ശബ്ദതാരാവലി

(രണ്ടാം പതിപ്പ്, രണ്ടാം വാല്യം)

ശ്രീകണ്ഠേശ്വരം ജി പത്മനാഭപിള്ള

ഫ – ഭ

ശബ്ദതാരാവലി.

വ്യുല്പത്തി ചരിത്രപ്രയോഗങ്ങൾ മുതലായവ അടങ്ങിയ ഒരു

മലയാളനിഘണ്ടു.

കൂടുതൽ വാക്കുകളും വിവരണങ്ങളും ചിത്രങ്ങളും

മററും ചേൎത്തു പരിഷ്കരിച്ച

രണ്ടാം പതിപ്പ്.

രണ്ടാം വാല്യം.

ധ മുതൽ ഴ വരെ

ഗ്രന്ഥകൎത്താവ്

ശ്രീകണ്ഠേശ്വരം ജി. പത്മനാഭപിള്ള.

പ്രകാശകൻ

പി. ചന്ദ്രശേഖരൻനായർ.

—:o:—

പ്രതി ൧൦൦൦.

"ഭാസ്കര" പ്രസ്സ് — തിരുവനന്തപുരം.

൧൧൦൩.

വില ബ്രി. രൂപ 7.

(പകൎപ്പവകാശം പ്രകാശകനിലും മററും)

☞ ഒന്നാംവാല്യത്തിൻെറ ആദ്യവും രണ്ടാംവാല്യത്തിൻെറ ഒടുവിലും പ്രസാധകൻെറ മുദ്രയില്ലാത്ത പുസ്തകം വ്യാജനിൎമ്മിതമാകുന്നു.

പ്ലീഹശത്രു-ചെഞ്ചരം.

പ്ലീഹോദരം-ഒരു ദീനം.

പ്ലു

പ്ലുക്ഷി-പു. തീ. ൧. ഗൃഹത്തിൽ തീപിടിക്കുക. ൨. എണ്ണ.

പ്ലുത-വി. പു. ചാടിയ. ൧. ഏറിയപ്പെട്ട.

പ്ലുതഗതി-ചാടിച്ചാടിയുള്ള (കുതിരയുടെ) ഓട്ടം.

പ്ലുതം-പു. കുതിരയുടെ ഒരു ഗതിഭേദം. ൧. മൂന്നുമാത്ര, ഹ്രസ്വം മൂന്നുകൂടിയതു്.

പ്ലുതി-പു. ചാട്ടം. ൧. ജലപ്രവാഹം.

പ്ലുഷം-ചുടുക, ദഹിപ്പിക്കുക.

പ്ലുഷ്ട-വി. ചുടപ്പെട്ട.

—:0:—

പ്ലോ

പ്ലോതം-നാട.

പ്ലോഷം-ചുടുക, ദഹിപ്പിക്കുക, പൊള്ളുക.

പ്ഷ

പ്ഷാരം-ഒരമ്പലവാസിയുടെ ഭവനം.

പ്ഷാരോടി-ഒരമ്പലവാസി.

—:0:—

പ്സ

പ്സാത-വി. ഭക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

പ്സാതം-ഭക്ഷിക്കപ്പെട്ട അന്നാദികളുടെ പേർ.

പ്സാനം-ഭക്ഷണം.

പ്സുരം-വി. പു. ഭംഗിയുള്ള. ൧. സ്നേഹമുള്ള.

—:0:—

ഫ

ഫ-ഹല്ലുകളിൽ ഇരുപത്തുരണ്ടാം അക്ഷരം.

ഫക്കൻ-മുടന്തൻ, മുടവൻ

ഫക്കികാ-പു. കൌശലം. ൧. വഞ്ചന.

ഫഞ്ജികാ-പു. ചെറുതേക്കു്. രോഗങ്ങളെ ഹനിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൧. വലിയമന്തി. ൨. ദേവതാളി ൩. ചെങ്കൊടിത്തൂവ.

ഫടൻ-വഞ്ചകൻ, ശഠൻ.

ഫടാ, ഫടം-ഫണം, പടം, പത്തി. (സ്ഫടയുടെ പാഠം.)

ഫണ, ഫണം-പാമ്പിന്റെ പത്തി. ഇതിനെ വിടുർത്തിക്കൊണ്ടാണു് സർപ്പം ഇഴഞ്ഞുപോകുന്നതു്; അതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു.

ഫണക(ധ)രൻ-പാമ്പു്.

ഫണഭൃത്ത്-പു. പാമ്പു്. ൧ ഒൻപതു് എന്ന സംഖ്യ.

ഫണവാൻ-ആദിശേഷൻ.

'അറിവാനും പറവാനും
ഫണവാനും കഴിവുണ്ടോ?'
(നളചരിതം കഥകളി)

ഫണാടോപം-വിടുർത്തിയ പത്തി.

ഫണാഭരൻ-പാമ്പു്.

ഫണി-പു. സർപ്പം, പാമ്പു്. ൧. കർപ്പൂരതുളസി. ൨. നാഗതാളി. ൩. രാഹു. ൪ പതഞ്ജലി.

ഫണികേസരം-നാഗകേസരം.

ഫണിഖേലം-കാടപ്പക്ഷി.

ഫണിതല്പഗൻ-വിഷ്ണു

ഫണിധരൻ-ശിവൻ.

ഫണിപതി-പു. ശേഷൻ. ൧. വാസുകി. ൨. പതഞ്ജലി.

ഫണിപ്രമാണി-ആദിശേഷൻ.

ഫണിപ്രിയൻ-വായു.

ഫണിഫേനം-കറുപ്പ്.

ഫണിഭുക്ക്-മയിൽ

ഫണിമുഖം- തുരങ്കക്കാരൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരായുധം.

ഫണിജ്ജകം-മരുമന്തിരി തുളസി, മണിക്കഞ്ഞകം, കർപ്പൂരതുളസി, സമുദ്രപ്പച്ച. പാഠഭേദം-ഫണിജ്ജകം, ഫണിജ്ഝകം.

ഫണിലതാ, ഫണിവല്ലി- വാൽമുളക്.

ഫണിസ്ഥ-വി. പത്തിയിൽ ഇരിക്കുന്ന.

ഫണീന്ദ്രൻ-പു. സർപ്പങ്ങളുടെ രാജാവ്, അനന്തൻ. വ. പതഞ്ജലി.

ഫണ്ഡം-വയറ്.

ഫയലാകുന്നു-നമ്പരുപതിയുന്നു. (ഫയലാക്കുന്നു-സ ക്രി. കോടതിയിൽ ഹാജരാക്കുന്നു.)

ഫയൽ-രജിസ്റ്റർ.

ഫരം-പരിച.

ഫരുബകം-വെററിലപ്പെട്ടി.

ഫർഫരീകാ-ചെരിപ്പ്.

ഫലകണ്ടകം-പ്ലാവ്.

ഫലകപാണി-പരിചക്കാരൻ, വാളും പരിചയും ധരിച്ചവൻ. ശത്രുവിൻെറ ആയുധത്തെ തടുക്കുന്നതാകയാൽ ചിലപ്പോഴും അതുകൊണ്ടു പൊട്ടിച്ചിതറുന്നു എന്നർത്ഥം.

ഫലകർപ്പൂരം-തക്കോലപ്പുട്ടിൽ.

ഫലകം-പു. പരിച. വ. എഴുതുന്ന ഓല അല്ലെങ്കിൽ കടലാസ്. ന. ഉള്ളംകൈയ്. ര. പലക. ഫലകത്തിൻെറ തത്ഭവമായിരിക്കണം പലക. ഒ. നെററിയുടെ അസ്ഥി. ന. അരയുടെ പിൻഭാഗം, ചന്തി. ൧. നാകപ്പൂവ്.

ഫലകയന്ത്രം-ഭാസ്കരാചാര്യൻ കണ്ടുപിടിച്ച ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രസംബന്ധമായ ഒരു യന്ത്രം.

ഫലകി-ചന്ദനമരം.

ഫലകൃഷ്ണം-നീർനെല്ലി.

ഫലകേസരം-നാളികേരവൃക്ഷം.

ഫലത്രയം, ഫലത്രികം-കടുക്ക, നെല്ലിക്ക, താന്നിക്ക ഇവ മൂന്നും (ത്രിഫല).

ഫലദം-വി. ഫലം നൽകുന്ന.

ഫലദം-വൃക്ഷം.

ഫലദ്രുമം-പ്ലാവ്.

ഫലപരിണതി, ഫലപാകം-പു. കായ് മുതലായതു പഴുക്കുക. വ. ഫലത്തിൻെറ പൂർത്തി.

ഫലപാകാന്തം-കായ് മൂക്കുമ്പോൾ നശിക്കുന്നവ, നെല്ല്, ചാമ മുതലായവ, ഓഷധി.

ഫലപൂരം-വള്ളിനാരകം, മാതളനാരകം

ഫലപ്രദം-വി. ഫലം നൽകുന്ന.

ഫലപ്രാപ്തി-ഫലത്തിനെ ലഭിക്കുക, കാര്യലാഭം.

ഫലപ്രിയാ-ഞൊഴൽ.

ഫലഭാക്-ഫലത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവൻ.

ഫലഭാഗം-ആദായത്തിലുള്ള ഓഹരി.

ഫലഭൂമി-താൻ ചെയ്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം അനുഭവിപ്പാനുള്ള സ്ഥലം (സ്വർഗ്ഗം അല്ലെങ്കിൽ നരകം).

ഫലഭോഗം-ഫലം അനുഭവിക്കൽ.

ഫലമൂലങ്ങൾ-കായ്കളും കിഴങ്ങുകളും.

ഫലമൂലാശി-വി. കായ്കളും കിഴങ്ങുകളും ഭക്ഷിക്കുന്ന.

ഫലം-പു. കായ്. വ. സാദ്ധ്യം. ന. പുണ്യം. ര. ലാഭം ഫലിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ഒ. പരിച. ശത്രുവിൻെറ ആയുധത്തെ

തട്ടുകുന്നതാകയാൽ ചിലപ്പോൾ അതു കൊണ്ടു പൊട്ടിച്ചിതറുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ൩. വാളിന്റെ മൂർച്ച. ൪. ഒരു മരുന്ന്. ൫. ജാതിക്കാ. ൬. ത്രിഫല. ൭. കൊഴുവ്. ഉഴുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൮. തക്കോലം. ൯. കടുകപ്പാല. ൧൦. മലങ്കാര.

ഫലയോഗം-കാര്യസിദ്ധി.

ഫലവത്ത്; ഫലവൽ-വി. ഫലമുള്ള, കായുള്ള.

ഫലവാൻ-കായ്ച്ചുനിൽക്കുന്ന മരം.

ഫലവിക്രയി-കായ്കൾ വില്ക്കുന്നവൻ.

ഫലശാഡവം-മാതളനാരകം.

ഫലശാലി-വി. കായുള്ള.

ഫലശൈശിരം-ഇലന്തമരം.

ഫലശ്രുതി-ഈശ്വരകഥകളും മററും പറഞ്ഞാൽ അതിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ചു പിന്നീടു പറയുന്ന ശ്ലോകം.

ഫലശ്രേഷ്ഠം-മാവ്.

ഫലസമ്പത്ത്-൧. ഫലങ്ങളുടെ ആധിക്യം. ൨. വിജയം.

ഫലസം(ശം)-പ്ലാവ്.

ഫലസിദ്ധി-ഫലപ്രാപ്തി.

ഫലഹാരം-പലകാരം. (ഫലഹാരമാണ് പലകാരമായത്.)

ഫലഹാരി-കാളി, ദുർഗ്ഗാ.

ഫലഹി-പൂള, ഇലവം.

ഫലഹീന-വി. ഫലമില്ലാത്ത, നിഷ്ഫലമായ.

ഫലാഢ്യ-വി. ധാരാളം കായുള്ള.

ഫലാഢ്യാ-ഒരുതരം വാഴ.

ഫലാദനം-കിളി.

ഫലാദ്ധ്യക്ഷം-ഒരു വൃക്ഷം, പഴമുൺപാല.

ഫലാനമേയ-വി. ഫലംകൊണ്ടു ഊഹിക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ഫലാന്തം-മുള, ഇല്ലി.

ഫലാപേക്ഷ-ഫലത്തെ കാത്തിരിക്കുക.

ഫലാപേത-വി. നിഷ്ഫലമായ.

ഫലാഫലം-ജയവും തോൽവിയും.

ഫലാമ്ലം-പുളിമരം.

ഫലാശനം-കിളി.

ഫലാശി-വി. ഫലത്തെമാത്രം ഭക്ഷിക്കുന്ന.

ഫലാസ്ഥി-തെങ്ങ്.

ഫലാഹാര-കായ്കളെ ഭക്ഷിക്കുക.

ഫലി-(നകാരാന്തം) വി. കായുള്ള.

ഫലി-ഒരുമാതിരി മത്സ്യം, പലകമീൻ. ൨. ഞാഴൽ, ൩. കായ്ച്ചുനിൽക്കുന്ന മരം.

ഫലിക്കുന്നു-൧. കായ്ക്കുന്നു. ൨. കാര്യം സാധിക്കുന്നു. ൩. സാദ്ധ്യമാകുന്നു.

ഫലിത-വി. ഫലമുള്ള, കായ്ച്ച.

ഫലിതക്കാരൻ-ചിരിക്കത്തക്ക വാക്കു പറയുന്നവൻ.

ഫലിതാ-തീണ്ടാർന്ന സ്ത്രീ.

ഫലിതാർത്ഥം-ഫലത്തോടു കൂടിയ അർത്ഥം.

ഫലിതം-൧. കളിവാക്ക്, നേരമ്പോക്ക്. ൨. ഒരു വൃക്ഷം. ൩. ഫലമുള്ളത്.

ഫലിനം-൧. പ്ലാവ്. ൨. കായ്ച്ചുനിൽക്കുന്ന മരം. ൩. ഫലമുള്ളവസ്തു.

ഫലിനീ-൧. ഞാഴൽ. ൨. കപ്പമഞ്ഞൾ.

ഫലീകരണം-ചേററൽ, തൂററൽ.

ഫലേഗ്രഹി-വി. കായ്ക്കുന്ന.

ഫലേഗ്രഹി-യഥാകാലം കായ്ക്കുന്ന വൃക്ഷലതാദികളുടെ പേർ.

ഫലേരുഹാ-പൂപ്പാതിരിവൃക്ഷം. മുളകളോടുകൂടിയ കായുള്ള എന്നർത്ഥം.

ഫലോദയം-൧. ലാഭം. ൨. സ്വർഗ്ഗം. ൩. ആനന്ദം.

ഫലോൽപ്രേക്ഷ- ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരത്തിന്റെ ഒരു ഇനം.

ഫല്യം-പുഷ്പം.

ഫല്ഗു-വി. ൧. നിസ്സാരമായുള്ള. ൨. മനോഹരമായ.

ഫല്ഗു-പു. കാട്ടത്തി. നിസ്സാരമായ ഫലമുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. ൨. പേയത്തി. ൩. അസത്യവാക്ക്. ൪. വസന്തം. ൫. ഗയയിലെ ഒരു നദിയുടെ പേർ.

ഫല്ഗുന-വി. ചെമന്ന, പാടലമായ.

ഫല്ഗുനൻ-പു. അർജ്ജുനൻ. ഫല്ഗുനമാസത്തിൽ ഫല്ഗുനി (ഉത്രം) നക്ഷത്രത്തിൽ ജനിച്ചവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. ഇന്ദ്രൻ.

ഫല്ഗുനി-ഉത്രം നക്ഷത്രം.

ഫല്ഗുനീഭവൻ - വ്യാഴം, ബൃഹസ്പതി.

ഫല്ഗുമൂലം-ചുഴലിവേർ.

ഫല്ഗുവാടികാ-കാട്ടത്തി.

ഫസലി-പു. അറബിക് വർഷം. ൨. കൊയ്ത്തുസമയം.

ഫാ

ഫാട്-അ. സംബോധനാർത്ഥകം.

ഫാടകി-ചീനക്കാരം.

ഫാണി-ചക്കരപ്പാവ്, പാനി.

ഫാണിതം-മുറിയൻ ശർക്കര, നീർക്കണ്ടിശർക്കര. അയഞ്ഞതു് എന്നർത്ഥം. (കൽക്കണ്ടം എന്നും പറയുന്നു).

ഫാണ്ട-വി. ഒതുങ്ങിയ.

ഫാണ്ടം-അന്നുവെച്ചകഷായം. എളുപ്പത്തിൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട കഷായം. ദ്രവരൂപമാകയാൽ ഒലിച്ചുപോകുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഫാണ്ഡം-വയറ്.

ഫാല-വി. ഫലത്തിൽ നിന്നുണ്ടായ, പഞ്ഞികൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ.

ഫാലകൃഷ്ട-വി. ഉഴുത, കിളച്ച.

ഫാലകൃഷ്ടാ-ഉഴുതവയൽ.

ഫാലഖേലാ-കാടപ്പക്ഷി.

ഫാലൻ-പു. ബലരാമൻ. ൨. ശിവൻ.

ഫാലം-പു. നെററി. ൨. കൊഴുവ്. ൩. ഉഴുതവയൽ. ൪. മാതളനാരകം.

ഫാലഗുപ്തൻ-ബലരാമൻ.

ഫാലലോചനൻ-ശിവൻ.

ഫാലാഹത-വി. ഉഴുത, കിളച്ച.

ഫാല്ഗുനം, ഫാൽഗുനികം-മീനമാസം. സുഖത്തെ ചെയ്യുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഫാല്ഗുനാനുജം-പു. ചൈത്രമാസം. ൨. വസന്തകാലം.

ഫാല്ഗുനാനുജൻ-പു. നകുലൻ. ൨. സഹദേവൻ.

ഫാല്ഗുനി-പു. ഫാല്ഗുനിമാസത്തിൽ വെളുത്തവാവ്. ൨. മീനമാസം.

ഫി

ഫിരാംഗം-യൂറോപ്പ്.

ഫിരാംഗി-യൂറോപ്യൻ.

ഫു

ഫു-അ. ഒരു ശകാരം, നിന്ദാവാക്ക്.

ഫുകം-പക്ഷി.

ഫുടം-വിരിഞ്ഞപത്തി.

ഫുപ്ഫുസം-ശ്വാസകോശം. (വളരെ ചെറിയ അനേകം കോടി അറകൾകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതാണ്. നെഞ്ചിലുള്ള

അസ്ഥിക്കൂട്ടിനകത്തു രക്താശയത്തിന്റെ ഇടത്തും വലത്തും ഇരിക്കുന്ന രണ്ടു സഞ്ചികളാകുന്നു. ദുഷിച്ച രക്തം ശുദ്ധി ചെയ്യുന്നതു് ഇവിടെവച്ചാണു്.)

ഫുല്ല-വി. വികസിച്ച, വിടിൎന്ന.

ഫുല്ലനയനം-ഒരുതരം മാൻ.

ഫുല്ലാം-പു. വിടിൎന്നു പൂത്തുനില്ക്കുന്ന മരം. വ. വിരിഞ്ഞതു്. വിസ്താരത്തെ പ്രാപിച്ചതു് എന്നൎത്ഥം.

ഫുല്ലരീകം-പു. സൎപ്പം. വ. പ്രദേശം.

ഫൂ

ഫൂൽകരം-അഗ്നി.

ഫൂൽകാരം-ഊത്തു്, ചീററൽ. ഫൂ എന്ന ശബ്ദം.

ഫേ

ഫേണാശനി-ഇന്ദ്രൻ.

ഫേനഗിരി-സിന്ധുനദിക്കടുത്തുള്ള ഒരു പൎവ്വതം.

ഫേനം-നുര, പത, കടൽനാക്കു്. വൎദ്ധിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ഫേനല-വി. നുരയുള്ള.

ഫേനവാഹി-അരിക്കുവാനുള്ള വസ്ത്രം.

ഫേനാഗ്രം-നീൎക്കുമിള.

ഫേനില-വി. പതയുള്ള.

ഫേനിലം-പു. പുളിഞ്ചി, ഉറുഞ്ചിമരം. നുരയുള്ളതു്, അരച്ചാൽ പതയുന്നതു്. വ. ഇലന്തക്കുരുവു്. നുരയുള്ളതു് എന്നൎത്ഥം.

ഇതു 'ശീകഫേന'മെന്നു മലയാളികളും 'പുവ്വത്തി' എന്നു തമിഴരും പറയപ്പെടുന്ന മരമാണു്.

ഫേരം, ഫേരണ്ഡം-കുറുക്കൻ.

ഫേരവ-വി. ഉപായമുള്ള.

ഫേരവം-പു. കുറുക്കൻ.

'കീരവാണിഭൈരവാണി-സാരവ
ഫേരവാണിഘോരകാനനാന്തി'
(നളചരിതം കഥകളി)

വ. കള്ളൻ.

ഫേരു-കുറുക്കൻ.

ഫേല, ഫേലി-ഉച്ഛിഷ്ടം, ഉണ്ടുശേഷിച്ചതു്. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതു് എന്നൎത്ഥം. മറെറാരുപൎയ്യായം-ഭുക്തസമുജ്ഝിതം.

ഫേലകം-ഉച്ഛിഷ്ടം, എച്ചിൽ.

ഫൌ

ഫൌസ്ദാരി, ഫൌജദാരി-ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ കുററത്തെ സംബന്ധിച്ച മേൽനോട്ടക്കാരൻ, (വി). കുററസംബന്ധമായുള്ള.

ബ

ബ-ഹല്ലുകളിൽ ഇരുപത്തുമൂന്നാം അക്ഷരം.

ബം-പു. കടൽ. വ. ജലം.

ബകൻ-പു. ഒരു രാക്ഷസൻ.

ഇവനെ ഏകചക്രയിൽ വച്ചു ഭീമൻ വധിച്ചു.

ജടാവല്ക്കലധാരികളായി പാണ്ഡവർ ഏകചക്ര എന്നു പേരായ ഗ്രാമത്തിൽ ചെന്നു. പുത്രനും ഭാൎയ്യയും പുത്രഭാൎയ്യയും കൂടി ദുഃഖിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു വിപ്രന്റെ ഗൃഹത്തെ കന്തി പ്രവേശിച്ചു് ദുഃഖകാരണം ചോദിച്ചു. ബകൻ എന്ന പ്രസിദ്ധനായ ഒരു രാക്ഷസൻ

ഉണ്ടെന്നും അവന്ന് ആഹാരം കൊണ്ടു പോയി കൊടുപ്പാനുള്ളതു് ഇന്നു തന്റെ ഗൃഹത്തിലേ മുറയാണെന്നും താൻ പോയാലും പുത്രൻ പോയാലും വല്യതായ സങ്കടത്തിന്ന് ഇടയുണ്ടെന്നും എന്താണു വേണ്ടതെന്ന് വിചാരിച്ചു ഖേദിക്കയാണെന്നും ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു. ഇതു കേട്ടു് തനിക്ക് അഞ്ചുപുത്രന്മാരുള്ളവരിൽ ഒരാളെ അയച്ചുകൊള്ളാമെന്നു കുന്തി സമ്മതിച്ചു് ഭീമനെ ക്രമപ്രകാരം അയച്ചു. ഭീമൻ ചെന്നു് ബകനെ നിഗ്രഹിച്ചു.—(ഭാരതം സംഭവപർവം നോക്കുക).

൨. കൃഷ്ണൻ കൊന്ന ഒരസുരൻ. (ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധം നോക്കുക). ൩. ചോരൻ. ൪. കള്ളത്തരക്കാരൻ.

ബകനിഷൂദനൻ-സ. ഭീമൻ. ൨. കൃഷ്ണൻ.

ബകപഞ്ചകം— കാർത്തികമാസത്തിലേ ശുക്ലപക്ഷത്തിലേ ഒടുവിലത്തെ അഞ്ചു ദിവസം.

ബകം-സ. ഒരു പക്ഷി, കൊക്ക്. കള്ളത്തരക്കാരൻ എന്നർത്ഥം. മറ്റൊരു പര്യായം-കഹ്വം. ൨. കൊക്കമന്ദാരം

ബകരുകാ-സ. കൊക്കിൻകുഞ്ഞു്. ൨. കാററുകൊണ്ടു ചാഞ്ഞ മരക്കൊമ്പു്.

ബകവൈരി-സ. ഭീമൻ. ൨. കൃഷ്ണൻ.

ബകവ്രതം-കപടഭക്തി, കപടനാട്യം.

ബകവ്രതചാരൻ-കപടനാട്യക്കാരൻ.

'അധോദൃഷ്ടിർനൈഷ്കൃതികഃ
സ്വാർത്ഥസാധനതൽപരഃ
ശഠോമിഥ്യാവിനീതശ്ച
ബകവ്രതചരോദ്വിജഃ'
(മനുസ്മൃതി)

ബകാരം-'ബ' എന്ന അക്ഷരം.

ബഷ്കയ(യി)ണി-വളരെ പെററപശു

ബകുര-വി. ഭയങ്കരമായ.

ബകുരം-ഇടിവാൾ, മേഘമൂർത്തി.

ബകുളം, ബകുലം-ഇലഞ്ഞിവൃക്ഷം.

ബകുളാവലിക-മാളവികയുടെ സഖി.

ബക്രുളം-ഇലഞ്ഞിമരം.

ബകോടം-കൊക്ക്.

ബങ്കളാവു്-യൂറോപ്യൻ ഭവനം, യൂറോപ്യന്റെ ഭവനംപോലെയുള്ള ഭവനം. (Bangalow).

ബങ്കളൂർ, വെങ്കളൂർ - ഒരു ദേശം. (Bangalore).

ബജാർ-അങ്ങാടിത്തെരുവ്, വലിയ കച്ചവടസ്ഥലം. (പെർഷ്യൻഭാഷ). (ബജാരി, ബജാർ.)

ബട്ടുകരണം-ഉപനയനം, യജ്ഞോപവീതധാരണം.

ബടോദാ-ഒരു രാജ്യം (ബറോഡാ).

ബഡവാ-സ. പെൺകുതിര. സാമർത്ഥ്യമുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. ൨. അശ്വിനി. ൩. ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീ.

ബഡവം-കുതിര.

ബഡവാഗ്നി, ബഡവാനലൻ-സമുദ്രാഗ്നി, ഭൂഗോളത്തിന്റെ തെക്കേ മുഖയിൽ സമുദ്രത്തിൽ ചുററിയിരിക്കുന്ന ഒരഗ്നി. ബഡവാഗ്നിയിങ്കലുള്ള അനലൻ (അഗ്നി) എന്നർത്ഥം. ബഡവാഗ്നി സമുദ്രത്തിലുള്ള ഒരു പെൺകുതിരയുടെ മുഖത്താകുന്നു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്.

ബഡവാഗ്നി എന്നു് ഒരഗ്നി സമുദ്രത്തിന്റെ അടിയിൽ ഉണ്ടെന്നും അതു വററിച്ചുകളയുന്നതുകൊണ്ടാണു് നദികൾ വഴിയായും മററും വളരെ ജലം സമുദ്രത്തിൽ സദാ വീഴുന്നുണ്ടെങ്കിലും അതിനു ഏററം വരാത്തതെന്നുമാണു് ഐതിഹ്യം.

ബഡവാമുഖാഗ്നി-സമുദ്രാഗ്നി.

ബാധായി-ആത്മപ്രശംസ, അതിശയോക്തി, ഇല്ലാത്ത കാര്യം കെട്ടിച്ചമച്ചു പറയുക.

ബഡിശം-ചൂണ്ടൽ. ബലികളെ (വലിയ മത്സ്യങ്ങളെ) പിടിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. [പാഠങ്ങൾ — ബളിശം, ബഡിശം, ബഡിശി, ബളിശാ, ബളിശി]

ബണിഗ്വഹം-ഒട്ടകം.

ബണ്ടർ-തുളുദേശത്തെ നായർ.

ബത-അ. ഇതിനെ ആമന്ത്രണത്തിലും, ഖേദത്തിലും, സന്തോഷത്തിലും, അനുക്രോശത്തിലും, വിസ്മയത്തിലും പ്രയോഗിക്കാം.

ബദരപാചനം-ഒരു പുണ്യതീർത്ഥത്തിന്റെ പേർ.

ബദരം-൧. ഇലന്ത. ൨. ഇലന്തക്കുരുവ്. ൩. പഞ്ഞിക്കുരുവ്.

ബദരാ-൧. പരുത്തി. ഉറപ്പുള്ളത് എന്നർത്ഥം. ൨. നിലപ്പന, പന്നിക്കിഴങ്ങ്. ൩. അരത്ത. ൪. മുത്തങ്ങ്. ൫. വിഷ്ണുക്രാന്തി.

ബദരി-൧. ഇലന്ത. ഉറപ്പുള്ളത് എന്നർത്ഥം. ൨. പഞ്ഞി. ൩. ബ്രഹ്മി.

ബദരികാ-ഇലന്തം. ൨. ഇലന്തക്കുരുവ്.

ബദരികാശ്രമം-ഹിമാലയത്തിൽ ഗംഗയുടെ ഉത്ഭവത്തിനു സമീപമുള്ള ഒരു വിഷ്ണുക്ഷേത്രം. നരനാരായണന്മാരുടെ ആശ്രമം. (ബദരീനാഥം നോക്കുക.)

ബദരീനാഥം, ബദര്യാശ്രമം - ഒരു പുണ്യക്ഷേത്രം.

"ഇതു ഹിമവാന്റെ ഒരു കൊടുമുടിയാണ്. 23210 അടി ഉയരമുണ്ട്. റെയിൽവഴി പോകുന്നതായാൽ ഉത്തരദേശികൾക്കു ഹരിദ്വാരമാണ് അടുത്ത സ്റ്റേഷൻ. ദാക്ഷിണാത്യന്മാർക്ക 'കാത്തഗോട്ട്' സ്റ്റേഷനമാണ്. അവിടെനിന്നു മുകളിലേയ്ക്കു ഒന്നുകിലോ എടുത്തുകൊണ്ടു പോകണം, അല്ലെങ്കിൽ നടന്നുപോകണം. ബദരീനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ വിഷ്ണുവാണു മൂർത്തി. ബിംബം നദിയുടെ അടിയിൽ നിന്നും എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു സാക്ഷാൽ പരമശിവൻ തന്നെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ക്ഷേത്രത്തിന്റെ അടുത്തു താഴത്തു ഒരു കുളമുണ്ട്. അതിലേയ്ക്കു എല്ലാ കാലത്തും ഒരു വ്യാഘ്രമുഖത്തിൽനിന്നു ചുട്ടവെള്ളം ഒലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. ഇവിടത്തെ ശാന്തിക്കാരനു 'റാവൻ' എന്നാണു പറയുക. ഇവിടെ സത്രങ്ങൾ അനേകമുണ്ട്. ശങ്കരാചാര്യർ ഇവിടെ ഇരുന്നതായി ഐതിഹ്യം കാണുന്നു."

ബദരീവാസാ-ദുർഗ്ഗ.

ബദൽ-പകരംചെയ്തതു്, മറുപടി. (അറബിഭാഷ. ബതൽ എന്നുമുണ്ട്).

ബദാം-ഒരുവക വൃക്ഷം.

ബദ്ധ-വി. ൧. കെട്ടപ്പെട്ട. ൨. അമർത്തപ്പെട്ട. ൩. പദാരംഭത്തിൽ ചേർന്നു വരുമ്പോൾ "പിൻപദാർത്ഥത്തോടു കൂടിയ" എന്നർത്ഥം വരുത്തുന്നു ഉ-ം. ബദ്ധകൗതുകം (കൗതുകത്തോടുകൂടി).

ബദ്ധകക്ഷൻ - കച്ചകെട്ടിയവൻ, ഒരുങ്ങിയവൻ.

ബദ്ധജിഹ്വ-വി. മൌനം കൈക്കൊണ്ട.

ബദ്ധദൃഷ്ടി-വി. ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ച.

ബദ്ധപ്പാട്-വേഗം, ധൃതി, ജോലി, അടിയന്തരം.

ബദ്ധപ്പെടുന്നു - തിടുക്കപ്പെടുന്നു. (സ. ക്രി.—ബദ്ധപ്പെടുത്തുന്നു).

ബദ്ധപ്രതിജ്ഞൻ-പ്രതിജ്ഞചെയ്തവൻ

ബദ്ധഭാവൻ-മനസ്സു ചാഞ്ഞവൻ.

ബദ്ധമതി-തീർച്ചപ്പെടുത്തിയവൻ.

ബദ്ധമുഷ്ടി-൧. കൈചുരുട്ടിപ്പിടിച്ചവൻ. ൨. പിശുക്കൻ.

ബദ്ധമൂല-വി. അടിയുറച്ച.

ബദ്ധരസാലം-തേൻമാവ്.

ബദ്ധരാഗ-വി. അനുരാഗമുള്ള.

ബദ്ധവൈരം-വലിയ നീരസം.

ബദ്ധശ്രദ്ധ-വി. ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയ.

ബദ്ധസന്ദേഹം - സംശയത്തോടുകൂടും വണ്ണം.

ബദ്ധാഞ്ജലി-വി. കൈകൂപ്പിയ.

ബദ്ധാദരം-ആദരവോടുകൂടുംവണ്ണം.

ബദ്ധാമോദം - സന്തോഷത്തോടുകൂടും വണ്ണം.

ബദ്ധാവലേപ-വി. അഹങ്കാരത്തോടുകൂടിയ.

ബദ്ധോദരം, ബദ്ധഗുദം-ഒരു ഉദരരോഗം.

കല്ലും മററും വയററിനകത്തു ചെന്നാലുണ്ടാകും. മലം പണിപ്പെട്ടുപോകും.

ബദ്ധോദ്യമ-വി. ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ.

ബധിര-വി. ചെവികേൾക്കാത്ത.

ബധിരം-പൂതണക്കപ്പല്ല്.

ബധിരൻ-ചെവികേൾപ്പാൻ കഴിയാത്തവൻ; ചെകിടൻ. ശ്രവണശക്തി ബന്ധിച്ചവൻ എന്നർത്ഥം.

ബധിരിമാവ്-ബധിരന്റെ അവസ്ഥ; ചെവി കേൾക്കായ്ക.

ബൻ-വരുണൻ.

ബന്തർ-തുറമുഖം.

ബന്തോവസ്ത്, ബന്തോവസ്ത് -സൂക്ഷിപ്പ്. (പെർഷ്യൻ ഭാഷ).

ബന്ദി-൧ അടിമ. ൨. തടവുപുള്ളി, തടവുകാരൻ.

ബന്ദീകരിക്ക-ബന്ധിക്ക.

ബന്ധം-൧. കെട്ട്, കെട്ടുപാട്, ചേർച്ച. ൨. കാരണം. ൩. ഭവനത്തിന്റെ മേൽപുരയിൽ ഉള്ള ഒരു പണി. ൪. തടവ്. ൫. ദേഹദേഹികളുടെ ചേർച്ച, സംസാരബന്ധം. ൬. ശരീരം.

ബന്ധകം-൧. കൈമാററം. ൨. കെട്ട്. ൩. തടവ്. ൪. ഏല്പാട്. ൫, അടിമ. ൬. പണയപ്പാട്. ൭. കെട്ടുകററി. ൮. വ്യസനം.

ബന്ധകീ-൧. വേശ്യാസ്ത്രീ, അസതി, കുലട, വ്യഭിചാരിണി. മനസ്സിനെ അന്യനിൽ ചേർക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം.

'ജല്പന്തി സാർദ്ധമന്യേന
പശ്യന്ത്യന്യം സ വിഭ്രമാഃ
ഹൃദയേ ചിന്തയന്ത്യന്യം
ന സ്ത്രീണാമേകതോ രതിഃ'

ഭാഷ.—

'ഒരുത്തനോടായുരചെയ്തിടും മ-
ററൊരുത്തനേ വിഭ്രമമാർന്നുനോക്കും
തരത്തിൽമററന്യനെയോർത്തിടുംസ്ത്രീ-
ജനത്തിനിഷ്ടൻപുനരേവനോർത്താൽ'.

൨. പിടിയാന.

ബന്ധതന്ത്രം-ചതുരംഗബലം.

ബന്ധത്രയം-യോഗികൾക്കു സിദ്ധാസനത്തിൽനിന്നുവശമാകുന്നതും ആക്കേണ്ടതുമായ മൂന്നു ബന്ധങ്ങൾ-ഉഡ്യാനബന്ധം, ജാലന്ധരബന്ധം, മൂലബന്ധം.

ബന്ധനകുടീരം-കാരാഗൃഹം.

ബന്ധനഗൃഹം-ജെയിൽ.

ബന്ധനം-൧. കെട്ട്. ൨. പശുക്കയറ്. ൩. വധം. ൪. കെട്ടുന്നതിനുള്ള വസ്തു, ചങ്ങലയും മററും ൫. തടവിലിടുക.

ബന്ധനഗ്രന്ഥി-കന്നുകാലികളെ കെട്ടുന്നുള്ള കയറ്.

ബന്ധനപാലകൻ-ജയിൽ കാവൽക്കാരൻ.

ബന്ധനസ്ഥൻ - തടവുകാരൻ, ജയിൽപുള്ളി.

ബന്ധനസ്ഥാനം-തൊഴുത്ത്.

ബന്ധനാലയം-കാരാഗൃഹം.

ബന്ധപാരുഷ്യം - വാക്യരചനയിലെ കാഠിന്യം.

ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾ - ബന്ധവും, മോക്ഷവും (സംസാരബന്ധവും അതിൽനിന്നുള്ള വേർപാടും.)

ബന്ധമോചനം-കെട്ടിൽനിന്നു വിടുക, അഴിച്ചു വിടുക.

ബന്ധസ്തംഭം-ആനയെ കെട്ടുന്ന കുററി.

ബന്ധിക്കുന്നു-൧. കെട്ടുന്നു. ൨. തടവിലാക്കുന്നു. (ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു—കാ. ക്രി.)

ബന്ധിത-വി. കെട്ടപ്പെട്ട.

ബന്ധിത്രൻ-കാമദേവൻ.

ബന്ധ്രത്രം-തോലുകൊണ്ടുള്ള വിശറി.

ബന്ധു-൧. ചാർച്ചക്കാരൻ. ൨. സ്നേഹിതൻ. ൩. സ്വജാതിക്കാരൻ. ൪. ചങ്ങാതിയുമ്മറവം. ൫. ശത്രുരാജ്യത്തിനു അപ്പുറമുള്ള രാജാവ്.

പര്യായങ്ങൾ-സഗോത്രൻ, ബാന്ധവൻ, ജ്ഞാതി, സ്വജനം.

ബന്ധുകൃത്യം-സംബന്ധമുറ.

ബന്ധുക്കാരൻ-ചാർച്ചക്കാരൻ.

ബന്ധുക്കെട്ട് - ബന്ധുത്വം കൊണ്ടുള്ള ബന്ധം.

ബന്ധുചതുഷ്ടയം - സഞ്ചാരത്തിൽ വിദ്യ, ഗൃഹത്തിൽ ഭാര്യ, രോഗാവസ്ഥയിൽ ഔഷധം, മരിച്ചവനു സുകൃതം ഇവ ൪-ം.

ബന്ധുജീവകം-ഉച്ചമലരി, ഫലമാകുന്ന ബന്ധുവിനോടുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം.

ബന്ധുത, ബന്ധുത്വം-ബന്ധുവിന്റെ അവസ്ഥ.

ബന്ധുതാ-ബന്ധുക്കളുടെ കൂട്ടം.

ബന്ധുദത്ത-വി. ബന്ധുക്കളാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട.

ബന്ധുദത്തം-സ്ത്രീധനം.

ബന്ധുദാ-കുലടാസ്ത്രീ.

ബന്ധുഭാവം-ബന്ധുത്വം.

ബന്ധുമൽ-വി. ബന്ധുക്കളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന.

ബന്ധുര-വി. ൧. ചന്തമുള്ള, മനോഹരമായ. ൨. താണും ഉയൎന്നുമുള്ള. ൩. വളഞ്ഞ, കുനിഞ്ഞ, കുറഞ്ഞൊന്നു താണ. ൪. ചെവികേൾക്കാത്ത. ൫. ഉപദ്രവമുള്ള. ൬. ഉയൎന്ന. (നാമം=ബന്ധുരത, ബന്ധുരത്വം).

ബന്ധുര എന്ന പദം ഇപ്പോഴത്തെ അൎത്ഥത്തിൽ തന്നെ വേദത്തിലും പ്രയോഗിച്ചു കാണുന്നു എന്നും ബന്ധ+ഉരച്=ബന്ധുര, നന്നായി കെട്ടപ്പെട്ടതു് (പണിതിട്ടുള്ളതു്) എന്നും നന്നായി പണിതു സുന്ദരമായിരിക്കുമെന്നും പറഞ്ഞു കാണുന്നു.

ബന്ധുരം-൧. മനോഹരം. ൨. ഒരു പൂവ്. ൩. ഒരു കിരീടം. ൪. പാത്ത. ൫. വളഞ്ഞതു്. ഉയൎന്നു കുറഞ്ഞൊന്നു താണതു്, കിഴക്കാംതൂക്കില്ലുള്ളതു്.

ബന്ധുരാ-കുലട.

ബന്ധുലൻ-വ്യഭിചാരിണിയുടെ പുത്രൻ. (ബന്ധൂലൻ എന്നും കാണുന്നു). തന്നെ നിന്ദിക്കാതെയിരിപ്പാനായിട്ടു് എല്ലാവരേയും ബന്ധുക്കളാക്കി സ്വീകരിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. വിഴാൽ. ൩. എള്ളിൻപിണ്ണാക്ക്. ൪. അരയന്നം. ൫. കൊക്ക്. ൬. ഇടവകം.

ബന്ധുലം-വി. ൧. വളഞ്ഞ. ൨. മോഹനമായ.

ബന്ധുവത്സല-വി. ബന്ധുക്കളിൽ സ്നേഹമുള്ള.

ബന്ധുശത്രു-ബന്ധുവെന്നുള്ള നാട്യത്തിലിരുന്നുകൊണ്ടു വിരോധം പ്രവൎത്തിക്കുന്നവൻ. ബന്ധുശത്രുക്കൾ=ബന്ധുക്കളും ശത്രുക്കളും (എന്ന അൎത്ഥവും വരും)

ബന്ധൂകം-൧. ഉച്ചമലരിപ്പൂവ്. മനസ്സിനെ ബന്ധിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. വേങ്ങ.

ബന്ധുര-വി. ൧. സമമല്ലാത്ത. ൨. വളഞ്ഞ. ൩. ചന്തമുള്ള.

ബന്ധുരം-ഭാരം.

ബന്ധൂലൻ-വ്യഭിചാരിണിയുടെ പുത്രൻ

ബന്ധൂലി-ഉച്ചമലരി.

ബന്ധ്യ-വി. ൧ കായ്ക്കാത്ത. ൨. തടുക്കപ്പെട്ട.

ബന്ധ്യ-൧. പ്രസവിക്കാത്തവൾ. ൨. മച്ചിപ്പശു. ൩. കാട്ടുപാവൽ.

ബഭ്രവി-ദുർഗ്ഗം.

ബഭ്രു-വി. ൧. വലിയ. ൨. കുരാൽ നിറമുള്ള.

ബഭ്രു-൧. വിഷ്ണു. ൨. ശിവൻ. ൩. ഒരു യാദവൻ. ൪. അഗ്നി. ൫. തടിച്ച കീരി. ൬. പിംഗലം. ൭. നല്ല കുലത്തിൽ ജനിച്ചവൻ. ൮. കുരാൽ നിറം. ൯. വേഴാമ്പൽ. ൧൦. ഒരു രാജ്യം.

ബഭ്രുവാഹനൻ-അർജ്ജുനപുത്രനായ പാണ്ഡ്യരാജാവ്.

ബഭ്രുവാഹനൻ ചിത്രാംഗദയിൽ അർജ്ജുനനു ജനിച്ചവനാണ്. മണിപൂരത്തിൽ വാണു. മണിപൂരം മാതാവിന്റെ ദേശമാണ്. ധർമ്മപുത്രർ അശ്വമേധത്തിനു നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന കുതിര അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ അവിടത്തെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ അതിനെ പിടിച്ചു കെട്ടി ബഭ്രുവാഹനന്റെ അടുക്കൽ കൊണ്ടുചെന്നു. കുതിരയുടെ നെററിമേലുണ്ടായിരുന്ന എഴുത്തു കണ്ടിട്ട് അതു പാണ്ഡവന്മാരുടെ വകയാണെന്നു ബഭ്രുവാഹനൻ മനസ്സിലാക്കി. ഉടനെതന്നെ അർജ്ജുനനെ കാണുകയുണ്ടായി. ബഭ്രുവാഹനൻ അർജ്ജുനനെ സമസ്കരിച്ചിട്ട് തന്റെ രാജ്യധനാദി സർവ്വവും കുതിരയോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിനു നൽകിയേക്കാമെന്നു പറഞ്ഞു. തന്റെ പുത്രനാകാൻ ഭീരുവായ ഇവൻ അനർഹനെന്നു പറഞ്ഞു ബഭ്രുവാഹനനെ ശകാരിക്കയും അടിക്കയും ചെയ്തു. അനന്തരം അന്യോന്യമുണ്ടായ യുദ്ധത്തിൽ അർജ്ജുനനെ ബഭ്രുവാഹനൻ വധിച്ചു. പിന്നീട് പശ്ചാത്തപിച്ച് ആത്മഹത്യക്കായി ഒരുമ്പെടുന്ന ബഭ്രുവാഹനനെക്കണ്ടിട്ട് നാഗരാജപുത്രിയായ ഉലൂപി അദ്ദേഹത്തിനു ഒരു രത്നം ദാനം ചെയ്തു. ഇതുകൊണ്ടു അർജ്ജുനൻ വീണ്ടും ജീവനെ ധരിച്ചു.

ബംഗാളം-ഒരു രാജ്യം (ബംഗാൾ)

ബംഭരം-വണ്ട്. 'ബം' എന്ന ശബ്ദത്തെ ഭരിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

'അംഭോജത്തിനകത്തടച്ച തടവിൽ
പാർപ്പിച്ചിടും ബംഭരേ'
(അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം)

ബംഹിഷ്ഠം-വി. വളരെയുള്ള.

ബരം-൧. ഇഞ്ചി. ൨. കുങ്കുമം. ൩. ഇലവങ്ങം, ൪. ഇരുവേലി.

ബരടം-ഒരുവക ധാന്യം. (രാജമാഷം).

ബരലാ-അന്നപ്പെട.

ബരാ-൧. ബ്രഹ്മി. ൨. പാട. ൩. ചിററമൃത്. ൪. മേദാ. ൫. മഞ്ഞൾ. ൬. വിഴാൽ.

ബരീവർദ്ദം-കാള.

ബർക്കരം-൧. നാല്ക്കാലിക്കുഞ്ഞ്. ൨. കുഞ്ഞാട്. ൩. നേരംപോക്ക്.

ബർബടം-വലിയ ഉഴുന്ന്.

ബർബ്ബണാ-കരുത്ത ഈച്ച. (വർവ്വണാ എന്നതിന്റെ പാഠം.)

ബർബരദേശം-ഒരു ദേശം.

ബർബരൻ-നീചൻ, ഭ്രഷ്ടൻ.

ബർബരം-൧. ചെറുതേക്ക്. ൨. നായർവെണ്ണ. ൩. ഒരുവക തുളസി, ൪. പീതചന്ദനം. ൫. ചായില്യം, ൬. നറുംപശ.

ബർബ്ബരാ—ആട്ടുനാറിവേള, നായർവേള, നായർവെണ്ണ. (പാഠഭേദങ്ങൾ വർവ്വരം, ബർബ്ബരം, വർബ്ബരം, ബർബ്ബരീ, വർവ്വരീ, വർബ്ബരീ, ബർവ്വരീ.)

ബർവ്വകം—ചെറുതേക്ക്.

ബർഹണം—ഇല.

ബർഹപുഷ്പം, ബർഹിപുഷ്പം—തുണിയംകം.

ബർഹം—പു. മയിൽപ്പീലി. വളരുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. തുണിയംകം. പ്രശസ്തമായ ഇലകൾ ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം. ൩. ഇല, ഇതൾ. ൪. ചിറക്.

ബർഹി—പു. മയിൽ. ൨. കശ.

ബർഹിണം—പു. മയിൽ. പീലിയുള്ളത് എന്നർത്ഥം. ൨. കോതമ്പ്.

ബർഹിർമ്മുഖൻ—ദേവൻ. അഗ്നിയാകുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവൻ. അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കപ്പെട്ട ഹവിസ്സ്, ആജ്യം മുതലായവയാൽ തൃപ്തിപ്പെട്ടവൻ എന്നു സാരം. ദേവന്മാർക്കായിക്കൊണ്ടുള്ള ഹവിസ്സ് അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കപ്പെടുന്നതുകൊണ്ട് ദേവന്മാരെ അഗ്നിമുഖന്മാർ എന്നു പറയുന്നു. (ഇവിടെ ബർഹിശ്ശബ്ദം അഗ്നിവാചകമാണ്.)

ബർഹിശ്ശുഷ്മാവ്—അഗ്നി. ദർഭപ്പുല്ലുകളാകുന്ന ബലത്തോടുകൂടിയവൻ എന്നർത്ഥം.

ബർഹിഷ്ഠം—ഇരുവേലി. കശകാശാദികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ നില്ക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ബർഹിഷ്മതി—വിശ്വകർമ്മാവിന്റെ മകൾ, പ്രിയവ്രതൻ എന്ന രാജാവിന്റെ ഭാര്യ.

ബർഹിഷ്മാൻ—യാഗം ചെയ്യുന്നവൻ.

ബർഹിസ്സ്—പു. അഗ്നി. വർദ്ധിക്കുന്നവൻ, നെയ്യ് മുതലായ ഹോമദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഇന്ധനാദികളെക്കൊണ്ടും ക്രമേണ വർദ്ധിച്ചുവർദ്ധിച്ചു വരുന്നവൻ. ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം. ൨. ദർഭ.

ബറാബർ, ബരാവർ—ശരിക്കുള്ളത്, നല്ലസ്ഥിതി.

ബല—വി. ബലമുള്ള, ശക്തിയുള്ള.

ബലൻ—പു. ബലഭദ്രൻ. ൨. കാക്ക. ൩. ഇന്ദ്രൻ വധിച്ച ഒരു രാക്ഷസൻ.

ബലകര—വി. ബലത്തെയുണ്ടാക്കുന്ന.

ബലക്കുറവ്—പു. ഉറപ്പില്ലായ്ക. ൨. ശക്തിയില്ലായ്ക. ൩. വണ്ണമില്ലായ്ക. ൪. സാമർത്ഥ്യമില്ലായ്ക.

ബലക്കേട്—ബലക്കുറവ്.

ബലക്ഷയം—ശക്തിയുടെയും മററും കുറവ്.

ബലചതുഷ്ടയം—ദുർബ്ബലന്റെ രാജാവ്, കുഞ്ഞുങ്ങൾക്ക കരച്ചൽ, മൂഢന്റെ മൂകത്വം, മോഷ്ടാവിന്റെ അസത്യം.

പക്ഷികൾക്ക് ആകാശം, മത്സ്യത്തിന്നു ജലം, ദുർബ്ബലന്റെ രാജാവ്, ബാലന്റെ കരച്ചൽ ഇവ ൨-ഇങ്ങിനേയുമാവാം.

ബലജ—സുന്ദരി.

ബലജം—പു. നഗരവാതിൽ. ൨. കൃഷിനിലം.

ബലദേവൻ—ബലഭദ്രൻ. ബലംകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ബലൻ—ഇന്ദ്രൻ കൊന്ന ഒരസുരൻ.

ബലന്ധര—കാശിരാജാവിന്റെ ഒരു പുത്രി. ഭീമന്റെ ഒരു ഭാര്യ. ഇവരുടെ മകൻ സർവ്വഗൻ.

ബലപതി—പു. സേനാനായകൻ. ൨. ഇന്ദ്രൻ.

ബലപ്പെടുന്നു—ക്രി. ശക്തിയുണ്ടാകുന്നു. ൨. സ്ഥിരമാകുന്നു.

ബലബന്ധം—പു. ശക്തി, ൨. നിബ്ബന്ധം.

ബലഭദ്രം-പ്ര. പാച്ചോററി. വ. ആഞ്ഞമരം.

ബലഭദ്രൻ-പ്ര. ബലദേവൻ. ബലം കൊണ്ടു ശ്രേഷ്ഠൻ എന്നർത്ഥം. (പര്യായങ്ങൾ-ബലഭദ്രൻ, പ്രലംബഘ്നൻ, ബലദേവൻ, അച്യുതാഗ്രജൻ, രേവതീരമണൻ, രാമൻ, കാമപാലൻ, ഹലായുധൻ, നീലാംബരൻ, രൌഹിണേയൻ, താലാങ്കൻ, മുസലി, ഹലി, സങ്കർഷണൻ, സീരപാണി, കാളിന്ദീഭേദനൻ, ബലൻ). വ. അനന്തൻ.

ബലഭദ്രാ-കന്യകാ.

ബലഭദ്രിക, ബലഭദ്രാ-പ്ര. ബ്രഹ്മി. വ. കറവാഴ.

ബലം-പ്ര. തടിപ്പ്, പുഷ്ടി. വ. ശക്തി, പരാക്രമം. ന. സൈന്യം. ര ശുക്ലം. ള. ശരീരം. ന്നു. ഉറപ്പ്. ൧. സാമർത്ഥ്യം. വ്യ. കാക്ക. ൻ. രക്തം. പ്ര. മുള, തളിര്. പ്രപ്ര. നാറാപശ. പ്രവ. നീർമാതളം. പ്രന. ചേരുമരം.

ബലരാമൻ-ബലഭദ്രൻ, കൃഷ്ണൻറ ജ്യേഷ്ഠൻ.

ബലരാമൻ വിഷ്ണുവിൻറ എട്ടാമത്തെ അവതാരമാണ്. ഇദ്ദേഹം ശേഷാംശജനാകുന്നു. ദേവകിക്ക് ഏഴാമത്തു ഗർഭമുണ്ടായപ്പോൾ കൃഷ്ണൻറ കല്പനപ്രകാരം മായ ഗർഭത്തെ ആകർഷിച്ച് വസുദേവരുടെ പത്നിയായ രോഹിണിയിൽ ആക്കി. ഇതുകൊണ്ട് രോഹിണിയുടെ പുത്രനാണു ബലഭദ്രൻ എന്നു വെളിവാകുന്നു. കഴുതയുടെ രൂപം ധരിച്ചു തന്നെ വധിപ്പാൻ വന്ന ധേനുകാസുരനെ ഇദ്ദേഹം കൊന്നു. പിന്നീടു പ്രലംബൻ എന്ന അസുരനെ വധിച്ചു. ഒരിക്കൽ താൻ മദ്യപാനംചെയ്തിരിക്കെ കുളിപ്പാനായിട്ടു യമുനാനദിയെ സമീപസ്ഥയാവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. നിഷേധിക്കയാൽ ഹലായുധംകൊണ്ടു ജലത്തെ പിന്നാലെ അങ്ങുമിങ്ങും വലിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നു. യമുനാ ഭയപ്പെട്ടു സ്ത്രീരൂപമായി വന്ന് മാപ്പുചോദിച്ചു. ഒരിക്കൽ ദുര്യോധനൻ സാംബനെ തടവുകാരനാക്കി ഹസ്തിനാപുരിയിൽ പാർപ്പിച്ചപ്പോൾ വിട്ടയപ്പാൻ ബലരാമൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. കൌരവർ അനുസരിച്ചില്ല. ഉടൻ അദ്ദേഹം കോപാന്ധനായി ആയുധംകൊണ്ടു നഗരത്തോടുകൂടി അവരെ തൻറ സമീപത്തേക്കു വലിച്ചെടുത്തു. ഉടൻ അവർ പേടിച്ചു സാംബനെ വിട്ടയച്ചു. തൻറ ആയുധം മോഷ്ടിച്ച ദ്വിവിദൻ എന്ന വാനരനെ അദ്ദേഹം കൊന്നു. ദുര്യോധനനെയും ഭീമനെയും ഗദാപ്രയോഗം അഭ്യസിപ്പിച്ചു. ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ബലരാമൻ ഇരുകക്ഷികളെയും സഹായിച്ചില്ല. കാരണം ദുര്യോധനനിൽ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന വാത്സല്യമായിരുന്നു. ഭീമൻ ദുര്യോധനനെ അരയ്ക്കുതാഴെ അടിച്ചു ബലഹീനനാക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം ക്രമത്തിലധികം കോപിച്ചു. അന്നു കൃഷ്ണൻ സമാധാനപ്പെടുത്തിയിരുന്നില്ലെങ്കിൽ പാണ്ഡവരെ അദ്ദേഹം നശിപ്പിച്ചുകളയുമായിരുന്നു. കൃഷ്ണൻറ അവസാനത്തിനു മുമ്പ് ബലരാമൻ ദ്വാരകയ്ക്കു പുറത്ത് ഒരാലിൻറ ചുവട്ടിൽ വച്ചു പരേതനായി. അദ്ദേഹത്തിനു രേവതി എന്ന ഒരു ഭാര്യയേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഈ മഹതി രൈവതരാജാവിൻറ പുത്രിയാണത്രേ. ഈ സ്ത്രീയിലുണ്ടായ പുത്രന്മാരാണ് നിശഠനും ഉന്മുകനും. ബലരാമൻറ ആയുധങ്ങൾ ഖേടകം (സൌനന്ദം), ഹലം, മുസലം ഇവയാകുന്നു. ഇദ്ദേഹം മധുപ്രിയനും കോപശീ

ലനമായിരുന്നു. മററു പേരുകൾ-യമുനാഭിത്ത്, കാളിന്ദീകർഷണൻ, (കാരണം മേൽ വായിച്ചുനോക്കുക), താലധ്വജൻ, സംവർത്തകൻ, ഗുപ്തചരൻ, ലാംഗലി, ഹലഭൃത്ത്, ഹാലൻ.

ബലലൻ-ഇന്ദ്രൻ.

ബലവൽ-വി. ബലമുള്ള.

ബലവതി-ചിററേലം.

ബലവാൻ-൧ നല്ല ബലമുള്ളവൻ. മററു പൎയ്യായങ്ങൾ- മാംസളൻ, അംസളൻ. ൨. ചണം.

ബലപ്പിക്കുന്നു-൧. ശക്തികാട്ടുന്നു. ൨. തടവുചെയ്യുന്നു

ബലവിന്യാസം- യുദ്ധശാസ്ത്രപ്രകാരം സൈന്യത്തെ വേണ്ടവിധം അതാതു നിശ്ചിതസ്ഥലങ്ങളിൽ നിറുത്തുക. സൈന്യത്തെ വേണ്ടുംവണ്ണം നിറുത്തുക എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം. അണിനിരത്തുക എന്നു താൽപൎയ്യം.

ബലവൃദ്ധി-ബലങ്ങളുടെ വൎദ്ധനം.

ബലവ്യസനം-സൈന്യങ്ങളുടെ തോൽവി.

ബലശാലി - വി. ബലമുള്ള. (നകാരാന്തം).

ബലസ്ഥൻ-ഭടൻ.

ബലസ്ഥിതി-പാളയം, സേനാനിവേശസ്ഥലം.

ബലഹരി-ഒരു രാഗം.

ബലഹാ-(നകാരാന്തം). ൧. ഇന്ദ്രൻ. ൨. ബലദേവൻ. ൩. കഫം.

ബലഹാനി-ശക്തിക്ഷയം.

ബലഹീന-വി. ശക്തിയില്ലാത്ത. ബലഹീനനു പൎയ്യായങ്ങൾ-അമാംസൻ, ദുൎബ്ബലൻ, ഛാതൻ.

ബലഹീനത-ബലക്കുറവ്.

ബലാ-൧. കുറുന്തോട്ടി. വാതരോഗത്തെ തടുക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ബലത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നത് എന്നുമാവാം. മറെറാരു പൎയ്യായം-വാട്യാലകം. ൨. പുഴമുഞ്ഞ, ൩. വിഴാല്. ൪. കരിംകുറിഞ്ഞി.

ബലാകാ-വെള്ളിപ്പക്ഷി. ബലംകൊണ്ടു മേഘസമൂഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. (വലാകാ—എന്ന പാഠവുമുണ്ട്.)

ബലാചതുഷ്ടയം-കുറുന്തോട്ടി, പെരുംകുറുന്തോട്ടി, ഊരകം, വലിയ ഊരകം ഇവ നാലും.

ബലാഢ്യം-൧. ഉഴുന്ന്. ൨. ചെറുപയറ്.

ബലാബലം-ശക്തിയും ശക്തിക്കുറവും ഉ-ം, ബലാബലം പരീക്ഷിക്കുക.

ബലാൽ-അ. ൧. ബലത്തോടെ, ശക്തിയോടെ. ൨. പെട്ടെന്ന്. ൩. ദൈവഗത്യം.

ബലാൽക്കാരം-അടിക്കയും പിടിച്ചുപറിക്കയും മററും, ശക്തിയുള്ളതിനാൽ ആരോടെങ്കിലും മുറകേടായി ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തി. മററു പൎയ്യായങ്ങൾ-പ്രസഭം, ഹഠം.

ബലാൽസംഗം-൧. ബലാൽ ചെയ്യുന്ന സംഗം. ൨. ശിക്ഷാനിയമപ്രകാരമുള്ള ഒരു കുററം. (ശി. നി. വകുപ്പ്-൩൭൬.)

ബലാസകം-രോഗംമൂലം കണ്ണിന്റെ വെള്ളയിൽ കാണപ്പെടുന്ന ഒരുതരം മഞ്ഞപ്പുള്ളി.

ബലാസി-ക്ഷയരോഗി.

ബലാഹകൻ - വിഷ്ണുവിന്റെ ഒരു കുതിര.

ബലാഹകം, വലാഹകം - ൧. മേഘം. ൨. മുത്തങ്ങ. ൩. വിഷ്ണുവിന്റെ നാലു കുതിരകളിൽ ഒന്ന്. ൪. കല്പാന്തമേഘങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ൫. മല. ൬. കൊക്ക്.

ബലാഹം-ജലം.

ബലി-൧. മഹാബലി എന്ന അസുരരാജാവ്.

ദാനശീലനായ ബലിയുടെ കഥ വളരെ പ്രസിദ്ധം. വിഷ്ണു വാമനാവതാരം ചെയ്തു് അപേക്ഷിച്ചതുപോലെ മൂന്നടി ബലികൊടുത്ത കഥ അറിയാത്തവർ ചുരുക്കം. പ്രഹ്ലാദന്റെ പുത്രനായ വിരോചനന്റെ പുത്രനാണ ബലി. ഭാര്യയുടെ പേർ 'വിന്ധ്യാവലി'

൨. കരം, കപ്പം. ദാനംചെയ്യപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൩. പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളിൽ ഒന്നു്, പശുക്കൾക്കു പുല്ലുകൊടുക്കുക മുതലായതു്, പൂജ. (പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക.) ൪. ചാമരത്തിന്റെ പിടി. ൫. അന്നദാനം, ൬. ബലിക്കുള്ള ദ്രവ്യം. ൭. ചാത്തം. ൮. മൃഗങ്ങളെക്കൊന്നു് ഭദ്രകാളിക്കും മററും കഴിക്കുന്ന ഒരു കർമ്മം. ൯. ഒരു നൃപൻ (ഈ നൃപന്റെ പത്നിയുടെ പേർ സുദേഷ്ണാ.) ൧൦. ഗന്ധകം.

ബലി-വി. ബലമുള്ള.

ബലികർമ്മം-ബലികഴിക്കുക.

ബലികുസുമം-ബലിയടിയന്തിരത്തിനു വേണ്ട പുഷ്പം.

ബലിക്കല്ല്-ബലിതൂകുന്ന കല്ല്.

ബലിക്കളം-ബലികഴിക്കുന്ന സ്ഥലം.

ബലിക്കറുക-ബലിക്കുള്ള കറുകപ്പുല്ല്.

ബലിക്കററി-ബലിപൂജയ്ക്കായി സൌകര്യപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഉയന്ന തറ.

ബലിക്കോട-ബലികൊടുക്കുക.

ബലിചന്ദനം-രക്തചന്ദനം.

ബലിദമൻ-വിഷ്ണു.

ബലിധ്വംസി-വിഷ്ണു. മഹാബലിയെ അമച്ചു വരുത്തിയവൻ, ബലികൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചു ഭക്തജനങ്ങളുടെ അവിദ്യയെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ, ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം.

ബലിനൻ-വാർദ്ധക്യംനിമിത്തവും മററും ശരീരത്തിൽ ചുളിവുള്ളവൻ. (വലിനൻ)

ബലിപീഠം-ബലികഴിക്കുന്ന പീഠം.

ബലിപുഷ്ടം-൧. കാക്ക, ശ്രാദ്ധത്തിൽ ബലിയിട്ട പിണ്ഡം മുതലായതു കൊത്തിത്തിന്നു ജീവിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. കൊക്കു്.

ബലിപ്രിയം-ലോധ്രവൃക്ഷം.

ബലിബന്ധനൻ-വിഷ്ണു.

ബലിഭൻ-വാർദ്ധക്യംനിമിത്തവും മററും ശരീരത്തിൽ ചുളിവുള്ളവൻ. (വലിഭൻ)

ബലിഭുക്ക്-കാക്ക.

ബലിഭ്രുവ്-൧. ബലവാന്മാരുടെ രാജ്യം. ൨. മഹാബലിയുടെ രാജ്യം. ൩. ബലിയുടെ പുത്രനായ ബാണൻ.

ബലിഭോക്താവ് കാക്ക.

ബലിർദമൻ-വിഷ്ണു.

ബലിശില-ബലിക്കല്ല്, (ബലിതൂകുന്നതിനുള്ള കല്ല്.)

ബലിശിഷ്ടം-ബലികഴിഞ്ഞു ശേഷിച്ച ചോറും മററും.

ബലിഷ്ഠ-വി. അതിശക്തിയുള്ള.

ബലിഷ്ഠം-ഒട്ടകം.

ബലിസത്മം-പാതാളം. മഹാബലിയിരിക്കുന്ന സ്ഥലം.

വാമനമൂർത്തി അനുഗ്രഹിച്ചതുനിമിത്തം മഹാബലി ഇപ്പോഴും പാതാളത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്നു പുരാണം.

ബലീ-൧. പാമ്പ്. ൨. കാള. ൩. കറിയാട്ട്. ൪. ഒട്ടകം. ൫. പോത്ത്. ൬.

പന്നി. ൬. സിംഹം. ൭. ഉഴുന്ന്. ൮. കസ്തൂരമൃഗം.

ബലീനം-ഭേദം.

ബലീമുഖം-കുരങ്ങ്.

ബലീയസ്സ്-വി. അതിശക്തിയുള്ള.

ബലീവർദ്ദം-കാള. കണ്ഠത്തിൽ വലികളുള്ളത് എന്നർത്ഥം. ബലം അധികമുള്ളവനും ഉടയക്കാരന് ഐശ്വര്യത്തെയും ഭൃത്യന്മാർക്ക് ഇഷ്ടത്തെയും ദാനംചെയ്യുന്നവനും എന്നുമാവാം.

ബലൂല-വി. ബലമുള്ള.

ബല്ബജം, ബല്ബജാ, ബലജം, ബലജാ-മേഖലപ്പുല്ല്, ആറദർഭ.

ബല്യ-വി. ദേഹത്തിനു ബലമുണ്ടാക്കുന്ന.

ബല്യം-കോതമ്പ്.

ബല്ലവൻ (വല്ലവൻ)-പു. അജ്ഞാതവാസത്തിൽ ഭീമന്റെ പേർ. ൨. ഇടയൻ.

ബഷ്കയ(യി)ണി - കുടി വറാറായ പശു.

ബഷ്കയം-ഒരു വയസ്സായ പശുക്കുട്ടി.

ബസ്തം-പു. വെള്ളാട്.

'തൽ സ്മരണവും വരാ
ബസ്തശീർഷോസ്തു ദ്രുതം'
(ദക്ഷയാഗം കഥകളി)

കോലാട്. കൃഷ്യാദിയെ പീഡിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. ആട്. ൩. മേഷം.

ബസ്തകം-പടനാളുപ്പ്, പൊടിയുപ്പ്.

ബസ്സാദ്ധ, പസാദ്ധ - ഏഷണി, വെറുംവാക്ക്.

ബഹലം-ഒരുതരം കരിമ്പ്.

ബഹലഗന്ധം-ഒരുതരം ചന്ദനം.

ബഹലത്വചം-വെളുത്ത പൂവുള്ള ലോധ്രവൃക്ഷം.

ബഹല-വി. പെരുകിയ.

ബഹളം-പു. ബഹളതാ. ൨. അരിക്കാടി. ൩. ബഹളം, വലിയ ശബ്ദം.

ബഹാദർ, ബഹദൂർ-നായകൻ, ശ്രേഷ്ഠ.

ബംഹിഷ്ഠം-ഏറ്റവും ബലമായിട്ടുള്ളത്.

ബഹിർഗ്ഗമനം-പുറത്തുപോക, പുറപ്പാട്.

ബഹിർദ്വാരം-പുറത്തെ വാതിൽ.

ബഹിഃപ്രാണൻ -ദേഹത്തിനു വെളിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതായ പ്രാണവായു, അത്രമാത്രം സ്നേഹമുള്ളവൻ എന്നു സാരം.

ബഹിർഭാഗം-പുറത്തുള്ള ഭാഗം.

ബഹിശ്ചരം-ഞണ്ട്.

ബഹിഷ്കരണം-പുറത്താക്കുക.

ബഹിഷ്കരിക്കുന്നു-പുറത്താക്കുന്നു.

ബഹിഷ്കാരം-പുറത്താക്കൽ.

ബഹിഷ്കൃത-വി. പുറത്താക്കപ്പെട്ട.

ബഹിസ്സ്-അ. പുറത്ത്.

ബഹു-വി. ൧. വളരെ. ൨. വലിയ, പെരുകിയ.

ബഹുക-വി. വലിയ വിലയ്ക്കുവാങ്ങിച്ച.

ബഹുകം-പു. ഞണ്ട്. ൨. നീർക്കാക്ക. ൩. എരിക്ക്.

ബഹുകര-വി. ൧. അടിച്ചുവാരുന്ന. ൨. വളരെ പ്രവർത്തിക്കുന്ന.

ബഹുകരൻ-ഒട്ടകം.

ബഹുകരം-പു. ചൂല്, തുറപ്പ. ൨. ഒട്ടകം.

ബഹുകരീ-ചൂല്.

ബഹുകാലം-വളരെക്കാലം.

ബഹുഗന്ധാ-പു. കുരുമുഴി. ൨. കരിഞ്ചീരകം. ൩. ചമ്പകമൊട്ട്. ൪. അമുക്കിരം.

ബഹുഗന്ധദാ-കസ്തൂരി.

ബഹുഗർഹ്യവാക്ക്-അതിനിന്ദ്യവാക്ക്.

ബഹുഗർഹ്യവാൿ - ബഹുനിന്ദ്യമായി വളരെ പറയുന്നവൻ.

ബഹുതമ-വി. ഏറ്റവും വളരെയുള്ള.

ബഹുതര-വി. ഏറ്റവും വളരെയുള്ള, പലമാതിരി.

ബഹുതിഥ-വി. വളരെയുള്ള, പെരുകിയ.

ബഹുത്വം-പെരുപ്പം.

ബഹുദുഗ്ദ്ധം-കോതമ്പ്.

ബഹുധാ-അ. വളരെ പ്രകാരത്തിൽ.

ബഹുധാരം-വൈരം.

ബഹുനാദം-ശംഖം.

ബഹുനായക-വി. പല പ്രമാണികൾകൂടി ഭരിക്കുന്ന.

ബഹുനായകത്വം-പല പ്രമാണികൾ കൂടെ നടത്തുന്ന അധികാരം.

ബഹുപത്ര-വി. വളരെ ഇലയുള്ള.

ബഹുപത്രാ-നാ. വലിയ ശതാവരി. ൨. ഐവിരലിക്കോവ. ൩. തുളസി. ൪. കരിങ്കച്ചോലം. ൫. ചെറുവഴുതിന. ൬. കീഴാർനെല്ലി ൭ കിണികിണിപ്പാല. ൮. കറ്റവാഴ. ൯. കരിഞ്ഞി.

ബഹുപത്രം-നാ. ഉള്ളി. ൨. അഭ്രകം. ൩. ചേര മരം.

ബഹുപത്രി-ഒരങ്ങാടി മരുന്ന്.

ബഹുപാത്ത്, ബഹുപാദം-പേരാൽ. വളരെ പാദങ്ങൾ (വേടുകൾ) ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ബഹുപുത്ര-വി. വളരെ മക്കളുള്ള.

ബഹുപുത്രം-ഒരു വൃക്ഷം.

ബഹുപുത്രി-ശതാവരി.

ബഹുപുത്രിക-തണ്ണിമത്ത.

ബഹുപുത്രീ-ശതാവരി.

ബഹുപ്രജഃ-നാ. പന്നി. ൨. എലി.

ബഹുപ്രദ-വി. വളരെകൊടുക്കുന്ന, ദാനശീലമുള്ള.

ബഹുഫലം-കദംബവൃക്ഷം.

ബഹുബലൻ-സിംഹം.

ബഹുബലം-സിംഹം.

ബഹുഭക്ഷക-വി. വളരെ ഭക്ഷിക്കുന്ന.

ബഹുഭക്ഷണം-വളരെ ഭക്ഷിക്ക.

ബഹുമതി-ബഹുമാനം.

ബഹുമലം-ഈയ്യം.

ബഹുമാനം-രാജാക്കന്മാർ വിദ്വാന്മാർ മുതലായവരെക്കണ്ടാൽ ചെയ്യുന്ന ഉപചാരങ്ങളും മറ്റും, മാനിക്കുക.

ബഹുമാനിക്കുന്നു-മഹത്വമോ ശ്രേഷ്ഠതയോ ഉള്ളവരെക്കണ്ടാൽ ആദരവോടെ അവരെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നു.

ബഹുമാന്യ, ബഹുമന്തവ്യ-വി. ബഹുമാനിക്കത്തക്ക, യോഗ്യമായ.

ബഹുമാർഗ്ഗഗാ-ഗംഗാനദി.

ബഹുമുഖ-വി. ധാരാളമായ, പെരുകിയ.

ബഹുമൂല്യ-വി. വിലയേറിയ.

ബഹുമൂല്യം-നാ. വളരെ വിലപിടിച്ച വസ്തു. ൨. വളരെ വിലപിടിച്ച ദ്രവ്യം.

ബഹുരൂപ-വി. പലരൂപമുള്ള.

ബഹുരൂപൻ-നാ. ബ്രഹ്മാവ്. ൨. വിഷ്ണു. ൩. ശിവൻ. ൪. ജിനന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ. ൫. കാമൻ.

ബഹുരൂപം-നാ. ചെഞ്ചല്യം. അനേകരൂപമുള്ളത് എന്നർത്ഥം. (വാസ്തവത്തിൽ ഇതു ഗന്ധത്തിനാണ്. അതു രൂപത്തിൽ ആരോപിതമായി). ൨. ഒന്ന്. ൩. തലമുടി.

ബഹുരേഖ-നാ. ചുളിപ്പ്. ൨. ഉഴവുചാൽ.

ബഹുരേതസ്സ്-ബ്രഹ്മാവ്.

ബഹുല-വി. നാ. വളരെയുള്ള. ൨. കറുത്ത.

ബഹുലാ-നാ. കാർത്തികനക്ഷത്രം, കൃത്തിക. ൨. ഏലം ൩. പശു. ൪. നീലം. ൫. അമരി.

ബഹുലഗന്ധാ-ഏലം.

ബഹുലഗ്രീവം-മയിൽ.

ബഹുലത്വം-പരിപൂർണ്ണത.

ബഹുലൻ-അഗ്നി.

ബഹുലം-പു. കറുത്തപക്ഷം. ന. ആകാശം.

ബഹുലാശ്വൻ-ഒരു രാജശ്രേഷ്ഠൻ.

ബഹുലീകൃത-വി. പതിർ കളഞ്ഞ.

ബഹുലീകൃതം-ചേറിപതിരുപോക്കിയ ധാന്യം.

ബഹുവചനം-സംസ്കൃതപദത്തിൽ മൂന്നാമത്തെ വചനം. (മലയാളത്തിൽ) ഒന്നിലധികത്തെ കുറിക്കുന്നതു്.

ബഹുവാക്ക്-വളരെപ്പറക.

ബഹുവാരകം-നറുവരി. പല വ്യാധികളെയും തടുക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ബഹുവിധ-വി. പലവിധമായുള്ള.

ബഹുവിഷാണം-കടമാൻ.

ബഹുവേതസം-വഞ്ചിവൃക്ഷം വളരേയുള്ള സ്ഥലം.

ബഹുവ്യാപാരി-വളരെ വ്യാപാരമുള്ള.

ബഹുവ്രീഹി-സംസ്കൃതത്തിന്റെ സമാസങ്ങളിൽ ഒന്നു്. അതുള്ള (വൻ, വൾ, തു) എന്ന അന്യപദാർത്ഥം പ്രധാനമായിട്ടു ഒരു വിശേഷണപദം വിശേഷ്യപദത്തോടു ചേർന്നുണ്ടാകുന്ന സമാസത്തിനു ബഹുവ്രീഹി എന്നു പേർ.

ഉദാ—നാന്മുഖൻ (നാലു മുഖമുള്ളവൻ).
മുക്കണ്ണൻ (മൂന്നു കണ്ണുള്ളവൻ).

ബഹുശത്രു-കുരികിൽ.

ബഹുശസ്സ്-അ. വളരെ.

ബഹുശ്രുതൻ-പു. ധാരാളം പഠിപ്പുള്ളവൻ, വിദ്വാൻ. ന. വേദങ്ങളിൽ നല്ല അറിവുള്ളവൻ.

ബഹുശൃംഗൻ-വിഷ്ണു.

ബഹുസന്തതി-വി. വളരെ മക്കളുള്ള.

ബഹുസാക്ഷി-വി. വളരെ സാക്ഷിയുള്ള (നകാരാന്തം).

ബഹുസാരം-കരിങ്ങാലിമരം.

ബഹുസുത-ശതാവരി. അനേകം സുതകൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

ബഹുസൂ-പെൺപന്നി.

ബഹുസൂതി-വളരെ പ്രസവിച്ച പശു. വളരെ പെററവൾ എന്നർത്ഥം.

ബഹുസ്വനം-മൂങ്ങ.

ബഹുളം-വി. പെരുകിയ.

ബഹുളി-പു. ഭാണ്ഡ്. ന. സാഹസം, ന. തിടുക്കം.

ബഹൂദകൻ-സന്യാസിയിൽ രണ്ടാംതരം, നടന്നെങ്ങും ഉഴലുന്നവൻ.

ബഹ്വപത്യം-പു. പന്നി. ന. എലി.

ബഹ്വൃചന്മാർ-വളരെ ഋക്കുകൾ പരിചയമുള്ളവർ.

'ഋക്പൂരബ്ധൂഃപഥാമാനക്ഷേ' ഈ പാണിനിസൂത്രത്താൽ മേലെഴുതിയ രൂപം സിദ്ധം. ഋക്, പൂർ, അപ്, ധൂർ, പഥാവ് ഈ ശബ്ദങ്ങൾക്കു സമാസാന്തത്തിൽ അക്ഷമൊഴികെയുള്ള ശബ്ദങ്ങളോടു സമാസമുണ്ടാകുമ്പോൾ 'അ' എന്ന പ്രത്യയം കൂടി വേണ്ടതാകുന്നു എന്നു് താൽപര്യം.

ബഹ്വാശി-വി. അധികം ഭക്ഷിക്കുന്ന.

ബളിശം-ചൂണ്ടൽ. (പാഠങ്ങൾ-ബഡിശം, ബളിശം, ബഡിശി.)

ബാ

ബാക-വി. ബകത്തെസ്സംബന്ധിച്ച, കൊക്കിനെ സംബന്ധിച്ച.

ബാകം-ബകങ്ങളുടെ കൂട്ടം.

ബാകുല-ബകുലക്കായ്, ഇലഞ്ഞിക്കായ്.

ബാക്കി-ശേഷിപ്പുള്ളതു്. അറബിഭാഷ).

ബാങ്ക്-പണം കൊടുക്കൽവാങ്ങൽ ചെയ്യുന്ന സ്ഥലം.

ബാഡവൻ-പു. ബ്രാഹ്മണൻ. ബഡവാഗ്നിപോലെ തപിപ്പിക്കത്തക്ക തപശ്ശക്തിയുള്ളവൻ എന്നൎത്ഥം. ബഡവയിൽ നിന്നുണ്ടായവൻ. (ബഡവാശബ്ദം ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീവിശേഷത്തെപറയുന്നതാണ്) ഉ. ബഡവാഗ്നി.

ബഡവാഗ്നി എന്നതു നോക്കുക. പെൺകുതിരയുടെ മുഖത്തുനിന്നു ജനിച്ചവൻ. (ബഡവയുടെ പുത്രൻ).

ബാഡവപാവകൻ-ബഡവാഗ്നി.

ബാഡവം-പു. സമുദ്രാഗ്നി. ഉ. ബഡവങ്ങളുടെ (കുതിരകളുടെ) കൂട്ടം.

ബാഡവാഗ്നി-ബഡവാഗ്നി.

ബാഡവേയൻ-കുതിര.

ബാഡവ്യം-ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടം.

ബാഡിരൻ-പു. ഭൃത്യൻ. ഉ. കൂലിക്കാരൻ.

ബാഢ-വി. പു. അധികതയുള്ള, പെരുകിയ. ഉ. കഠിനമായുള്ള.

ബാഢം-വി. പെരികെ, ഏറ്റവും.

ബാഢം-പു. പെരികിയതു. ഉ. അംഗീകാരം വഹിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ബാണ-(ന) പു. നീലക്കുറിഞ്ഞി. ഉ. അസ്ത്രത്തിന്റെ ചുവട്, പുംഖം.

ബാണക്കൂടം-ബാണം പ്രയോഗിച്ചു മേൽ മംഗളൂക്കുടി ആക്കം അകത്തു കടക്കാൻ പാടില്ലാത്ത വിധത്തിൽ ശരം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കൂടാരം.

'കുന്തീസുതൻചെന്നഥ ബാണകൂടം'

(ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം)

ബാണഗംഗ-രാവണന്റെ അസ്ത്രംകൊണ്ടുണ്ടായ ഒരു നദി.

ബാണജിത്തു്-കൃഷ്ണൻ, വിഷ്ണു.

ബാണതൂണം-ആവനാഴി.

ബാണനൻ-പു. ബലിപുത്രൻ.

ബാണാസുരനു 'ഉഷ' എന്നൊരു മകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവൾ സ്വപ്നത്തിൽ അനിരുദ്ധനെക്കണ്ടു മനോമോഹിതയായി. ആളിനെ അറിഞ്ഞുകൂടാഞ്ഞ് അവൾ ഉണർന്നു കഴങ്ങുമ്പോൾ അവളുടെ സഖിയായ ചിത്രലേഖ അനേകംപേരുടെ പടം എഴുതിക്കാണിച്ചു. അനിരുദ്ധന്റെ പടത്തെ അവൾ സമ്മതിച്ചു. ഉഷയുടെ മോഹത്തെ പൂരിപ്പിക്കുന്നതിനായി അനിരുദ്ധനെ നിദ്രയിൽ ചിത്രലേഖ എടുത്തു് ഉഷയുടെ സമീപത്താക്കി. വിവരം അറിഞ്ഞു് ബാണാസുരൻ അനിരുദ്ധനെ പിടിച്ചു തടവിലാക്കി. അനിരുദ്ധൻ കൃഷ്ണന്റെ പൌത്രനാണ്. അനിരുദ്ധൻ ബാണനാൽ ബദ്ധനായ വിവരം ശ്രീകൃഷ്ണൻ അറിഞ്ഞു് ഉടൻ പുറപ്പെട്ടുചെന്നു് ബാണന്റെ കൈകൾ ഖണ്ഡിച്ച് അവന്റെ മദം അടക്കി. ഈ അവസരത്തിൽ ബാണന്റെ വാതിൽ കാത്തുനിന്നതു് പരമേശ്വരനായിരുന്നു. കൃഷ്ണനും പരമേശ്വരനും തമ്മിൽ ഈ വാതിലിൽ വച്ചു വലിയ യുദ്ധം നടന്നിട്ടുണ്ട്. ബാണാസുരൻ കൃഷ്ണനു കീഴടങ്ങിയതിന്റെ ശേഷം മകളായ ഉഷയെ അനിരുദ്ധനായിക്കൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു—ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധം-ബാണയുദ്ധം-നോക്കുക.

ദിതി ഹിരണ്യകശിപുവിനെ പ്രസവിച്ചു. തൽപുത്രൻ പ്രഹ്ലാദൻ, തൽപുത്രൻ വിരോചനൻ, തൽപുത്രൻ മഹാബലി, തൽപുത്രൻ ബാണൻ.

ഉ. കാൎയ്യത്തിന്റെ സാരമറിയാതെ ഓടുന്ന ഭൂതമെന്നുപറയുന്ന ഒരു പരിഹാസപ്പേർ. ന. പ്രസിദ്ധനായ ഒരു ഗ്രന്ഥകർത്താവു്. (ബാണഭട്ടൻ എന്നതു നോക്കുക.)

ബാണധി-ആവനാഴി.

ബാണപുംഖം-അമ്പിന്റെ കട

ബാണപ്പെരുമാൾ-പള്ളിബാണൻ, കേരളത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു ഭരണകർത്താവ്.

ബാണഭട്ടൻ-ഒരു മഹാകവി.

ഇദ്ദേഹം ക്രി. പി. ഏഴാം ശതാബ്ദത്തിനും എട്ടാം ശതാബ്ദത്തിനും മദ്ധ്യത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കണം. കന്യാകുബ്ജരാജാവിന്റെ വിദ്വത്സദസ്സിനെ അലങ്കരിച്ചും ആ രാജാവിനെ ആശ്രയിച്ചും ജീവിതം കഴിച്ചു. രത്നാവലിയുടെ കവിയായ ശിലാദിത്യന്റെ സേവകനാണ്. വാത്സ്യായനം എന്ന ഒരു മഹിമയേറിയ ബ്രാഹ്മണകുലത്തിലാണ ജനനം. പിതാവു നിഖിലകലാവല്ലഭനായ ചിത്രഭാനുവും, അമ്മ രാജ്യദേവിയും ആകുന്നു. ൧൪-ാമത്തെ വയസ്സിൽ അച്ഛൻ മരിച്ചു. ഭദ്രനാരായണൻ, ഈശാനൻ, മയൂരൻ ഇവർ ബാണന്റെ സേവന്മാരായിരുന്നു. ബാണഭട്ടന്റെ പ്രധാന കൃതികൾ—കാദംബരി, പാർവ്വതീപരിണയം, ഹർഷചരിതം. കാദംബരിയും ഹർഷചരിതവും രണ്ടു പ്രൌഢ ഗദ്യ കാവ്യങ്ങളാകുന്നു.

ബാണം-ന. ൧. അമ്പ്, ശരം. ശബ്ദിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. നീലക്കുറിഞ്ഞി, കരിംകുറിഞ്ഞി. ൩. കൊഴിഞ്ഞിൽ. ൪. മുഞ്ഞപ്പുല്ല്. ൫. അമ്പൊട്ടൽ. ൬. ശരം എയ്യുന്നതിനുള്ള കുറിനോക്കൽ (ലാക്ക്). ൭. അഞ്ച് എന്ന അക്കം. ൮. ശബ്ദം. ൯. അഗ്നി. ൰. മിന്നൽ.

ബാണവാരം-ചട്ട.

ബാണവൃഷ്ടി-അമ്പുകൾ തുരുതുരെ എയ്യുക.

ബാണസന്ധാനം-അമ്പു തൊടുക്കുക.

ബാണസിദ്ധി-അമ്പെയ്തു ലക്ഷ്യത്തിൽ കൊള്ളിക്കൽ.

ബാണസുത-ഉഷ.

ബാണഹന്താവ്-കൃഷ്ണൻ.

ബാണാശ്രയം-ആവനാഴി

ബാണാസനം-വില്ല്.

ബാണാ-൧. നീലക്കുറിഞ്ഞി. ൨. കരിങ്കുറിഞ്ഞി.

ബാണി, വാണി-൧. വാക്ക്. ൨. സരസ്വതി.

ബാണിജൻ-കച്ചവടക്കാരൻ.

ബാണിജ്യം-കച്ചവടം.

ബാണിനീ-൧. കളിക്കാരി. ൨. ദൂതി. അവശ്യമായിശബ്ദിക്കുന്നവൾഎന്നർത്ഥം.

ബാത്ത്, പാത്ത-ഒരുതരം കോഴി.

ബാദര-വി. പഞ്ഞികൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ട.

ബാദരം-൧. കരപ്പരുത്തി. ൨. പട്ട്. ൩. ജലം. ൪. ഇടത്തുനിന്നു വലത്തോട്ടു പിരിയുള്ള ശംഖ്.

ബാദരായണൻ-വ്യാസൻ.

'ഏതൊരുദേശത്തുനി
ന്നെന്തൊരുനിമിത്തമായ്
ബാദരായണൻമുനി
ചമച്ചു ഭാഗവതം'

ബാദരായണി-വ്യാസന്റെ പുത്രനായ ശുകൻ.

ബാദഷാ(ക്കൾ)-മഹമ്മദീയ ചക്രവർത്തി (കൾ).

ബാദാംകൊട്ട, ബദാം-വളരെ പോഷണഗുണമുള്ള ഒരു തരം കായ്.

ബാധ-൧. രോഗം, ദുഃഖം. കലക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. തടവ്, വിരോധം. ൩. ഉപദ്രവം. ൪. ചില ദുർദ്ദേവതകൾക്കു പറയുന്ന പേർ. ൫. ആപത്ത്.

ബാധം-വിരോധിക്കുന്നത്.

ബാധക-വി. ൧. ബാധിക്കുന്ന ൨. പീഡിപ്പിക്കുന്ന. ൩. വിരോധിക്കുന്ന. ൪. ഭയപ്പെടുത്തുന്ന.

ബാധകം-സ്ത്രീകൾക്കുള്ള ഒരു പ്രത്യേക രോഗം. ഋതുകാലത്തിൽ പ്രജാജനന ശക്തിയെ തടുക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ബാധകാധിപൻ, ബാധനാഥൻ, ബാധേശൻ-ഉപദ്രവ കാരണമായ പ്രധാന മൂർത്തി.

ബാധന-വി. ൧. ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്ന ൨. പിഡിപ്പിക്കുന്ന.

ബാധപിടിത്തം-ദേവതകളെ മാറ്റുക.

ബാധിക്കുന്നു-൧. ഉപദ്രവിക്കുന്നു. ൨. വിരോധിക്കുന്നു.

ബാധിത-വി. ബാധിക്കപ്പെട്ട, ഉപദ്രവിക്കപ്പെട്ട.

ബാധിര്യം - ബധിരത, ചെവികേൾക്കായ്ക.

വാതം തനിച്ചോ വാതവും കഫവും ചേർന്നോ ഏതു സന്ദർഭത്തിൽ ശബ്ദത്തെ വഹിക്കുന്ന സിരയെ തടുത്തിട്ടു നില്ക്കുന്നു അപ്പോൾ ബാധിര്യം എന്ന കർണ്ണരോഗം ഉത്ഭവിക്കുന്നു.

ബാധ്യത-കടമ.

ബാധ്യസ്ഥത-ബാധ്യത.

ബാന്ധകിനേയൻ - അസതിപുത്രൻ, കുലടാപുത്രൻ. ബന്ധകിയുടെ (കുലടയുടെ) പുത്രൻ എന്നർത്ഥം.

ബാന്ധവൻ, ബാന്ധവക്കാരൻ-സംബന്ധക്കാരൻ, ബന്ധു, സ്നേഹിതൻ.

ബാന്ധവൻ എന്നാൽ ഗോത്രം ഒന്നായിട്ടുള്ളവൻ എന്നും ഗോത്രം ഒന്നായിട്ടുള്ളവരെല്ലാം പണ്ടു സപിണ്ഡന്മാരായിരിക്കണമെന്നും അനന്തരം പുലമുറിച്ചു വേറിട്ടതാണെന്നു ഊഹിക്കപ്പെടുന്നു എന്നും കാണുന്നു.

ബാന്ധവം-വസ്ത്രംകൊടുത്തു ഭാര്യയാക്കുക, ബന്ധുത്വം.

ബാന്ധവിക്കുന്നു-ഭാര്യയാക്കുന്നു.

ബാന്ധവ്യം-ബന്ധുത്വം.

ബാപ്പ, വാപ്പ-അച്ഛൻ, പിതാവ്.

ബാഭ്രക-വി. തവിട്ടുനിറമായുള്ള.

ബാഭ്രവീ-ദുർഗ്ഗ.

ബായി-ഉത്തമസ്ത്രീ.

ഇതു മഹാരാഷ്ട്രഭാഷയിലുള്ള പദമാണ്. 'ഉത്തമസ്ത്രീ' എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഒരു സ്ത്രീയുടെ പേരിന്റെ ഒടുവിൽ ചേർക്കപ്പെടുന്നു. 'ഭായി' എന്നതു തെറ്റാകുന്നു. ഭായി പുരുഷനെ കുറിക്കുന്നു.

ബാവ്ടീരൻ-കുലടാപുത്രൻ.

ബാർഹതം-ബൃഹതിയുടെ കായ്, വഴുതിനങ്ങാ.

ബാർഹദ്രഥൻ(ഥി)-ജരാസന്ധരാജാവ്

ബാർഹസ്പതവത്സരം - സംവത്സരങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

വ്യാഴം ജ്യോതിശ്ചക്രത്തിൽ ഒരുവട്ടം സഞ്ചരിച്ചെത്തുവാൻ ൩൬൧ ദിവസം വേണ്ടിവരും. ഇതിനു ബാർഹസ്പത വത്സരം എന്നു പേർ.

ബാല-വി. ൧. അറിവില്ലാത്ത. ൨. ചെറുപ്പമായ.

ബാല-൧. ചിറ്റേലം. ൨. സ്ത്രീ, ൧൬ വയസ്സിനു താഴെ പ്രായമുള്ള പെൺകുട്ടി. ൩. ചെന്നിനായകം. ൪. തെങ്ങ്. ൫. മഞ്ഞൾ. ൬. ഒരു മുല്ല, കുരുമുഴി. ൭. ഒരു പൂവ്. ൮. കറുവാഴ. ൯. കുറിഞ്ഞി.

ബാലം-൧. ഇരുവേലി. ൨. തലമുടി, രോമം. ഊക്കുണ്ടാക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൩. വാല്, വാലിന്റെ അഗ്രത്തിലുള്ള രോമസമൂഹം. ൪. ഒരു മത്സ്യം, വാള

മീൻ. ൭. ആനവാൽ, കുതിരവാൽ മുതലായതു്. ൮് തെങ്ങ്.

ബാല(ക)ം-ഇരുവേലി.

ബാലകം-൧. മോതിരം. ൨. വള. ൩. കുതിരയുടെ വാൽ. ൪. ആനയുടെ വാൽ ൫ തലമുടി. ൬ വെളുത്ത മുളക്.

ബാലകൻ-൧. ബാലൻ, ആൺപൈതൽ. ൨. ലോഷൻ. ൩. വിഡ്ഢി.

ബാലകപ്രിയ-വാഴ.

ബാലകാണ്ഡം-രാമായണത്തിലെ ആദ്യഭാഗം.

ബാലകീയ-വി. കുഞ്ഞിനെ സംബന്ധിച്ച.

ബാലകൃമി-പേൻ.

ബാലകൃഷ്ണൻ, ബാലഗോപാലൻ-കൃഷ്ണൻ.

ബാലകേതു-വാൽനക്ഷത്രങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

ബാലക്രീഡ-പൈതങ്ങളുടെ കളി.

ബാലക്രീഡനകം-കുട്ടികളുടെ കളിസ്സാധനം (പാവയും മററും).

ബാലഖില്യൻ-ഒരുമാതിരി യോഗിസംഘത്തിലുള്ളവൻ.

'യതീന്ദ്രരാം ബാലഖില്യ-
രതിലുണ്ടു മുനീന്ദ്രരും'

(മഹാഭാരതം തർജ്ജമ)

ബാലഗർഭിണി-൧. കടിഞ്ഞൂൽ ഗർഭമുള്ള പശു. ൨ ബാല്യത്തിങ്കൽ ചെനച്ച പശു.

ബാലഗ്രഹം-കുട്ടികളെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ദുർദ്ദേവത.

ബാലവല്ലം-കടപ്പുല്ല്.

ബാലചന്ദ്രൻ-പ്രതിപദം മുതൽ പഞ്ചമിവരെ ഉദിക്കുന്ന ചന്ദ്രൻ.

ബാലചര്യൻ-കാർത്തികേയൻ.

ബാലചാപല്യം-പൈതലിന്റെ അസ്ഥിരത.

ബാലതനയം-കരിങ്ങാലി. നന്നേ ചെറിയ ഇലകൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

ബാലതന്ത്രം-പ്രസവിക്കുന്ന സമയത്തു് ആ സ്ത്രീയെ ശുശ്രൂഷിക്ക.

ബാലതൃണം-ഇളമ്പുല്ല്.

ബാലധി-൧. വാലിന്റെ അഗ്രത്തിലുള്ള രോമസമൂഹം. ബാലങ്ങൾ (രോമങ്ങൾ) ഇതിൽ നിധാനം ചെയ്യപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. (വാലധി എന്നുമുണ്ടു്)

'അനലമിഹ വസനമിതി നനല മിനിവാലധിക്കാശു കൊളുത്തുവിൻ വൈകാതെയുമേ'

(രാമായണം)

൨. വളരെ രോമമുള്ളവൻ.

ബാലധിപ്രിയം-ചമരിമാൻ.

ബാലൻ-൧. ആൺപൈതൽ (൧൬ വയസ്സുവരെ). ഇളകുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. മറെറാരു പര്യായം-മാണവകൻ. ൨. അഞ്ചുവയസ്സുള്ള ആന. ൩. മൂർഖൻ. ൪. പതിനാറു വയസ്സിനു താഴെയുള്ളവൻ.

ബാലപത്രം-൧. കരിങ്ങാലി. ൨. വെങ്കൊടിത്തൂവ.

ബാലപാശം-കേശസമൂഹം.

ബാലപാശ്യ-മയിർപ്പട്ടം. കേശസമൂഹത്തിലേക്കു യോജിപ്പുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. (ബാലപാശം=കേശസമൂഹം) മറെറാരു പര്യായം-പാരിതഥ്യം.

മയിർപട്ടം എന്നതു സീമന്തരേഖയിൽ കൂടെ കെട്ടുന്ന സ്വർണ്ണപട്ടം ആകുന്നു.

ബാലപീഡ - പൈതങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന പലവക ദീനം.

ബാലബുദ്ധി-അറിയായ്മ, ബാലന്മാരുടെ ബുദ്ധി.

ബാലഭാരതം-അമരചന്ദ്രകവിയുടെ ഒരു കൃതി.

ബാലഭാവം-ശിശുത്വം.

ബാലമക്ഷിക-ഈച്ചക്കുട്ടി.

ബാലമൂഷികാ-പ്ര. ചുണ്ടെലി. വ. ചെറിയ എലി.

ബാലരാജം-വൈഡൂൎയ്യം.

ബാലരാമായണം-രാജശേഖരന്റെ ഒരു നാടകം.

ബാലവത്സാ-പ്രാവു്.

ബാലവാതം-പ്ര. ഇളങ്കാററു്. വ. കുഞ്ഞുങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന പുന്നവാതരീനത്തിന്റെ വകഭേദം.

ബാലവിധവാ-ചെറുപ്പത്തിൽ ഭൎത്താവു മരിച്ച സ്ത്രീ.

ബാലവ്യജനം - ചമരി മൃഗത്തിന്റെ വാൽ.

ബാലസാത്മ്യം-പാൽ.

ബാലസൂൎയ്യ(കം)-വൈഡൂൎയ്യം.

ബാലസ്വഭാവം-ശിശുത്വം.

ബാലഹത്യ - പൈതലിനെ കൊന്ന പാപം.

ബാലഹസ്തം-പ്ര. വാലിന്റെ അഗ്രത്തിലുള്ള രോമസമൂഹം, കൈപോലെയുള്ള വാൽ എന്നൎത്ഥം. (കൈകൊണ്ടെന്നപോലെ ഈച്ച മുതലായവയെ ആട്ടിക്കളക) വ. രോമമുള്ള വാൽ.

ബാലാചലം-ചെറുകുന്നു്.

ബാലാതപം-ഇളംവെയിൽ, ആദിത്യനുദിച്ചാലുടനെയുള്ള ചൂടു്, കുറഞ്ഞ വെയിൽ.

ബാലാൻ, ബാലത്താൻ കുളത്തിലെ ഒരുവക മത്സ്യം.

ബാലാരിഷ്ടത -ബാലപീഡ, ചെറിയ പൈതങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന പലമാതിരി രോഗങ്ങൾ.

ബാലാൎക്കൻ-ഉദിച്ച ഉടനെ കാണുന്ന ആദിത്യൻ.

ബാലാശനം-കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ചോറൂണു്.

ബാലി-പ്ര. ഇന്ദ്രന്റെ പുത്രനായ ഒരു വാനരരാജാവു്. വ. നീണ്ട കരവഴി.

ബാലി വാനരരാജാവാണു്. അരുണൻ സ്വൎഗ്ഗലോകത്തു് ഇന്ദ്രന്റെ രാജധാനിയിൽ സ്ത്രീവേഷം ധരിച്ചു നൃത്തം കാണാൻ പോയ സമയം ഇന്ദ്രനുണ്ടായ വനാണത്രെ. അരുണൻ സൂൎയ്യന്റെ സാരഥിയാകുന്നു. നൃത്തം കണ്ടു തിരിയെ വന്നപ്പോൾ അവിടെ ഉണ്ടായ സംഗതികൾ അറിഞ്ഞു് ആ സ്ത്രീവേഷം തനിക്കും കാണണമെന്നു സൂൎയ്യൻ അരുണനോടു പറകയാൽ വീണ്ടും അരുണൻ സ്ത്രീവേഷം ചമയുകയും സൂൎയ്യനു സുഗ്രീവൻ ഉണ്ടാകയും ചെയ്തു. ഈ ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാർ ഋക്ഷമൂലം കിഷ്കിന്ധയിലെ രാജവംശത്തിൽ ചേൎന്നു. ബാലിയെ ശ്രീരാമൻ വധിച്ചു രാജ്യാധിപത്യം സുഗ്രീവനായിക്കൊണ്ടു നൽകി. ബാലിയുടെ ഭാൎയ്യയുടെ പേർ താര. ബാലിക്കു് അംഗദൻ, താരൻ എന്നു രണ്ടു പുത്രന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു.

ബാലിക-പ്ര. ചെറിയ പെണ്ണു്. വ. ചിററേലം. ന. മണൽ. ര്. ഇലകളുടെ കിരുകിരുപ്പു ശബ്ദം.

ബാലിശ-വി. പ്ര. ചെറുപ്പമായ. വ. അറിവില്ലാത്ത. ന. ശ്രദ്ധയില്ലാത്ത.

ബാലിശൻ-പ്ര. കുട്ടി. നീന്തിക്കളിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. വ. അറിവില്ലാത്തവൻ. ന. മൂൎഖൻ. ബഡിശം (മത്സ്യവേധനം) പോലെ അപൃഷ്യനും അസ്പൃശ്യനും എന്നു ശബ്ദാൎത്ഥം.

ബാലിശം-തലയണ.

ബാലിഹന്താവു്-ശ്രീരാമൻ.

ബാലീശം-മൂത്രത്തിന്റെ തടവു്.

ബാലുക-൧. മണൽ, ൨. ചരൽ, ൩. വയൽവെള്ളരി. ൪. കപ്പൂരം.

ബാലുകം-൧. നീർനെല്ലി. ൨. ഏലാവാലുകം.

ബാലുകായന്ത്രം-ഔഷധങ്ങൾ പുടംവെക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായം.

ബാലേയ-വി. ൧. മാർദ്ദവമുള്ള. ൨. മൃദുവായ. ൩. ബാലന്നു ചേരുന്ന.

ബാലേയൻ-ഒരു വൈദ്യൻ.

ബാലേയം-൧. കഴുത. ൨. ചെറുതേക്ക്. ൩. വലിയ മുള്ളങ്കി.

ബാലേയശാകം-ചെറുതേക്ക്. കഴുത തിന്നുന്ന ഇലകൾ ഉള്ളതു എന്നർത്ഥം.

ബാലേഷ്ടം-ലന്തമരം.

ബാല്യം-വയസ്സു കുറഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ, ശൈശവം, ബാലന്റെ ഭാവം.

ബാല്യകാലം-ചെറുപ്പകാലം.

ബാല്യക്കാരൻ, വാല്യക്കാരൻ-ചെറുപ്പക്കാരൻ. ൨. ഭൃത്യൻ.

ബാല്യദുഃഖം-ചെറുപ്പകാലത്തുണ്ടായ ദുഃഖം.

ബാല്യാവസ്ഥ-ബാല്യമെന്നുള്ള അവസ്ഥ.

ബാല്ഹകം-കുങ്കുമം.

ബാല്ഹികൻ-ശന്തനുവിന്റെ സഹോദരൻ, സോമദത്തന്റെ അച്ഛൻ.

ബാല്ഹികൻ, ബാല്ഹീകൻ-ധൈര്യമുള്ളവൻ.

ബാല്ഹികം, ബാല്ഹീകം-൧. കുങ്കുമം. ൨. കായം. ൩. കാശ്മീര ദേശം. ൪. അവിടത്തെ കുതിര.

ബാല്ഹഷ്ത്ത്-പ്രാചീന ബഹിസ്സ്.

ബാഷ്പം-൧. കണ്ണുനീർ. ശോകിപ്പിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. വെള്ളത്തിൽ കാണുന്ന പുക, നീരാവി, ആവി. ൩. ഇരിമ്പ്.

ബാഷ്പദ്രവ്യം-കാറ്റുമുതലായവ.

ബാഷ്പിക-൧. പെരുങ്കായമരം. ൨. പെരുങ്കായമരത്തിന്റെ ഇല. ബാഷ്പത്തെ (കറയെ) മോചിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം.

ബാഷ്പീകരണം-കണ്ണുനീർ വരുത്തുകയെന്നതു, ആവിയാക്കുക.

ബാഷ്പോദകം, ബാഷ്പോദം-കണ്ണിലെ വെള്ളം, കണ്ണീർ, കണ്ണുനീർ.

ബാസ്പം-ഇരിമ്പ്.

ബാഹം-കൈയ്. (ബാഹുവിന്റെ പാഠം)

ബാഹാ-കൈയ്, ഭുജം.

ബാഹിക-വി. പുറത്തുള്ള.

ബാഹികൻ-പഞ്ചാബുകാരൻ, പഞ്ചാബി.

ബാഹീകം-കാള.

ബാഹു-൧. കൈ. ശത്രുക്കളോടു എതിർക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. ഭുജം. ൩. മുൻകൈ. ൪. കതകിന്റെ കട്ടിളക്കാൽ.

ബാഹുക-൧. കൈകൾകൊണ്ടു വെള്ളത്തിൽ നീന്തുന്ന. ൨. ആശ്രയിച്ച; ൩. സ്യമായ.

ബാഹുകൻ-൧. കുരങ്ങ്. ൨. കാർക്കോടകനാൽ വാമനരൂപനാക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ നളൻ സ്വീകരിച്ച പേർ. നളനു കാർക്കോടകൻ നൽകിയ പേർ. ൩. സൂര്യകുലത്തിലെ ഒരു രാജാവ്. (ഹൈഹയരാൽ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു. ബാഹു എന്നും പറയും)

ബാഹുകം-കുരങ്ങ്.

ബാഹുകുന്ഥാ-പക്ഷികളുടെ ചിറക്.

ബാഹുജൻ-ക്ഷത്രിയൻ. വിരാൾ പുരുഷന്റെ കൈയിൽനിന്നുണ്ടായവൻ എന്നർത്ഥം.

ബാഹുജം-തത്ത.

ബാഹുജഭാവം-ക്ഷത്രിയത്വം.

ബാഹുത്രം, ബാഹുത്രാണം-ഭുജകവചം.

ബാഹുദണ്ഡം-വലിയ കൈ.

ബാഹുദൻ-കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനൻ. ദാനശീലൻ എന്നർത്ഥം.

ബാഹുദാ-നർമ്മദാനദി.

ഇവിടെ കാശിരാജാവിന്റെ പുത്രികളിൽ ഒരുവളായ അംബ ദുഃഖിച്ചു. സുബ്രഹ്മണ്യൻ ഇവൾക്ക ഒരു മാല കൊടുത്തു ഈ മാല ഏതു ക്ഷത്രിയൻ ധരിക്കുന്നുവോ അയാൾ ഭീഷ്മരെ കൊല്ലും എന്നു പറഞ്ഞു് അദ്ദേഹം മറഞ്ഞു ഭീഷ്മരെ ഭയപ്പെട്ടു് അപ്പോൾ ആ മാല ആരും വാങ്ങിച്ചില്ല.

ലിഖിത മഹർഷിയുടെ മുറിഞ്ഞുപോയ കൈയെ രണ്ടാമതുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തതു് എന്നർത്ഥം. ബാഹുദനെ (കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനനെ)സംബന്ധിച്ചതു് എന്നുമാവാം.

ബാഹുപ്രഹരണം-ഗുസ്തി.

ബാഹുപ്രഹരണൻ-ഗുസ്തിക്കാരൻ.

ബാഹുബലം-കൈകളുടെ ശക്തി.

ബാഹുഭൂഷ-കൈവള.

ബാഹുഭേദി-വിഷ്ണു.

ബാഹുമൂലം-കക്ഷം.

ബാഹുയുദ്ധം-ആയുധം കൂടാതെ കൈകൊണ്ടുള്ള യുദ്ധം. മറ്റൊരുപര്യായം-നിയുദ്ധം.

ബാഹുയോധൻ, ബാഹുയോധി-മൽപ്പിടിത്തക്കാരൻ, ഗുസ്തിക്കാരൻ.

ബാഹുലഗ്രീവം-മയിൽ.

ബാഹുലം-ഏ കാർത്തികമാസം. ബഹുല (കൃത്തിക) നക്ഷത്രപൌർണ്ണമിയുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. വ. കരത്രാണം.

ബാഹുലി-കാർത്തികമാസത്തിലെ വെളുത്ത വാവു്.

ബാഹുലേയൻ-ഏ. സുബ്രഹ്മണ്യൻ. ബഹുലകളാൽ (അനേകംപേരാൽ) പോററപ്പെട്ടുന്നതുകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു. വളരെ പേരുള്ളവൻ എന്നുമാവാം. വ. കാള.

ബാഹുലേയം-കാള.

ബാഹുല്യം-സമൃദ്ധി, ബഹുത്വം.

ബാഹുവിക്ഷേപം-നീന്തൽ.

ബാഹുവീര്യം, ബാഹുശക്തി-ബാഹുബലം.

ബാഹുശാലി-ഏ. ശിവൻ. വ. ഭീമൻ.

ബാഹുശിഖരം-തോൾ.

ബാഹുശ്രുത്യം-വിജ്ഞാനം, വലുതായ പഠിപ്പു്.

ബാഹുസംഭവൻ-ക്ഷത്രിയൻ.

ബാഹ്യ-വി. ഏ. വധിക്കപ്പെട്ടവൻ തക്ക വ. പുറമേയുള്ള.

ബാഹ്യം-ഏ. ഒരുമാതിരി വാഹനം, വണ്ടി വ. ചുമട്ടുകാളയും മററും. ന. (വ്യാകരണത്തിൽ) ശബ്ദങ്ങളുടെ പിരിവു്.

ബാഹ്യാങ്കണം-പുറമുററം.

ബാഹ്യാഘാതം-ഉള്ളോട്ട വരുത്താതെ പുറമേ മാത്രം ഉണ്ടായിട്ടുള്ള മുറിവു്.

ബാഹ്യേന്ദ്രിയം, ബഹിരിന്ദ്രിയം-പുറമേയുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, ഏ. കർമ്മേന്ദ്രിയം. വ. ജ്ഞാനേന്ദ്രിയം.

ബാഹ്യേന്ദ്രിയനിരോധം-ബാഹ്യങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ നിരോധം; കണ്ണു്, ചെവി മുതലായവയെ അനാവശ്യങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കാതെ തടുത്തുനിറുത്തുക.

ബാറു്-കോടതിയിൽ വക്കീലന്മാരുടെ ഇരിപ്പുസ്ഥലം. (ബെഞ്ചു്.)

ബി

ബിഠം-ആകാശം.

ബിഡം-ഒരുവക ഉപ്പ്.

ബിഡകം-പശു.

ബിഡാലം-പു. പൂച്ച. നിലവിളിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. കണ്ണിന്റെ കൃഷ്ണമണി.

ബിഡാലി-പെൺപൂച്ച.

ബിഡൌജസ്സ്-ഇന്ദ്രൻ. ശത്രുക്കളെ ഭേദിക്കുന്ന ബലമുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

വിഡൌജസ്സ് എന്ന പാഠവും കാണുന്നു. അതിനു 'തന്റെ ഓജസ്സിനെ മനുഷ്യരിൽ കാട്ടുന്നവൻ' എന്നർത്ഥം. വിഡൌജസ്സ്, ബിഡോജസ്സ്. ഇങ്ങിനെയും പാഠങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്.

ബിന്ദു-വി. അറിവുള്ള.

ബിന്ദു-പു. നീർത്തുള്ളി.

ചൂണ്ടാണി വിരലിന്റെ രണ്ടു സന്ധി വരെ വെള്ളത്തിൽ മുക്കിയെടുത്താൽ അതിൽ നിന്നു ആദ്യം ഇററു വീഴുന്ന തുള്ളിയുടെ പേർ. (ഇംഗ്ലീഷിൽ 'മിനി' എന്നു പറയും).

വെള്ളത്തിന്റെ അവയവങ്ങൾ എന്നർത്ഥം. മററു പര്യായങ്ങൾ—പൃഷതം, പൃഷതം, വിപ്രുഷം. ൨. എഴുത്തുകളിലിടുന്ന ഒരടയാളം.

(.) നിശ്ശേഷമായി നിറുത്തേണ്ടുന്ന ദിക്കിലാണ് ഇതുപയോഗിക്കേണ്ടതു്. എല്ലാ പ്രധാനവാക്യങ്ങളുടേയും അവസാനത്തിൽ ഈ അടയാളം ഇടണം'.

൩. പല്ലുകൊണ്ട പാട്ട്. ൪. പുരികങ്ങൾ രണ്ടിന്റേയും നടുവിലുള്ള സ്ഥലം. ൫. ആനയുടെ പടസരി.

ബിന്ദുകം-ഒടമരം.

ബിന്ദുചിത്രകം-പുള്ളിമാൻ.

ബിന്ദുജാലകം- ആനയുടെ മുഖാദികളിൽ കാണുന്നപുള്ളിക്കുത്ത്.

ബിന്ദുതന്ത്രം-പകിട, ചുക്കിണി.

ബിന്ദുദേവൻ-ശിവൻ.

ബിന്ദുഫലം-മുത്ത്.

ബിന്ദുബില്വം - ജയദേവരുടെ ജന്മഗ്രാമം.

ബിന്ദുരേഖകം-പു. അനുസ്വാരം. ൨. ഒരുമാതിരി പക്ഷി.

ബിന്ദുവാസരം-ഗർഭോൽപാദനദിനം.

ബിന്ദുസാരൻ-ചന്ദ്രഗുപ്തന്റെ പുത്രനും പിൻവാഴിയും, അശോകമഹാരാജാവിന്റെ അച്ഛൻ.

ബിബ്ബോകം, ബിവ്വോകം, വിവ്വോകം, ബിംബോകം- പ്രണയത്തെ ആസ്പദമാക്കിയ കലഹം മുതലായ ചേഷ്ടകൾക്കുള്ള പേര്; സ്ത്രീകളുടെ ശൃംഗാരചേഷ്ടാവിശേഷം (പുരികം ഇളക്കി പുഞ്ചിരിയിടുകയും മററും).

ബിഭീഷണൻ-വിഭീഷണൻ.

ബിംബം-പു. ചന്ദ്രാദിത്യന്മാരുടേയും മററും മണ്ഡലം, പ്രകാശിക്കുന്നതു്, വിസ്താരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതു്. ൨. പ്രതിശരീരഛായ. ൩. കോവൽപ്പഴം (തൊണ്ടിപ്പഴം).

ബിംബാ-കോവൽ.

ബിംബാധരം - തൊണ്ടിപ്പഴംപോലുള്ള ചുണ്ട്.

ബിംബി-കോവൽ.

ബിംബിക-കോവൽവള്ളി. ബിംബത്തിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള ഫലങ്ങൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം.

ബിംബിക്കുന്നു - ഒന്നിന്റെ രൂപം മറ്റൊന്നിൽ കാണാറാകുന്നു, നിഴലിക്കുന്നു, പ്രതിഫലിക്കുന്നു.

ബിംബിത-വി. നിഴലിക്കപ്പെട്ട, പ്രകാശിച്ച.

ബിംബിസാരൻ - ശിശുനാഗവംശീയനായ ഒരു രാജാവ്. ബി. സി. 530 മുതൽ 493 വരെ മഗധരാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്നതായി പറയപ്പെടുന്നു.

ബിംബോകം-(ബിബ്ബോകം നോക്കുക). പ്രിയകീർത്തനത്തിൽ ആദരവില്ലായ്ക. (വിലാസങ്ങൾ നോക്കുക).

ബിരുദ്-വിരുത്. പരസമ്മതം ലഭിച്ചിട്ടുള്ള സ്ഥാനം, ബഹുമതി.

ബിലകാരി-എലി.

ബിലം-൧. പൊത്ത് (വിലം). ൨. വഞ്ചി. ൩. വിള്ളൽ, വിടവ്. ൪ പുറത്തേക്കുള്ള വഴി.

ബിലംഗമം-സർപ്പം.

ബിലിമ്പി-ഒരുവക വൃക്ഷം.

ബിലേശയം-൧. പാമ്പ്. ൨. തവള.

ബില്ലം-൧ കുഴി. ൨. ജലം നിറുത്തുന്നതിന്ന വൃക്ഷച്ചുവട്ടിലുള്ള തടം.

ബിലാപം-ക്രവളം. സേവകന്മാരുടെ പാപത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. (വിലാപം).

ബിൽഹണൻ-ഒരു ഗ്രന്ഥകർത്താവ്.

൧൧-ാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ഒടുവിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു, പ്രധാനകൃതികൾ-മഹാകാവ്യവിക്രമാങ്കദേവചരിതം, ചൌരപഞ്ചാശിക.

ബിസം-താമരവളയം. ഭക്ഷണസമയത്തിൽ ഇതിനുള്ള നൂൽ എടുത്തു കളയപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു (പാഠങ്ങൾ-ബിശം, വിസം).

ഇതു ഭക്ഷണസാധനമായി ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്.

'ബിസമൃദുവാമുടൽകൊണ്ടുകോമളാംഗി'
(കുമാരസംഭവം)

ബിസകണ്ഠികാ-വെള്ളിപ്പക്ഷി. താമരവളയംപോലെ നീണ്ട കഴുത്തുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ബിസപ്രസൂനം-താമരപ്പൂവ്. താമരത്തണ്ടിന്മേലുള്ള പുഷ്പം എന്നർത്ഥം.

ബിസിനി-താമരപ്പൊയ്ക. താമരവളയങ്ങൾ ഉള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ബിസ്തം-ഒരു കർഷം, മൂന്നു കഴഞ്ച്, ന്യ പണത്തൂക്കം പൊന്നിന്റെ പേർ. ഉത്സൃജിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം. (വിസ്തം-എന്നു പാഠം.)

ഇതിന്നു ഒരു പൊൻതൂക്കം എന്നു ഭാഷ കാണുന്നു.

ബീ

ബീജം-൧. കാരണം. മുളപ്പിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം. കാര്യരൂപവിശേഷേണ ജനിക്കുന്നത്, കാര്യത്തെ ഗമിക്കുന്നത്, ഇങ്ങിനെയുമാവാം. (വീജം എന്ന പാഠവും ഉണ്ട്. ബവങ്ങൾക്ക അഭേദം കല്പിതമാണല്ലൊ). ൨. വിത്ത്. ൩. ശുക്ലം. സതാപ്രൂപേണ ഗർഭാശയത്തെ പ്രവേശിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൪. സത്യം. ൫. മന്ത്രത്തിൽ ചില പ്രധാന അക്ഷരങ്ങൾ. ന്യ. കാരണം.

ബീജകം-വിത്ത്.

ബീജകോശ(ഷ)ം-താമരപ്പൂവ മുതലായതിന്റെ അകത്തു വിത്തിന്ന് ആസ്പദമായ അവയവവിശേഷം(കായ്), കർണ്ണികം. താമരപ്പൂവിന്നിരിപ്പാനുള്ള പാത്രമെന്നർത്ഥം.

ബീജഗണിതം-ഒരു വക കണക്കു ശാസ്ത്രം. (Algebra).

ബീജചതുഷ്ടയം-മ ലയം, ആരാമളി, പെരുഞ്ചീരകം, കറംശാണി ഇവ ൪-ം

ബീജപൂരം-വള്ളിനാരകം (മാതുളനാരകം), നിറച്ചു വിത്തുള്ള കായയോടുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം.

ബീജവാപനം-പ്ര. വയൽ. ദ. വിത.

ബീജവാപം-വിത, വിത്തു്.

ബീജവാഹനൻ-ശിവൻ.

ബീജസത്വം-പ്ര. വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന ജീവി. ദ. വർദ്ധനയ്ക്കു് ഹേതുവായ ജന്തു.

ബീജസ്ഥ-ഭൂമി.

ബീജസ്നേഹം-പ്ലാശു്.

ബീജാകൃത-വി. വിതച്ചുടിച്ച.

ബീജാകൃതം-വിത്തു വിതച്ചു വീണ്ടും ഉഴുത (വിത്തുമാറിയ) നിലം. വിതയോടുകൂടെ ഉഴുതതു് എന്നർത്ഥം.

ബീജാക്ഷരം-മന്ത്രത്തിലെ ചില അക്ഷരം.

ബീജാങ്കുരന്യായം-ഒരു വക ന്യായം.

"അണ്ഡിയോ മൂത്തതു്? മാവോ മൂത്തതു്? എന്നു തീച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിക്കാത്തതിനാൽ അതിനു പ്രവാഹരൂപമായി അനാദിത്വം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അപ്രകാരം പരസ്പരസാപേക്ഷങ്ങളിൽ ഈ ന്യായം പ്രവത്തിക്കുന്നു."

ബീജാധികം-ഒട്ടകം.

ബീജ്യ-വി. പ്ര. ഏതെങ്കിലും ഒരു വംശത്തിൽ ജനിച്ച. ബീജത്തിൽ ഭവിച്ച എന്നർത്ഥം. ദ. വിത്തിൽനിന്നു മുളച്ച.

ബീഭത്സ-വി പ്ര. അറപ്പുള്ള. ദ. ക്രൂരതയുള്ള. ന. വെറുപ്പുള്ള. ൪. ഈർഷ്യയുള്ള. ൫. പാപമുള്ള. ൬ ദുഷ്ടതയുള്ള.

ബീഭത്സൻ-പ്ര. ഹിംസാശീലൻ ദ. പാർത്ഥൻ, അർജ്ജുനൻ.

ബീഭത്സം-പ്ര. നവരസങ്ങളിൽ ഒന്നു്. ദ. അറപ്പു തോന്നുന്ന സ്ഥിതി.

ബീഭത്സിക്കുന്നു-അറയ്ക്കുന്നു.

ബീഭത്സ്യ-വി. വെറുപ്പുണ്ടാക്കപ്പെട്ട.

ബീഭത്സു-പാണ്ഡവന്മാരിൽ അർജ്ജുനന്റെ പേർ.

ബീരങ്കി-വലിയ തോക്കു്.

ബീരിടം-(വേദത്തിൽ) പ്ര. വായു. ദ. കൂട്ടം.

ബു

ബുകം-കൊക്കമന്ദാരം, രക്തമന്ദാരം, ഭൂമിയെ മറയ്ക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ബുക്കം-പ്ര. ആടു്. ദ. ഹൃദയം. ന. നെഞ്ചു്.

ബുക്കാ, ബുക്കാം-ഹൃദയാന്തർഗതമായ മാംസവിശേഷം, മുഖ്യമാംസം എന്നും കാണുന്നു. അധികം സ്വാദുള്ളതാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഇതു നെല്ലിക്കയോളം വലിപ്പമുള്ളതും കറച്ചു നീണ്ടതുമായ ഒരു മാംസമാണെന്നും, ശ്രുതാദികളിൽ വൃക്യം എന്നു പറയപ്പെടുന്ന ഒരു മാംസവിശേഷമാണെന്നും തമിഴ് വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കാണുന്നു. വൃക്കാ എന്നടത്തു പാഠാന്തരങ്ങളും— വൃക്യാ, വൃക്കാ, വൃക്ക്യാ, ബുക്കാ.

'അഗ്രമാംസംഹൃദയോർവൃക്യാ'
(അമരശേഷം)

'ബുക്കോ നരാഗ്രമാംസേ സ്യാൽ'
(ബോപാലിതൻ)

'ശോണിതാഗ്രേസ്രുയംം വൃക്കാവൃക്കയോ'
(രഭസൻ)

ബുദ്ധ-വി. അറിയപ്പെട്ട.

ബുദ്ധഗയ-ഒരു തീത്ഥസ്ഥലം.

ബുദ്ധമതകാലം-കലിവർഷം ദവ്യൻ-നന്നാപ്ര.

മൌര്യവംശജനായ അശോകമഹാരാജാവു ഇക്കാലത്തായിരുന്നു ഉത്തര ഇൻഡ്യയിൽ ഏകഛത്രാധിപതിയായി വാണിരുന്നതു്.

ബുദ്ധമതപ്രസ്ഥാനചതുഷ്ടയം - മാധ്യമിക, സൌത്രാന്തിക, യോഗാചാര, വൈഭാ(ഷാ)സിക, ഇവ ൪-ം.

ബുദ്ധൻ-പു. ബുദ്ധമതക്കാരുടെ ഒരു പ്രധാന ഗുരു. സർവ്വം ക്ഷണികമെന്നറിയുന്നവൻഎന്നർത്ഥം. പ്രശസ്തയായ ബുദ്ധിയുള്ളവൻ എന്നുമാവാം.

ബുദ്ധമഹർഷി മരിച്ചിട്ടു് ൨൦൦ വർഷം കഴിഞ്ഞ ഉടനെ പാടലിപുത്രത്തിലെ മഹാരാജാവു ബുദ്ധമതത്തെ ഇൻഡ്യയിലെ മതമായിട്ടു നിശ്ചയിച്ചു.

ബുദ്ധമുനിയുടെ അച്ഛൻ ശുദ്ധോദനനാകുന്നു. അമ്മ മായാദേവി. ജനനസ്ഥലം കപിലവസ്തു. കാശിക്കു ൫൦൦ നാഴിക വടക്കു്. ക്ഷത്രിയകുലത്തിൽ ജനിച്ചു ബുദ്ധമതം പ്രസംഗിച്ചു് എല്ലാവരേയും ധരിപ്പിച്ചു. ൮൦-ാം വയസ്സിൽ മരിച്ചു. ഇപ്പോൾ ഭൂമിയിലെ മൂന്നിലൊന്നു ഭാഗം പേർ ഈ മതം അനുസരിക്കുന്നു.

ബുദ്ധദേവനു പര്യായങ്ങൾ :—സർവ്വജ്ഞൻ, സുഗതൻ, ബുദ്ധൻ, ധർമ്മരാജൻ, തഥാഗതൻ, സമന്തഭദ്രൻ, ഭഗവാൻ, മാരജിത്തു്, ലോകജിത്തു്, ജിനൻ, ഷഡഭിജ്ഞൻ, ദശബലൻ, അദ്വയവാദി, വിനായകൻ, മുനീന്ദ്രൻ, ശ്രീഘനൻ, ശാസ്താവു്, മുനി.

'ആർഹതഃ ക്ഷപണോ നഗ്നഃ
ശ്രമണോ ജീവകോ മലീ'

എന്നുള്ള ശ്ലോകാർദ്ധം കൊണ്ടു് ഈ പേരുകളും പര്യായങ്ങളാണെന്നു് അഭിപ്രായം കാണുന്നു.

ബുദ്ധമതം-ബുദ്ധമുനിയുടെ മാർഗ്ഗം.

ബുദ്ധാവതാര -(ഇതിനു കാരണം-ഹിംസയെ നിരോധിച്ചു അഹിംസാതത്വസ്ഥാപനംചെയ്യാനത്രെ)

ബുദ്ധി-അകത്തുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ നാലുള്ളതിൽ ഒന്നു്, തിരിച്ചറിയുന്നതിനുള്ളതു് എന്നർത്ഥം. മാറു പര്യായങ്ങൾ മനീഷാ, ധിഷണാ, ധീ, പ്രജ്ഞാ, ശേമുഷീ, മതി, പ്രേക്ഷാ, ഉപലബ്ധി, ചിത്തു്, സംവിത്തു്, പ്രതിപത്തു്, ജ്ഞപ്തി, ചേതനാ.

ബുദ്ധി, സുഖം, ദുഃഖം, ഇച്ഛാദ്വേഷം, യത്നം ഇവ ആറുമാത്ര "ബുദ്ധ്യാദിഷൾകം."

ബുദ്ധിക്രൂർമ്മത-ബുദ്ധിയുടെ ഒരുശക്തി, ബുദ്ധിയുടെ കൂർപ്പു്.

ബുദ്ധിഗുണങ്ങൾ-ബുദ്ധിക്കുള്ള ഗുണങ്ങൾ.

'ശുശ്രൂഷാ ശ്രവണഞ്ചൈവ
ഗ്രഹണം ധാരണം തഥാ,
ഊഹാപോഹൌ ച വിജ്ഞാനം
തത്വജ്ഞാനഞ്ച ധീഗുണാഃ'

൧. ശുശ്രൂഷ. ൨. ശ്രവണം, ൩. ഗ്രഹണം. ൪. ധാരണം. ൫ ഊഹാപോഹം. ൬. അർത്ഥവിജ്ഞാനം. ൭. തത്വവിജ്ഞാനം.

ബുദ്ധിഗുണാഷ്ടകം-(ബുദ്ധിഗുണങ്ങൾ നോക്കുക).

ബുദ്ധിദാ-വയമ്പ്

ബുദ്ധിപാകം-വിദ്യാഭ്യാസം നിമിത്തം ബുദ്ധിക്കുണ്ടാകാവുന്ന ഫലാവസ്ഥ.

പച്ചക്കായെക്കാൾ പഴുത്ത (പാകം വന്ന) കായ് അധികം ഉപയോഗം, എന്നതുപോലെ ബുദ്ധിക്കും പാകം കിലത്രേ ഗുണമുള്ളു.

ബുദ്ധിപൂർവ്വം-അ. ബുദ്ധിയോടുകൂടി, കരുതലോടുകൂടി.

ബുദ്ധിമൽ-വി. ബുദ്ധിയുള്ള.

ബുദ്ധിമഹത്വം-ബുദ്ധിയുടെ വലിപ്പം.

ബുദ്ധിമാന്ദ്യം-ബുദ്ധിയുടെ സാവധാനം. ൨. ബുദ്ധിയുടെ അല്പത്വം.

ബുദ്ധിമുട്ട്-നാ. വിചാരിച്ചാൽ ഒരുപായം തോന്നായ്ക. ൨. ദാരിദ്ര്യം, ഞെരുക്കം. ൩. പ്രയാസം.

ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു-നാ. ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കയും മററും ചെയ്യുന്നു, പ്രയാസപ്പെടുന്നു. (സ. ക്രി.-ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്നു).

ബുദ്ധിമോശം-മടയത്തരം, ബുദ്ധിക്ഷയം.

ബുദ്ധിശാലി-വി. ബുദ്ധിയുള്ള.

ബുദ്ധിശാലിനി-ബുദ്ധിയുള്ളവൾ.

ബുദ്ധിസചിവൻ, ബുദ്ധിസഹായൻ-ആലോചനയ്ക്കുള്ള മന്ത്രി.

ബുദ്ധിസംസ്കാരം-അറിവിനെ സംബന്ധിച്ച ബുദ്ധിയെ നല്ലനിലയിൽ കൊണ്ടുവരിക.

ബുദ്ധിഹീന-വി. ബുദ്ധിയില്ലാത്ത.

ബുദ്ധിഹീനത, ബുദ്ധിഹീനത്വം-ബുദ്ധിയില്ലായ്ക.

ബുധ്നം-വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്, മുരട്. വേരിന്റെ പാർശ്വം എന്നും കാണുന്നുണ്ട്. മരത്തിനു ഉറപ്പായി നില്ക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ബുദ്ബുദം-നീർക്കുമിള, വെള്ളത്തിലുള്ള പോള (നുര). ബുദ് എന്ന അവ്യക്ത ശബ്ദത്തെ ചെയ്യുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ബുധൻ-നാ. അറിവുള്ളവൻ, വിദ്വാൻ ൨. ഒരു ഗ്രഹം, ചന്ദ്രന്റെ മകൻ. ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാര്യയായ താരയിൽ ചന്ദ്രനുണ്ടായവൻ.

ചന്ദ്രൻ താരയെ വശീകരിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. ഇതുനിമിത്തം ചന്ദ്രനും ബൃഹസ്പതിയും തമ്മിൽ യുദ്ധം (താരകാമയം എന്നു പേർ) ഉണ്ടായി. രണ്ടു കക്ഷികളായി പിരിഞ്ഞാണു യുദ്ധം ആരംഭിച്ചത്. ഉശനസ്സ്, രുദ്രൻ, ദൈത്യർ, ദാനവർ ഇവർ ചന്ദ്രന്റെ ഭാഗം. ഇന്ദ്രനും ദേവകളും ബൃഹസ്പതിയുടെ ഭാഗം. ബ്രഹ്മാവിന്റെ നിർബന്ധംകൊണ്ടു താരയെ സോമൻ വിട്ടുകൊടുക്കേണ്ടിവന്നു. ഗർഭിണിയായി ഭർത്താവിനെ പ്രാപിച്ച താര പ്രസവിച്ചപ്പോൾ ശിശു അതിസുന്ദരനും മഹായോഗ്യനുമായിരുന്നു. പുത്രൻ തന്റേതാണു തന്റേതാണു എന്നു അനന്തരം സോമനും ബൃഹസ്പതിയും പരസ്പരം തർക്കംതുടങ്ങി. തർക്കനിവൃത്തി വരുത്തേണ്ടതു താരയുടെ ചുമതലയാകയാൽ പുത്രൻ അമ്മയെ ശപിപ്പാൻ ആരംഭിച്ചു വാസ്തവം പറയണമെന്നു ബ്രഹ്മാവും അവളോടു നിർബന്ധിച്ചു. അനന്തരം സോമന്റെ പുത്രനാണെന്നു സമ്മതിച്ചു. ചന്ദ്രൻ മകനു "ബുധൻ" എന്നു നാമകരണം ചെയ്തു. ബുധനെ രൗഹിണേയൻ എന്നും സൌമ്യൻ എന്നും വിളിക്കാറുണ്ട്. ബുധനു ഇളയിൽ ജനിച്ചവൻ "പുരൂരവസ്സ്".

ബുധനാഴ്ച-നാലാമത്തെ ആഴ്ച.

ബുധഭാരതി-നാ. വിദ്വാന്മാരുടെ വാക്ക്. ൨. സംസ്കൃതഭാഷ.

ബുധാ-നായ്.

ബുധരത്നം-മരതകം

ബുധവാരം-ബുധനാഴ്ച.

ബുധാ-മാഞ്ചി.

ബുധിത-വി. അറിയപ്പെട്ട.

ബുബുറം-ജലം.

ബുഭുക്ഷ-നാ. വിശപ്പ്, ഭുജിപ്പാനുള്ള ഇച്ഛ എന്നർത്ഥം ൨. ഏതെങ്കിലും അനുഭവിപ്പാനുള്ള ആഗ്രഹം.

ബുഭുക്ഷിത-വി. വിശപ്പുള്ള.

ബുഭുക്ഷു-വി. ഭക്ഷണാഗ്രഹമുള്ള.

ബുഭുത്സാ-അറിവാനുള്ള ആഗ്രഹം.

ബുലി-ഭയം.

ബുൽകസൻ-പറയൻ.

ബുസം-ന. പതിര്, ഉമി, ചണ്ട്. ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. തെർക്കട്ട ൩. ധനം. ൪. ജലം. (വേദത്തിൽ പ്രയോഗം).

ബുസ്തം-ന വറുത്ത മാംസഖണ്ഡം. ൨. ചകിണി, ചക്കമുതലായ ഫലങ്ങളുടെ കുരുമുള്ള, പനസാദിഫലത്തിന്റെ കുരു ഒഴിച്ചു മററുള്ളവ. (പാഠഭേദം—പുസ്തം, പുസ്തകം.)

ബൂ

ബൂട്സ്-മുടിച്ചെരുപ്പ് (ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷ) സംസ്കൃതത്തിൽ—അനുപദീനാ.

ബൃ

ബൃത്താനിക-ബ്രിട്ടൺ.

ബൃംഹണ-വി. തടിപ്പിക്കുന്ന.

ബൃംഹണം-പഞ്ചസാര, പാൽ മുതലായവ കൂട്ടി നെയ്യിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ഒരു പലഹാരം.

ബൃംഹിത-വി. തടിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ബൃംഹിതം-ആന അലറുന്ന ശബ്ദം.

'ഗർജ്ജൽഗജനിവഹ
ബൃംഹിതവിവല്ഗിതം'
(അംബരീഷചരിതം കഥകളി)

ബൃഹതാംപതി-ബൃഹസ്പതി.

ബൃഹതി-സ്ത്രീ. ചെറുവഴുതിന. ൨. കണ്ടകാരിച്ചുണ്ട, പുത്തരിച്ചുണ്ട. വർദ്ധിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ബൃഹതിക-സ്ത്രീ. മേൽപ്പുടവ, ഉത്തരീയവസ്ത്രം. വസ്ത്രത്തിൽ ഒരുവക ഭേദം എന്നർത്ഥം. മറയ്ക്കുന്ന ഒരു വസ്ത്രവിശേഷം എന്നുമാവാം. ൨. ചെറുവഴുതിന. ൩. വലിയവീണ. ൪. ഛന്ദസ്സുകളിൽ ഒന്ന്.

ഓരോ പാദത്തിൽ ഒമ്പതു് അക്ഷരം വീതം കാണും.

൫. മേൽപ്പുടവ ൬. ചിറകും. ൭. തടിച്ചവൾ. ൮. വിശ്വാവസുവിന്റെ വീണ. ൯. നാരദന്റെ വീണ. ൧൦. മഹത്വമുള്ളവൾ. ൧൧. ൩൬ എന്ന സംഖ്യ. ൧൨. പുറങ്കുപ്പായം.

ബൃഹത്ത്-വിശാലം. വർദ്ധിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വലുതു്.

ബൃഹത്ത്, ബൃഹൽ-വി. വലുതായ.

ബൃഹൽകഥ-ഏകദേശം ഭാരതത്തിനു തുല്യമാവാൻ തക്കവണ്ണം വിചാരിച്ചു് ബാണകവിയാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഒരു വലിയ നല്ല കഥ. ഗുണാഢ്യന്റെ ഒരു കഥാസംഗ്രഹം. കഥാസരിൽസാഗരത്തിന്റെ മൂലം.

ബൃഹൽകുക്ഷി-വി. വലിയ വയറുള്ള, കുടവയറുള്ള, പെരുവയറുള്ള.

ബൃഹദ്ബലൻ-ഒരു ഗാന്ധാരരാജപുത്രൻ.

ബൃഹൽഭട്ടാരിക-ദുർഗ്ഗ.

ബൃഹൽഭാനു-അഗ്നി. വലിയ (രശ്മി) ജ്വാലയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ബൃഹൽസംഹിത-ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രസംബന്ധമായി വരാഹമിഹിരന്റെ കൃതിപ്പെട്ട ഒരു പുസ്തകം. ൬-ാം ശതവർഷത്തിന്റെ മദ്ധ്യകാലത്തുണ്ടായി എന്നു ഊഹിക്കാം.

ബൃഹദംഗം-ആന.

ബൃഹദാരണ്യകം-ഒരു ഉപനിഷത്തു്.

ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ ഭാഗം.

ബൃഹദ്ദേവതാ-ഋഗ്വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ദേവതകളെ കുറിച്ചു ശൌനകന്റെ ഒരു പുസ്തകം.

ബൃഹദ്രഥൻ-പ്ര. ഇന്ദ്രൻ. ദ്വി. പാടലിപുത്രം എന്ന പുരത്തിൽ വാണിരുന്ന മൌര്യകുല രാജാക്കന്മാരിൽ പത്താമത്തെ രാജാവു്.

ബൃഹദ്രഥി-ഒരാറു്.

ബൃഹന്നള, ബൃഹന്നടൻ (നളൻ)-അജ്ഞാതവാസത്തിൽ അർജ്ജുനന്റെ പേർ.

ബൃഹന്തൻ-ഉലൂകാധിപതി.

ബൃഹസ്പതി-വ്യാഴം.

ദേവകളുടെ പുരോഹിതനാണു്. ബൃഹസ്പതിക്കു ഉതത്ഥ്യന്റെ ഭാൎയ്യയായ മമതയിൽ ഭരദ്വാജൻ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. (ബുധൻ നോക്കുക). ദേവന്മാരുടെ ഗുരു അല്ലെങ്കിൽ വേദങ്ങളുടെ ഉപദേഷ്ടാവു് എന്നൎത്ഥം.

ബൈ

ബൈജികം-മുരിങ്ങഎണ്ണ.

ബൈബിൾ-ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ വേദപുസ്തകം. (Bible).

ബോ

ബോട്ടു്-വള്ളം. (ഇംഗ്ലീഷുഭാഷ).

'ബോട്ടിൽകേറിബ്ഭ്രഹ്മസരസമായ്'

(മയൂരസന്ദേശം)

ബോധകൻ-പ്ര. ബോധിപ്പിക്കുന്നവൻ. ദ്വി. അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നവൻ തൃ. ഗൂഢമായി ചെയ്യുന്ന വൎത്തമാനം അറിയുന്നവൻ.

ബോധകര-വി. പ്ര. ബോധിപ്പിക്കുന്ന. ദ്വി. പഠിപ്പിക്കുന്ന. തൃ. ഉണൎത്തുന്ന.

ബോധകരൻ-പാടിയുണൎത്തുന്നവൻ. രാജാക്കന്മാർ ഉണരുവാനായിക്കൊണ്ടു പുലൎച്ചയ്ക്കു പാട്ടുപാടുന്നവൻ. ഉണൎച്ചയെ ചെയ്യുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

ബോധക്കേടു്-പ്ര. മോഹാലസ്യം. ദ്വി. അറിവില്ലായ്ക.

ബോധനൻ-പ്ര. ബുധൻ എന്ന ഗ്രഹം. ദ്വി. ബുദ്ധിമാൻ.

ബോധനം-പ്ര. അറിവു്. ദ്വി. പഠിപ്പിക്കുക. തൃ. ഉണൎത്തുക.

ബോധനി-തിപ്പലി.

ബോധനീയ-വി. അറിയിക്കേണ്ടുന്ന.

ബോധം-പ്ര. ജ്ഞാനം, അറിവു്. ദ്വി. വിചാരം. തൃ. ഉണൎച്ച.

ബോധവാസരം-വിഷ്ണു നാലുമാസത്തെ ഉറക്കം കഴിഞ്ഞു് ഉണരുന്ന ദിവസം.

ബോധസ്വരൂപി-വി. ബോധംതന്നെ സ്വരൂപമായിട്ടുള്ള.

ബോധഹീന-വി. അറിവില്ലാത്ത.

ബോധാത്മക-വി. ബോധമാകുന്ന ആത്മാവോടുകൂടിയ.

ബോധായനൻ-ഒരു മഹൎഷി.

ബോധി-പ്ര. അരയാൽ. ദ്വി. കോഴി.

ബോധിക്കുന്നു-പ്ര. അറിയുന്നു. ദ്വി. സമ്മതിക്കുന്നു. തൃ. ഉണരുന്നു. (സ. ക്രി. ബോധിപ്പിക്കുന്നു.)

ബോധിത-വി. അറിയിച്ച.

ബോധിദ്രുമം- അരയാൽ. അറിവുള്ള മരം എന്നൎത്ഥം. ബോധിസത്വന്മാർ അരയാൽത്തറമേലിരുന്നു തപസ്സുചെയ്യുമാറുള്ളതിനാൽ ബോധികൾക്കാശ്രയമായ ദ്രുമം എന്നുമാവാം.

ഇതു വൃക്ഷജാതിയിൽ ബ്രാഹ്മണനാമണെന്നും ജ്ഞാനിയാണെന്നും പറയുന്നു. ജൈനമതത്തിലുള്ള സന്യാസികളെ 'ബോധിസത്വന്മാർ' എന്നു വിളിക്കുന്നു.

ബോദ്ധ്യ-വി. അറിയത്തക്ക.

ബോമ്മ - കോതയുമാറാട്ടിയുണ്ടാകുന്ന സ്ഥലം.

ബോലം-ന. നറുമ്പശ. വ. താക്കോലം. ന. തേൻ. ര. നെയ്യ്.

ബോളം-നറുമ്പശ.

ബോളി-ഒരു പലഹാരം.

ബോളി-വിധവ. (പോളി എന്നതാണ് പലഹാരം.)

ബോഠം-ഒരുമാതിരി അപ്പം.

ബൌ

ബൌദ്ധൻ-ബുദ്ധമതക്കാരൻ

ബ്ര

ബ്രധ്നൻ-പ. ആദിത്യൻ. ഇരുട്ടിനെ തടുക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. വ. എരിക്ക്.

ബ്രധ്നം-മുരട്, വേര്. (ബുധ്നം എന്നതിന്റെ പാഠം.) വ കതിര. ന. ദിവസം.

ബ്രഹ്മകല്പം-ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരു രാപ്പകൽ.

ബ്രഹ്മകല്പിതം-ദൈവവിധി.

ബ്രഹ്മവൈവർത്തം- പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളിൽ ഒന്ന്

ബ്രഹ്മഗുപ്തൻ-ഒരു ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രി.

ബ്രഹ്മഗുപ്തസിദ്ധാന്തത്തിന്റെ കർത്താവ്. ക്രിസ്തുവർഷം ൫൯൮-ൽ ജനനം.

ബ്രഹ്മഘ്നൻ-ബ്രാഹ്മണനെ കൊന്നവൻ.

ബ്രഹ്മചര്യം-പ. വിവാഹംചെയ്യാത്ത അവസ്ഥ ബ്രഹ്മചാരിയുടെ അവസ്ഥ, ആശ്രമങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ഉപനയനം (പൂണൂൽധാരണം) കഴിഞ്ഞു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിക്കുന്നതുവരെ (വിവാഹം കഴിക്കുന്നതുവരെ) ഉള്ള കാലം.

വിദ്യാഭ്യാസം ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിലാണ് നടത്തേണ്ടത്.

വ. വിചാരത്തിലും വാക്കിലും പ്രവൃത്തിയിലും എല്ലായ്പോഴും ഏതവസ്ഥയിലുമുള്ള ചാരിത്രശുദ്ധി; വിഷയാദികളിൽ മനസ്സുവെയ്ക്കാതെ ഈശ്വരനിൽ തന്നെ (പരബ്രഹ്മത്തിൽ തന്നെ) മനസ്സിനെ നിലനിറുത്തുന്ന അവസ്ഥ.

ബ്രഹ്മചാരി-പ. പൂണൂൽ ഇട്ടു വേദം അഭ്യസിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണകുമാരൻ. ബ്രഹ്മത്തെ (വേദത്തെ) ചരിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ബ്രഹ്മത്തെ (ജ്ഞാനത്തെ, തപസ്സിനെ) സമ്പാദിക്കുന്നവൻ എന്നുമാവാം.

ബ്രഹ്മചാരി നാലുതരം-ഗായത്രീബ്രഹ്മചാരി, പ്രാജാപത്യബ്രഹ്മചാരി, വൈദികബ്രഹ്മചാരി, നൈഷ്ഠികബ്രഹ്മചാരി.

ബ്രഹ്മചാരിണി-പ. പാതിവ്രത്യമുള്ള ഒരു സ്ത്രീ. വ. ബ്രാഹ്മി.

ബ്രഹ്മചിന്ത- ബ്രഹ്മാവിനേയും വേദത്തേയും മററും വിചാരിക്കുക.

ബ്രഹ്മജ്ഞൻ - ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവൻ, യോഗി.

ബ്രഹ്മജ്ഞാനം-ബ്രഹ്മത്തെപ്പററിയ അറിവ്.

ബ്രഹ്മണ്യ-വി. പ ബ്രാഹ്മണനെ സംബന്ധിച്ച. വ. ബ്രഹ്മാവിനെ സംബന്ധിച്ച.

ബ്രഹ്മണ്യം-പ. കാട്ടരയാൽ. വൈദികകർമ്മങ്ങളിൽ ആവശ്യപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വ. മുഞ്ഞപ്പുല്ല്.

ചെറുകവുങ്ങിന്റെ പേരെന്നും ചിലർ വ്യാഖ്യാനിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്.

ബ്രഹ്മത്വം-സായൂജ്യാവസ്ഥ. ബ്രഹ്മഭാവം എന്നർത്ഥം.

മായാബദ്ധനായ ജീവാത്മാവ് ജ്ഞാനാഗ്നി നിമിത്തം അവിദ്യാനാശം സിദ്ധിക്കുന്ന സമയം ബ്രഹ്മത്തോടു ചേർന്നു ലയിക്കും. ഇതാത്രേ സായൂജ്യമുക്തി.

ബ്രഹ്മദണ്ഡം-പു. ഒരുമാതിരി ചെ ൨. ശാപം.

ബ്രഹ്മദത്ത്-അയമോദകം. ബ്രഹ്മസംബന്ധിയായ ഭർത്താവോടു തുല്യം എന്നർത്ഥം. ബ്രഹ്മാവിനാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ടതു് എന്നുമാവാം.

ബ്രഹ്മദാരു-കാട്ടുരയാൽ. (ചെറുകവുങ്ങ് എന്നും കാണുന്നു.)

ബ്രഹ്മദ്രുമം-പ്ലാശ്.

ബ്രഹ്മനാഡി-ദേഹത്തിലുള്ളതിൽ ഒരു പ്രധാന ഞരമ്പ്.

ബ്രഹ്മനാഭൻ-വിഷ്ണു.

ബ്രഹ്മപുത്ര-ഒരു നദി.

ബ്രഹ്മപുത്രചതുഷ്ടയം-സനകൻ, സനന്ദൻ, സനാതനൻ, സനൽകുമാരൻ. (ബ്രഹ്മാവിന്റെ മാനസിക പുത്രന്മാരാണ്).

ബ്രഹ്മപുത്രം-ഉപവിഷങ്ങളിൽ ഒന്ന്, ബ്രഹ്മാവിങ്കൽനിന്നുണ്ടായതു് എന്നർത്ഥം.

ഇതു കപിലനിറമുള്ളതാണ്. മലയപർവ്വതത്തിലുണ്ടാകുന്നു.

ബ്രഹ്മപുത്രി-പു. സരസ്വതീദേവി. ൨. സരസ്വതി എന്ന ആറ്. ൩. പന്നിക്കിഴങ്ങ്. ൪. ചെറുതേക്ക്.

ബ്രഹ്മപുരാണം-ഒന്നാമത്തെ പുരാണം.

ബ്രഹ്മാവു മരീചിക്ക് ഉപദേശിച്ചതു്. സൌരപുരാണം എന്നും പറയും. ഇതിനു കാരണം ഒരു ഭാഗം സൂര്യസ്തുതിയാകുന്നു.

ബ്രഹ്മപ്രളയം-ഒരു ബ്രഹ്മാവിന്റെ കാലം കഴിയുമ്പോളുണ്ടാകുന്ന പ്രളയം.

ബ്രഹ്മബന്ധു-പു. പേരിനുമാത്രം ബ്രാഹ്മണനായുള്ളവൻ, കുലാചാരത്തിൽ നിഷ്ഠയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണജാതിക്കാരൻ, കർമ്മഹീനനായ ബ്രാഹ്മണൻ. ൨. ബ്രാഹ്മണനെക്കുറിച്ചു അധിക്ഷേപമായി പറയുന്നവൻ. ബ്രാഹ്മണജാതി ബന്ധുവായിട്ടുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ബ്രഹ്മബിന്ദു-ഓത്തുചൊല്ലുന്നസമയം യദൃച്ഛയാ വായിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ഉമിനീർ തുള്ളി. വേദപാഠത്തിലുണ്ടാകുന്ന വെള്ളത്തുള്ളി എന്നർത്ഥം.

ബ്രഹ്മഭൂയം-സായൂജ്യാവസ്ഥ, ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അവസ്ഥ, ബ്രഹ്മത്വം, ബ്രഹ്മഭാവം എന്നർത്ഥം.

ബ്രഹ്മം-പു. ബ്രഹ്മാവ്. ൨. ബ്രാഹ്മണൻ. ൩. സകലത്തിനും കാരണമായ വസ്തു. എങ്ങും നിറഞ്ഞു ചലനമോ വികാരമോ ഒന്നുമില്ലാത്ത ആനന്ദമായ വസ്തു, പരമാർത്ഥവസ്തു. (ചൈതന്യം) ൪. തപസ്സ്. ൫. വേദം. ൬. പരമാർത്ഥജ്ഞാനം. ൭. ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ പറയുന്ന ഒരു യോഗം.

ബ്രഹ്മമയ-വി. ബ്രഹ്മസ്വരൂപമായ.

ബ്രഹ്മയജ്ഞം-പാഠം, ഹോമം, അതിഥിസല്ക്കാരം, തർപ്പണം, ബലി ഇവ ൫-ം. (പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ എന്നതു നോക്കുക).

ബ്രഹ്മയുഗം-കൃതയുഗം.

ബ്രഹ്മരന്ധ്രം-മൂർദ്ധാവിനുള്ളിൽ ഒരു ഭാഗം.

ബ്രഹ്മലക്ഷണത്രയം-ശുദ്ധം, ശിവം, ശാന്തം ഇവ മൂന്നും.

ബ്രഹ്മവർച്ചസം-വേദം പഠിച്ച് അതിനെ പ്രമാണിക്കുന്നതിനാലുണ്ടാകുന്ന ശുദ്ധത. ആചാരംകൊണ്ടും വേദാഭ്യാസം

കൊണ്ടുമുള്ള തേജസ്സ്, സദാചാരവേദാധ്യയനങ്ങളുടെ പരിപൂൎത്തി, വേദത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ തപസ്സിന്റെ വൎച്ചസ്സ് (തേജസ്സ്) എന്നൎത്ഥം. വേദാധ്യയനം ഹേതുവായിട്ടോ തപസ്സ് നിമിത്തമോ ഉള്ള തേജസ്സ് എന്ന താല്പൎയ്യം.

ബ്രഹ്മവാദം-വേദം ചൊല്ലുകയും മറ്റും.

ബ്രഹ്മവാദി-പ്ര. വേദാന്തി, വേദാന്തശാസ്ത്രത്തെ അറിയുന്നവൻ. ഉ. ബ്രഹ്മചാരി.

ബ്രഹ്മവിൽ, ബ്രഹ്മവിത്ത്-ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞവൻ, ഒരു യോഗി.

ബ്രഹ്മവിത്തമൻ - അത്യന്തം ബ്രഹ്മജ്ഞാനി.

ബ്രഹ്മവിന്ദു-വേദം ചൊല്ലുമ്പോൾ തെറിക്കുന്ന ദ്രപ്സം.

ബ്രഹ്മവൃക്ഷം-പ്ലാശ്ശ്.

ബ്രഹ്മവേദി-വി. ബ്രഹ്മത്തെഅറിയുന്ന.

ബ്രഹ്മവേദം- പ്ര. ബ്രഹ്മത്തെ അറിക. ഉ. വേദത്തെ അറിക. ന. അഥൎവ്വണവേദം.

ബ്രഹ്മവൈവൎത്തപുരാണം - അഷ്ടാദശ പുരാണങ്ങളിൽ ഒന്നാണ്. കൃഷ്ണന്റെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു സാവൎണ്ണി നാരദനോപദേശിച്ചതു്. ബ്രഹ്മാവിനെ വാഴ്ത്തുന്നു. അവയവം വിഷ്ണുവിന്റെ ഇടത്തെ മാറു. രാജസഗുണപ്രധാനം. ഗ്രന്ഥം 18,000.

ബ്രഹ്മശാസനം - ബ്രാഹ്മണന്നുള്ള ഒരു കല്പന.

ബ്രഹ്മസായൂജ്യം - ബ്രഹ്മത്വം, ബ്രഹ്മത്തോടുകൂടി ചേരുക.

ബ്രഹ്മസാവൎണ്ണി-പത്താമത്തെ മനു.

ബ്രഹ്മസൂ(വ്)-കാമദേവൻ. തപസ്സിനെ അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മാവിനെ ഇളക്കിത്തീൎക്കുന്നവൻ.

കാമൻ വിശ്വാമിത്രൻ മുതലായവരുടെ തപസ്സിളക്കിയ കഥ പുരാണപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. ബ്രഹ്മാവിന്റെ മനസ്സും ഇളക്കീട്ടുണ്ട്.

ബ്രഹ്മസൂത്രം-പ്ര. വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ ഒരു പുസ്തകം, വേദാന്തത്തെക്കുറിച്ചു വ്യാസന്റെ പുസ്തകം. ഉ. പൂണൂൽ.

ബ്രഹ്മസ്വം-ബ്രാഹ്മണന്റെ മുതൽ.

'ബ്രഹ്മസ്വവുമമരസ്വവുംസ്വസ്വവും'
(ഭാഗവതം)

ബ്രഹ്മഹത്യ-ബ്രാഹ്മണനെ കൊല്ലുക.

ബ്രഹ്മഹാവ്, ബ്രഹ്മഹന്താവ്-ബ്രാഹ്മണനെ കൊന്നവൻ.

ബ്രഹ്മാ-പ്ര. ത്രിമൂൎത്തികളിൽ ഒന്ന്, ലോകങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായിട്ട് വിഷ്ണുവിങ്കൽനിന്നുണ്ടായ ദേവൻ, സ്രഷ്ടാവ്. വൎദ്ധിച്ചവൻ, വളരെ വലിയവൻ എന്നൎത്ഥം. ആയുധം-വില്ല്.

വിഷ്ണുവിന്റെ നാഭികമലത്തിൽനിന്നുണ്ടായി. സകല ലോകോൽകൃഷ്ടമായ സത്യലോകത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ലോകജനകന്മാരായ മരീച്യാദികളുടേയും അത്രിമാദി പിതൃക്കളുടേയും പിതാവാകുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന്നു നാലുമുഖമുണ്ട്. സൃഷ്ടിയാണ് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവൃത്തി. ത്രിമൂൎത്തികളിൽ ഒരുവനായ ഇദ്ദേഹം രജോഗുണമൂൎത്തിയാണ്. ബ്രഹ്മാവ് ആദ്യം ജലത്തെ സൃഷ്ടിച്ചതായും അതിൽ ഒരു ബീജം ഇട്ടു അതു ഒരു സ്വൎണ്ണമുട്ടയായി തീൎന്നതായും അതിൽനിന്നു ബ്രഹ്മാവു തന്നെ ജനിച്ചതായും മുട്ടത്തോടിനെ രണ്ടാക്കി ആകാശവും ഭൂമിയും നിൎമ്മിച്ചതായും പിന്നീട് പത്തു പ്രജാപ

തികളെ സൃഷ്ടിച്ചതായും ഒരു കഥയിൽ കാണുന്നു. ബ്രഹ്മാവ് മുട്ടയിൽ നിന്നും പിരിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം സ്ത്രീപുരുഷന്മാരായി വേർവിട്ട് അവരിൽ നിന്നു വിരാജനും അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നു മനുവും ജനിച്ചു, എന്നു വേറൊരുകഥ. ബ്രഹ്മാവു ആകാശത്തിൽ നിന്നു ജനിച്ചു എന്നും മരീചി ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനും കശ്യപൻ മരീചിയുടെ പുത്രനും ആയിരുന്നു എന്നും രാമായണം വെളിവാക്കുന്നു. വിഷ്ണുവിന്റെ നാഭിയിൽ നിന്നു ജനിച്ചു തന്റെ പുത്രിയായ സരസ്വതിയോട് ന്യായരഹിതമായ സംഗം ചെയ്തു സർവ്വത്തെയും സൃഷ്ടിച്ചതായി ഭാരതത്തിൽ കാണുന്നു. ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരു ദിവസം മനുഷ്യരുടെ ൪,൩൨൦,൦൦൦,൦൦൦ വർഷങ്ങളാകുന്നു ഓരോ ദിവസത്തിന്റെയും അവസാനത്തിൽ ദേവകളും ഋഷികളും പഞ്ചഭൂതങ്ങളും ഒഴികെ മററുള്ളവയെല്ലാം നശിച്ചുപോകുന്നു. ബ്രഹ്മാവിന്റെ ആയുഷ്കാലമായ ൧൦൦ വർഷങ്ങളുടെ ഒടുവിൽ സർവ്വവും നശിച്ചു പിന്നീടും ബ്രഹ്മാവു പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ അണ്ഡത്തിൽനിന്നുണ്ടായി പണ്ടത്തെപ്പോലെ എല്ലാം സൃഷ്ടിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവു മനുഷ്യരുടെ പൂജയ്ക്കു അയോഗ്യനായിത്തീർന്നതിനു കാരണം നാരദന്റെയും ഭൃഗുവിന്റെയും ശാപമാണ്. ബ്രഹ്മാവിനു അഞ്ചു തലയുണ്ടായിരുന്നു. അവയിൽ ഒന്നു ശിവന്റെ തീക്കണ്ണിൽ ഭസ്മമായി. കാരണം ശിവനെ നിന്ദിച്ചതാണ്. വില്ല്-പരിവീതം. വാഹനം-ഹംസം. വാസസ്ഥലം-ബ്രഹ്മവൃന്ദം.

ഹകാരത്തിനു പരങ്ങളായ അനുനാസികങ്ങളെ ഹകാരത്തിനു മുമ്പ് ഉച്ചരിക്കണം. ഉ-ം. വഹ്നി (വന്ഹി), ബ്രഹ്മം (ബ്രമ്ഹം).

പര്യായങ്ങൾ-ബ്രഹ്മാവ്, ആത്മഭൂവ്, സുരജ്യേഷ്ഠൻ, പരമേഷ്ഠി, പിതാമഹൻ, ഹിരണ്യഗർഭൻ, ലോകേശൻ, സ്വയംഭൂവ്, ചതുരാനനൻ, ധാതാവ്, അബ്ജയോനി, ദ്രുഹിണൻ, വിരിഞ്ചൻ, കമലാസനൻ, സ്രഷ്ടാവ്, പ്രജാപതി, വേധാവ്, വിധാതാവ്, വിശ്വസൃട്ട്, വിധി, നാഭിജന്മാവ്, അണ്ഡജൻ, പൂർവ്വൻ, നിധനൻ, കമലോത്ഭവൻ, സദാനന്ദൻ, രജോമൂർത്തി, സത്യകൻ, ഹംസവാഹനൻ. ൨. ബ്രാഹ്മണൻ.

ബ്രഹ്മാഞ്ജലി - അടകം പിടിക്കുക, വേദത്തിന്നായിക്കൊണ്ടുള്ള കൂപ്പുകൈയ്.

ബ്രഹ്മാണി-൧. സരസ്വതി. ൨. അരേണുകം.

ബ്രഹ്മാണ്ഡകടാഹം - എല്ലാംലോകങ്ങളും കൂടെ ഒരു കടത്തിന്റെ ഭാഷയാക്കി കല്പിച്ചു പറയുന്ന ഒരു പേർ.

ബ്രഹ്മാണ്ഡകോശം-ലോകം മുഴുവനും കൂടെ പറയുന്ന പേർ.

ബ്രഹ്മാണ്ഡം-വി. വളരെ വലുതായ.

ബ്രഹ്മാണ്ഡം-൧. ഒരു സൂര്യന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ലോകങ്ങൾ എല്ലാംകൂടിയ ഒരു ഗോളം. ൨. ൧൮ പുരാണങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ബ്രഹ്മാണ്ഡമാഹാത്മ്യവും ഭാവികല്പങ്ങളും ബ്രഹ്മാവിനാൽ വിവരിക്കപ്പെട്ടതു്. വിഷ്ണുവിന്റെ അവയവം അസ്ഥി. രാജസഗുണപ്രധാനം. ഗ്രന്ഥം 12,200. ൩. ഈശ്വരസൃഷ്ടങ്ങളായി ദൃശ്യാദൃശ്യങ്ങളായുള്ള സമസ്തപദാർത്ഥങ്ങളുടെയും സമൂഹം. ൪. ൧൬ ഋത്വിക്കുകളിൽ ഒരാൾ.

ബ്രഹ്മാത്മകൻ-ബ്രഹ്മസ്വരൂപൻ.

സകല ദേവന്മാരും പ്രത്യേകമായി ഏകാന്ത ശക്തിയാൽ ബ്രഹ്മാകൃതികളാണെന്നു പറയാറുണ്ട്.

ബ്രഹ്മാനന്ദം-പരബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചുണ്ടാകുന്ന ഒരു വലുതായ ആനന്ദം.

ബ്രഹ്മാപുരം-മേരുപർവ്വതത്തിന്റെ മുകളിൽ ബ്രഹ്മാവിന്റെ സ്വൎഗ്ഗം. (ചുററും ഗംഗാനദി ഒഴുകുന്നു).

ബ്രഹ്മാലയം - ൧. ബ്രഹ്മാവിരിക്കുന്ന ലോകം. ൨. ബ്രാഹ്മണഭവനം.

ബ്രഹ്മാവൎത്തം - ദിവ്യനദികളായ സരസ്വതിയുടേയും ദൃഷദ്വതിയുടേയും മദ്ധ്യേയുള്ള സ്ഥലം.

ബ്രഹ്മാസനം-സ്വസ്തികാസനം, പത്മാസനം മുതലായ ആസനവിശേഷം. ധ്യാനയോഗങ്ങൾ സാധിപ്പാനുള്ള ഇരിപ്പ്.

ബ്രഹ്മാസ്ത്രം -ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഒന്ന്, ബ്രഹ്മാവിനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് പ്രയോഗിക്കപ്പെടുന്ന ഒരസ്ത്രം.

ബ്രഹ്മി-ഒരു പച്ച മരുന്ന്, മീനങ്ങാണി. (പൊന്നങ്ങാണി എന്നും കാണുന്നു.)

ബ്രഹ്മൈക്യം-മോക്ഷം.

ബ്രഹ്മോപദേശം -പരബ്രഹ്മത്തെപ്പററിയുള്ള ഉപദേശം.

ബ്രാ

ബ്രാഹ്മകല്പം- ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഒരു ദിവസം.

ബ്രാഹ്മച്ചി - പുഷ്പകവൎഗ്ഗത്തിലുള്ള ബ്രാഹ്മണിപ്പാട്ടുകാരുടെ സ്ത്രീവൎഗ്ഗം.

ബ്രാഹ്മണം-൧. ബ്രാഹ്മണരുടെ സംഘം. ൨. വേദത്തിൽ യാഗസൂക്തങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രമാണങ്ങളെ പറയുന്ന ഭാഗം.

മഹാകാവ്യകാലത്തെ ഒരു സാഹിത്യാംഗം. കുരുക്കൾ, പാഞ്ചാലന്മാർ, കോസലരാജ്യക്കാർ, വിദേഹന്മാരാദിയായിട്ടുള്ളവർ ഗംഗാതടത്തിൽ താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്തെക്കുറിച്ച് ഇതിൽ പറയുന്നു.

ബ്രാഹ്മണകൎമ്മങ്ങൾ-അദ്ധ്യയനം, അദ്ധ്യാപനം, യജനം, യാജനം, ദാനം, പ്രതിഗ്രഹം ഇങ്ങിനെ ൬.

ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ - വേദത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗം.

ഇതിൽ മന്ത്രങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കേണ്ടുന്ന ക്രമത്തെ വിവരിക്കുന്നു.

ബ്രാഹ്മണജീവികാ-ബ്രാഹ്മണൎക്കു ഉപജീവനത്തിനു ന്യായമായ തൊഴിലുകൾ.

‘അദ്ധ്യാപനഞ്ചാദ്ധ്യയനം
യജനം യാജനം തഥാ.
ദാനം പ്രതിഗ്രഹശ്ചൈവ
ഷട്കൎമ്മാണ്യഗ്രജന്മനഃ
ഷണ്ണാം തു കൎമ്മണാമസ്യ
ത്രീണി കൎമ്മാണി ജീവികാ
യാജനാദ്ധ്യാപനേ ചൈവ
വിശുദ്ധാച്ച പ്രതിഗ്രഹഃ’

ബ്രാഹ്മണൻ -ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടികളിൽ മനുഷ്യരെ നാലു ജാതികളായി സൃഷ്ടിച്ചതിൽ ഒന്നാമത്തെ ജാതിക്കാരൻ. ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം.

ബ്രഹ്മാവിന്റെ മുഖത്തു നിന്നു ബ്രാഹ്മണൻ ജനിച്ചു എന്നു പുരാണത്തിൽ പറയുന്നതിന്റെ അൎത്ഥം ‘ജ്ഞാനം മുഖവിലത്തിൽ ക്രടി പുറത്തു വിടുന്നവർ ബ്രാഹ്മണർ’ എന്നാണത്രെ.

‘നിൎമ്മമോ നിരഹംകാരോ
നിസ്സംഗോ നിഷ്പരിഗ്രഹഃ,
രാഗദ്വേഷവിനിൎമ്മുക്തഃ
ബ്രാഹ്മണോ വേദസമ്മതഃ’

മററു പൎയ്യായങ്ങൾ-ദ്വിജാതി, അഗ്രജന്മാവ്, ഭൂദേവൻ, ബാഡവൻ, വിപ്രൻ.

ബ്രാഹ്മണബ്രുവൻ - പാപ്പാൻ, ബ്രാഹ്മണനായി ജനിച്ചിട്ടു ബ്രാഹ്മണകർമ്മം ചെയ്യാത്തവൻ, ബ്രാഹ്മണനു വേണ്ടുന്ന മുറകളൊന്നും അറിയാതെയും ചെയ്യാതെയും ബ്രാഹ്മണൻ എന്നു പേരു മാത്രം പറഞ്ഞു ഉപജീവനം കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നവൻ.

ബ്രാഹ്മ-വി. ബ്രഹ്മാവിനേയും വേദത്തേയും ബ്രഹ്മത്തേയും സംബന്ധിച്ച.

ബ്രാഹ്മണയഷ്ടിക-ചെറുതേക്ക്. ബ്രാഹ്മണരുടെ വടിയ്ക്കു ഉപയോഗിക്കത്തക്ക ചെറുകൊമ്പുകൾ ഉള്ളതു് എന്നർത്ഥം

ബ്രാഹ്മണർ-ജാതികളിൽവെച്ചു് ഒന്നാമത്തെവർ. (മനുവിന്റെ നിയമപ്രകാരം ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ ജീവിതകാലം നാലായി പകുത്തിരിക്കുന്നു. ആശ്രമം എന്നതു നോക്കുക).

ബ്രാഹ്മണാച്ഛംസി- ൧൬ ഋത്വിക്കുകളിൽ ഒരാൾ.

ബ്രാഹ്മണി-൧ ബ്രാഹ്മണജാതി സ്ത്രീ. ൨. വെട്ടാവെളിയൻ. ൩. ഒരുമാതിരി ഉറുമ്പ്. ൪. ചെറുതേക്ക്. (൫.) പ്രാമ്മണി. ൬. ചോനകപ്പുല്ല്. ൭. നല്ല പിച്ചള. ൮. ബ്രഹ്മി.

ബ്രാഹ്മണ്യം-൧. ബ്രാഹ്മണരുടെ കൂട്ടം, ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗം. ൨. ബ്രാഹ്മണന്റെ അവസ്ഥ. ൩. ശനി.

ബ്രാഹ്മണ്യദേവൻ-ബ്രാഹ്മണ്യത്തിനു നാഥനായുള്ളവൻ.

ബ്രാഹ്മതീർത്ഥം-പെരുവിരലിന്റെ മുരട്.

ബ്രാഹ്മദേയാ-ബ്രാഹ്മവിവാഹപ്രകാരം വിവാഹം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടവൾ.

ബ്രാഹ്മം-൧. ബ്രഹ്മതർപ്പണം. ൨. രസം. ൩. ഒരുമാതിരി വിവാഹം. (അഷ്ടവിവാഹങ്ങൾ നോക്കുക). ൪. അഷ്ടാദശപുരാണങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

ബ്രഹ്മാവു് മരീചിക്കു പറഞ്ഞുകൊടുത്തതു്. ബ്രഹ്മാവിന്റെ വാക്ക്ത്തു, വിഷ്ണുവിന്റെ അവയവം മൂലാംവു്. രജസ്സുണപ്രധാനം. ഗ്രന്ഥം 13,000.

ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തം-വെളുപ്പാൻകാലത്തുള്ള ഒരു ശുഭസമയം.

ബ്രാഹ്മിണിപ്പാട്ട് - ഒരുവക പഴയ പാട്ട്.

പരശുരാമൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീ രജസ്വലയായിരിക്കും സന്ദർഭത്തിൽ ഉണ്ടായ കുട്ടിയെ വേർപിരിച്ചു പാർപ്പിച്ചു് അവർക്കു് പുഷ്പവൃത്തി കല്പിച്ചു. അതിലുള്ള സ്ത്രീകളെ ബ്രാഹ്മിണി എന്നു വിളിച്ചുവന്നു. അവർക്കു നായന്മാരുടെ കല്യാണങ്ങൾക്കു കൃഷ്ണലീല, ലക്ഷ്മീസ്വയംവരം മുതലായവ പാടുവാൻ വൃത്തി കല്പിച്ചു. ഇവരുടെ പാട്ടിനു ബ്രാഹ്മിണിപ്പാട്ടു് എന്നു പറയുന്നു. ആദ്യം പാടിത്തുടങ്ങിയതു തമിഴിലായിരുന്നു.

ബ്രാഹ്മീ-൧ വാക്കിന്റെ അധിഷ്ഠാനദേവതയായ സരസ്വതി. ബ്രഹ്മാവിനെ സംബന്ധിച്ചവൾ എന്നർത്ഥം. അക്ഷരാത്മകമായിട്ടു ബ്രഹ്മാവിൽനിന്നും ഉണ്ടായവൾ എന്നുമാവാം. വേദശ്രാവണ ബ്രഹ്മാവിങ്കൽനിന്നുണ്ടാകകൊണ്ടും ഈ പേർ വരാം. ൨. ചെറുതേക്ക്. ൩. നല്ല പിച്ചളം ൪. പന്നിക്കിഴങ്ങ്. ൫. മീനാങ്ങാണി (പൊന്നങ്ങാണി) ൬. വലിയ വാലുഴവം. ൭. ആട്ടുനാറിവേള. ൮. വ്യ. ബ്രഹ്മി. ൯. സപ്തമാതൃക്കളിൽ ഒന്ന്. ൧൦. ശക്തി. ൧൧ ബ്രാഹ്മണന്റെ ഭാര്യ ൧൨. ദുർഗ്ഗ. ൧൩. വാക്ക്. ൧൪. ഒരുവക ചീര.

ബ്രഹ്മാവിന്റെ ജീവനിൽ നിന്നു സ്പർശങ്ങൾ കകാരം മുതൽ മകാരം വരെയുള്ള 25 അക്ഷരങ്ങളും, മേഘ

ത്തിൽ നിന്നു അകാരം മുതൽക്കുള്ള സ്വരാക്ഷരങ്ങളും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ നിന്നു ശഷസഹങ്ങളും, ബലത്തിൽ നിന്നു യരലവങ്ങളും ഉണ്ടായി.

ബ്രാഹ്മ്യ-൧. ബ്രഹ്മാവിനെ സംബന്ധിച്ച. ൨. ബ്രഹ്മത്തെ സംബന്ധിച്ച. ൩. ബ്രാഹ്മണരെ സംബന്ധിച്ച.

ബ്രാഹ്മ്യം-൧. ആശ്ചൎയ്യം. ൨. ബ്രാഹ്മണപൂജ.

ഭ

ഭ-ഹല്ലുകളിൽ ഇരുപത്തുനാലാം അക്ഷരം, ഒരു വ്യഞ്ജനാക്ഷരം.

ഭക്ത-വി. ൧. ഭക്തിയുള്ള. ൨. ഭാഗിക്കപ്പെട്ട.

ഭക്തചതുഷ്ടയം-ആൎത്തൻ, ജിജ്ഞാസു, അൎത്ഥാൎത്ഥി, ജ്ഞാനി-ഇവ ൪-ം.

ഭക്തൻ-ഭജിക്കുന്നവൻ, സേവിക്കുന്നവൻ.

ഭക്തനിരോധം-ചോറുവേണ്ടായ്ക, ഒരു രോഗം.

ഭക്തപരായണ-വി. ഭക്തന്മാരിൽ താല്പൎയ്യമുള്ള.

ഭക്തപ്രിയ-വി. ൧. ഭക്തന്മാരെക്കുറിച്ചിഷ്ടമുള്ള. ൨. ഭക്തത്തിൽ താല്പൎയ്യമുള്ള.

ഭക്തം-൧. അന്നം, ചോറ്. ഭുജിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. ൨. പങ്ക്.

ഭക്തരോധം ചോറുചെല്ലുന്നതിന്നു തടവുണ്ടാകുന്ന ഒരു രോഗം

ഭക്തവത്സല-വി. ഭക്തന്മാരിൽ വാത്സല്യമുള്ള.

ഭക്തവാത്സല്യം — ഭക്തന്മാരിലുള്ള സ്നേഹം.

ഭക്തി-൧. ദൈവം, ഗുരു, രാജാവ് ഇങ്ങനെയുള്ളവരിൽ ബഹുമാനത്തോടുകൂടെ തോന്നുന്ന സ്നേഹം, സ്നേഹത്തോടുകൂടിയ വണക്കം. ൨. ഭജിക്ക, സേവിക്ക. ൩. ഭാഗിക്ക, പങ്കിടുക. ൪. ശ്രദ്ധ.

സ്വയമായി ഈശ്വരങ്കൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു അനുരാഗമാണ് ഭക്തി അനു=വഴിയെ, ഈശ്വരഗുണങ്ങളെ അറിഞ്ഞതിന്നുശേഷം. രാഗം=സ്നേഹം.

ഭക്തിചതുഷ്ടയം - താമസി, രാജസി, സാത്വികി, ഗുണാതീത-ഇവ ൪-ം.

ഭക്തിത്രയം-സാത്വികം, രാജസം, താമസം. (ഓരോന്നും നോക്കുക).

ഭക്തി ഒമ്പതുവിധമെന്നു കാണുന്നു- “ശ്രവണം കീൎത്തനം വിഷ്ണോഃ സേവനം സ്മരണം തഥാ, അൎച്ചനം, വന്ദനം, ദാസ്യം സഖ്യ മാത്മനിവേദനം.”

ഭക്തിമൽ-വി. ഭക്തിയുള്ള.

ഭക്തിയുക്ത-വി. ഭക്തിയോടുകൂടിയ.

ഭക്തിയോഗം- ഭക്തിവഴിയായി മോക്ഷം കിട്ടുവാനുള്ള മാൎഗ്ഗത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന മതസിദ്ധാന്തം.

ഭക്തിവൈരാഗ്യം-ദൈവത്തോടുള്ള ഭക്തിനിമിത്തം ലോകകാൎയ്യത്തിങ്കലേ സ്നേഹമില്ലായ്ക.

ഭക്തിശാലി-വി. ഭക്തിയുള്ള. (സ്ത്രീ-ഭക്തിശാലിനീ).

ഭക്തിസാധന-വി. ഭക്തിയെ സാധിപ്പിക്കുന്ന, ഭക്തിയെ ഉണ്ടാക്കുന്ന.

ഭക്തിസാധനങ്ങൾ-ഭക്തിക്കുള്ള സാധനങ്ങൾ (ഒമ്പതുവിധം).

‘ഭക്തനന്നായ് പ്രകാശിക്കുമാത്മാവു തന്നെ ഭക്തിക്കു കാരണവുമെന്നതു കേട്ടാലും നീ * മൽഭക്തന്മാരോടുള്ള നിത്യസംഗമമത്രം മൽഭക്തന്മാരെക്കനിവോടു സേവിക്കുന്നതും * ഏകാദശ്യാദിവ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളും പുനരാകവേ മെന്നിയെ സാധിച്ചുകൊൾകയുമഥ *

പൂജനം വന്ദനവും ഭാവനം ദാസ്യം നല്ല ഭോജനമഗ്നിവിപ്രാണാം കൊടുക്കയുമഥ * മൽകഥാപാഠശ്രവണങ്ങൾ ചെയ്കയും മുദാ മൽഗുണനാമങ്ങളെ കീർത്തിച്ചുകൊള്ളുകയും'

(അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

ഭക്ഷക-വി. അധികം ഭക്ഷിക്കുന്ന.

ഭക്ഷകാരൻ-൧. പാചകൻ. ൨. പലഹാരക്കച്ചവടക്കാരൻ.

ഭക്ഷടകം-ചെറിയ ഞെരിഞ്ഞിൽ.

ഭക്ഷണം-തീൻ, ഭക്ഷിക്കുക. പര്യായങ്ങൾ-ജഗ്ധി, ഭോജനം, ജേമനം, ലേഹം, ആഹാരം, നിഘസം, ന്യാദം.

ഭക്ഷണചതുഷ്ടയം-ഖാദ്യം, ചോഷ്യം, ലേഹ്യം, പേയം ഇവ ൪-ം. ഭോജ്യം ഉൾപ്പെടുത്തി ൫ വിധമെന്നും കാണുന്നു. ഭക്ഷ്യം എന്നതുകൂടി ചേർത്ത് ൬ വിധം എന്നുള്ള പ്രമാണവും ഇല്ലെന്നില്ല.

ഭക്ഷണമുറി-൧. ഊട്ടുപുര. ൨. ഭക്ഷണത്തിനുള്ള മുറി.

ഭക്ഷണശാല-ഊട്ടുപുര.

ഭക്ഷപാത്രാ-വെറ്റിലക്കൊടി.

ഭക്ഷം-പലഹാരം.

ഭക്ഷിക്കുന്നു-തിന്നുന്നു, ഉണ്ണുന്നു.

ഭക്ഷിത-വി. ഭക്ഷിക്കപ്പെട്ട.

ഭക്ഷിതം-ഭക്ഷിക്കപ്പെട്ട അന്നാദികളുടെ പേർ.

ഭക്ഷ്യ-വി. ഭക്ഷിപ്പാൻ തക്ക.

ഭക്ഷ്യകാരൻ-പാചകൻ.

ഭക്ഷ്യബീജം-മുരൾമരം.

ഭക്ഷ്യം-ഭക്ഷണവസ്തു, ഭക്ഷിക്കത്തക്കത്.

ഭഗം-൧. സ്ത്രീയുടെ ഗുഹ്യം, യോനി. പുരുഷന്മാരാൽ ആശ്രയിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൨. ഭാഗ്യം. ൩. ശോഭ. ൪. കാമം. ൫. ശ്രേഷ്ഠത. ൬. പ്രയത്നം. ൭. ശക്തി. ൮. കീർത്തി. ൯. ജ്ഞാനം. ൧൦. അടക്കം. ൧൧. സർവ്വശക്തി. ൧൨. ഐശ്വര്യം, സമ്പത്ത്. ൧൩. വീര്യം. ൧൪. ഇച്ഛ. ൧൫. മാഹാത്മ്യം. ൧൬. ശിവന്റെ സിദ്ധി.

സംപൂർണ്ണമായ മാഹാത്മ്യം, ധൈര്യം, കീർത്തി, സമ്പത്ത്, ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം ഇവ ആറിനും ഭഗം എന്നു പേരുണ്ട്.

ഭഗണം-നക്ഷത്രക്കൂട്ടം. (ഗണം എന്നതു നോക്കുക.)

ഭഗഘ്നൻ-നേത്രഘ്നൻ, ശിവൻ.

ദക്ഷയാഗത്തിൽ ഭഗന്റെ കണ്ണു ഇടിച്ചുതെറിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞതിനാൽ ഈ പേരുണ്ടായി.

ഭഗദത്തൻ-കൗരവരുടെ ഒരു സ്നേഹിതൻ, നരകാസുരന്റെ പുത്രൻ, പ്രാഗ്ജ്യോതിഷത്തിലെ രാജാവ്, പാണ്ഡവരുടെ പിതൃസഖാവ്. ജരാസന്ധന്റെ രക്ഷയിൽപെട്ടവൻ. അശ്വമേധയാഗത്തിൽ അർജ്ജുനനു കീഴടങ്ങി. ധർമ്മപുത്രർക്കു കപ്പംകൊടുത്തു.

'കൊമ്പുതന്മേൽവന്നുവീഴുവാനായിട്ടു കൊമ്പുമുഖത്തിനിന്നാനതുകണ്ടിട്ടു * സംഭ്രമത്തോടൊരു ബാണം പ്രയോഗിച്ചാനമ്പർകോൻ തന്നുടെ നന്ദനനർജ്ജുനൻ * വാരണവീരൻതലയറ്റുവില്ലറ്റു വീരൻ ഭഗദത്തൻ തന്റെശിരസ്സറ്റു * നാലാമതാനതൻവാലുമറിഞ്ഞിട്ടു കോലാഹലത്തോടു പോയിതുബാണവും'

(ഭാരതം-ദ്രോണം)

ഭഗദത്തനു നാലുകൊമ്പുള്ള ഒരു ആനയുണ്ട്. ഇതിനു പതിനായിരം ആനയുടെ ബലമുള്ളപ്രകാരം അറിയുന്നു.

ഭഗണൻ-ജ്യോത്സ്യൻ.

ഭഗൻ-൧. ആദിത്യൻ. ൨. ഉത്രം നക്ഷത്രം. ൩. എരിക്ക്. ൪. വേദത്തിലെ ഒരു ദേവത. ൫. ചന്ദ്രൻ.

ഈ വേദത്തിലെ ദേവത ധനം ദാനം ചെയ്യുകയും വിവാഹങ്ങളെ ക്രമപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഭഗന്ദരം-ഒരു രോഗം. ഇവിടെ ഭഗം എന്നതിനു ലക്ഷണയാ ഗുദസമീപമെന്നർത്ഥം. അതിനെ പിളർക്കുന്നത് എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം.

മലദ്വാരത്തിന്റെ രണ്ടംഗുലം മേൽ ഒരു കുരു വരും. വളരെ വേദന കാണും. അതു പൊട്ടുമ്പോൾ ഭഗന്ദരം എന്നു പറയുന്നു. പൊട്ടുന്നതിനു മുമ്പ് ഭഗന്ദരമെന്നു പറയാറില്ല. ഒരു കുരു എന്നേ പറയാറുള്ളു.

ഭഗനീയ-വി. പ്ര. മനോഹരമായ. ഉ. ഭാഗ്യമുള്ള. ന. കീർത്തിക്കത്തക്ക.

ഭഗവൽ-വി. ഭഗമുള്ള. (പു-ഭഗവാൻ. സ്ത്രീ-ഭഗവതി).

ഭഗവൽഗീത-മഹാഭാരതത്തിന്റെ ഏററവും ശ്രുതിപ്പെട്ട ഭാഗം.

കൃഷ്ണനും അർജ്ജുനനും തമ്മിൽ ആത്മികവിഷയങ്ങളെപ്പററിയുണ്ടായ സംഭാഷണമാണ് ഇതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്.

ഭഗവതി-പ്ര. ദേവി ഉ. ലക്ഷ്മി. ന. ദുർഗ്ഗ.

ഭഗവാൻ-പ്ര. വിഷ്ണു, ഷഡ്ഗുണങ്ങളോടു കൂടിയവൻ. (ഷഡ്ഗുണങ്ങൾ-ഐശ്വര്യം, വീര്യം, യശസ്സ്, ശ്രീ, വൈരാഗ്യം, വിജ്ഞാനം).

'ഐശ്വര്യംശങ്കരാദീശ്വരവിനിയമനം
വിശ്വതേജോഹരാണാം
തേജസ്സംഹാരിവീര്യംവിമലമപിയശോ
നിസ്പൃഹൈശ്ചോപഗീതം,
അംഗാസംഗാസദാശ്രീരഖിലവിദസിന
ക്വാപിതേസംഗവാർത്താ
തദ്വാതംഗാരവാസിൻമുരഹരഭഗവ-
ച്ഛബ്ദമുഖ്യാംശ്രയോസി'.

ഉ. ഒരു മഹർഷിയുടെ ഒരു പേർ. ന. ശിവൻ.

മഹർഷിമാരെ ഭഗവൻ എന്നു സംബോധന ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു വേദാന്തികളുടെ മതം.

ഭഗാലം-തലയോട്.

ഭഗിനി-പ്ര. സഹോദരി കീർത്തിയുള്ളവൾ എന്നർത്ഥം. ഉ. സ്ത്രീ

ഭഗിനികാ-സഹോദരി.

ഭഗിനീപതി-കൂടപ്പിറന്നവളുടെ ഭർത്താവ്, അളിയൻ.

ഭഗീരഥപ്രയത്നം - അസാമാന്യപ്രയത്നം. (ഗംഗാ, ജാഹ്നവി ഈ ശബ്ദങ്ങൾ നോക്കുക).

ദിലീപൻ എന്ന രാജാവിന്റെ പുത്രനായി ഭഗീരഥൻ എന്നൊരു നൃപനുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതൃക്കൾ മുമ്പു കപിലമഹർഷിയുടെ ശാപംകൊണ്ടു ഭസ്മീഭൂതന്മാരായിരുന്നു. ആ പിതൃക്കളുടെ ഉദ്ധാരണത്തിനായി ഭഗീരഥൻ ആയിരം വർഷം കഠിനതപസ്സനുഷ്ഠിച്ച് ആകാശഗംഗയെ ഭൂമിയിൽ കൊണ്ടുവന്നു. അതുപോലെയുള്ള കഠിനപ്രയത്നം എന്നർത്ഥം.

ഭഗീരഥൻ-സൂര്യവംശത്തിലെ ഒരു രാജാവ്. (ഗംഗ, ജാഹ്നവി ഈ ശബ്ദങ്ങൾ നോക്കുക.)

ഭഗീരഥൻ സൂര്യവംശരാജാവായ (സഗരന്റെ പൌത്രനായ) അംശുമാന്റെ പുത്രനായ ദിലീപന്റെ പുത്രൻ. ഇദ്ദേഹം തീവ്രതപസ്സുചെയ്തു ഗംഗയെ ആകാശത്തിൽനിന്നും ഭൂമിയിലേയ്ക്കും പാതാളത്തിലേയ്ക്കും അവതരിപ്പിച്ചു. സഗരന്റെ പുത്രന്മാരായ അറുപതിനായിരംപേരും മുമ്പു കപിലമുനിശാപാൽ ദഹിച്ചുപോയി. അവരുടെ സൽഗതിക്കായി

ട്ടാണു ഗംഗയെ ഭഗീരഥൻ ഭൂലോകത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുവന്നതു്. കനകാഭരണവിഭൂഷിതകളായ ആയിരം കന്യകകളേയും മററും അദ്ദേഹം ബ്രാഹ്മണർക്കു ദാനംചെയ്തു. ദക്ഷിണചെയ്തു കൈകഴച്ച ഭഗീരഥന്റെ ഭാനുമലത്തിൽ ഉഴിമുഴക്കുന്നതു കണ്ടു തുടങ്ങി ഗംഗാദേവി അദ്ദേഹത്തെ അച്ഛനായി വരിച്ചു. അദ്ഭുതപൂർവമായ ഈ സംഭവം കണ്ടു കൌതുകീതരായ ഗന്ധർവ്വാദികളും, പിതൃദേവമനുഷ്യഗണങ്ങളും കേൾക്കത്തക്ക വിധത്തിൽ ''ഇക്ഷ്വാകുവംശജനും വദാന്യനുമായ ഭഗീരഥന്റെ മഖഫലംകൊണ്ടു ഗംഗാദേവി പുത്രിയായിത്തീരുകയും ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാർ പ്രത്യക്ഷരായി യജ്ഞഭാഗത്തെ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തിരിക്കയാൽ സർവ്വ ശ്രേയസ്സും ഈ ഭഗീരഥനു ലഭ്യമായിരിക്കുന്നു എന്നൊരു ഗാഥ ചൊല്ലി. ബ്രാഹ്മണകാരുണ്യംകൊണ്ടു അദ്ദേഹം ഒടുവിൽ ബ്രഹ്മസായൂജ്യപദവിയെ പ്രാപിച്ചു.

ഭഗോളം-നക്ഷത്രങ്ങളുായിരിക്കുന്ന ഉരുളു, നക്ഷത്രഗോളം.

ഭഗ്ന-വി. ൧. ഒടിക്കപ്പെട്ട, മുറിക്കപ്പെട്ട. ൨. തോററ, മടങ്ങിയ.

ഭഗ്നം-൧. നഷ്ടം. ൨. ഒരു രോഗം. (സവ്രണമെന്നും അവ്രണമെന്നും രണ്ടു വിധമുണ്ടു്.)

ഭഗ്നപ്രക്രമം-കാവ്യദോഷങ്ങളിൽ ഒന്നു്.

ഭഗ്നോത്സാഹിനീ-നശിച്ച ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയവൾ.

ഭഗ്നാശൻ-ഇച്ഛാഭംഗമുള്ളവൻ.

ഭഗ്നാശയ-വി. നിരാശയുള്ള.

ഭഗ്നോത്സാഹൻ-ഉത്സാഹം നശിച്ചവൻ.

ഭഗ്നോത്സാഹി-നശിച്ച ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയവൻ.

ഭംഗ-൧. ചണം, ചണ. ആമർദ്ദിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. കഞ്ചാവു്. ൩. ത്രിദകാല്പക്കൊന്ന.

ഭംഗം-൧. തിര. ചിന്നിച്ചിതറിപ്പോകുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

'ഭംഗ്യാപാരാവാരഭംഗപാരമ്പര്യം'
(കുചേലവൃത്തം വഞ്ചിപ്പാട്ടു്.)

൨. വിള്ളൽ. ൩. തടവു്. ൪. മടക്കം, ഒടിവു്. ൫. നാശം. ൬. ഭയം. ൭. ചതിവു്. ൮. കേടു്. ൯. തോൽക്ക. ൧൦. പെട്ടിക്ക. ൧൧. വെള്ളത്തിലെ ഓളം. ൧൨. ഓളം. ൧൩. യുദ്ധത്തിൽ തോല്ക്കുക. ൧൪. പരമ്പര. ൧൫. മുറിക്കൽ.

ഭംഗപ്പാടു്-ഉപദ്രവം.

ഭംഗവാസാ-മഞ്ഞൾ.

ഭംഗസാർത്ഥ-വി. കൌശലമുള്ള.

ഭംഗി-൧. അഴകു്. ൨. ചേല്, ക്രമം. ൩. മുഖസ്തുതി. ൪. വിഭാഗം. ൫. ചതി, വേഷമാററം. ൬. കോവ്വാപറക. ൭. തിരമാല. ൮. കൌടില്യം ൯. പരമ്പര. ഉ-ം; വാണീഭംഗി.

ഭംഗുര-വി. ൧. നാശമുള്ള ൨. വളഞ്ഞ.

ഭംഗുര-൧. ആററിന്റെ തിരിവു്. ൨. ചണവിത്തു്. ൩. അതിവിടയം.

ഭംഗുരം-നാശം.

ഭചക്രം-രാശിചക്രം, സൂര്യചന്ദ്രാദികളായ ഗ്രഹങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുന്ന ആകാശമാർഗ്ഗം.

ഭജനപ്പുര-൧. തിരുവിതാംകൂർ ഇളയരാജാവിരിക്കുന്ന രാജധാനി, ക്ഷേത്രത്തിൽ പാർക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു സ്ഥലം.

ഭജനം-സേവ

ഭജനീയ-വി. ഭജിക്കത്തക്ക, സേവിക്കത്തക്ക.

ഭജൻ-വി. ഭജിക്കുന്ന, സേവിക്കുന്ന.

ഭജമാന-വി. ൧. സേവിക്കുന്ന. ൨. വിഭാഗിക്കുന്ന.

ഭജമാന ഗ. ന്യായമായി കിട്ടുന്നതു്. വ. യുക്തം. ന. ന്യായത്തോടുകൂടിയതു്, ഫലത്തെക്കുറിച്ചുചേൎക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ഭജാർ-ബെജാർ, കട.

ഭജിക്കുന്നു-സേവിക്കുന്നു.

ഭഞ്ജൻ-വി. ഗ. ഭഞ്ജിക്കുന്ന, ഒടിച്ചുകളയുന്ന. വ. നശിപ്പിക്കുന്ന.

ഭഞ്ജനം-നാശം.

ഭഞ്ജിക-ചെറുതേക്കു്.

ഭഞ്ജിക്കുന്നു-ഗ. നശിപ്പിക്കുന്നു. വ. ഒടിക്കുന്നു. ന. മുറിക്കുന്നു.

ഭടജനം-ഭടന്മാരുടെ കൂട്ടം.

ഭടത്വം-ഗ. ഭടന്റെ അവസ്ഥ. വ. അക്ഷരാഭ്യാസമില്ലാത്തവന്റെ വാക്കു്.

ഭടൻ-ഗ. യുദ്ധംചെയ്യുന്നവൻ, യുദ്ധവീരൻ, ആവശ്യംകൂടാതെ സംസാരിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. കാലാൾപടയിലുള്ളവൻ. വ. അക്ഷരവിദ്യ പഠിക്കാത്ത മനുഷ്യൻ.

ഭടാചാരാ-ഭടന്മാരുടെ മൎയ്യാദ, ചീത്തപ്രവൃത്തി.

ഭടിത്രം-ഇരിമ്പുകോലിന്മേൽ കോൎത്തു ചുട്ട മാംസം. പുഷ്ടിയെ ചെയ്യുന്നതു എന്നൎത്ഥം.

ഭട്ടതിരി-ഗ. മലയാളബ്രാഹ്മണരിൽ ചിലൎക്കുള്ള ഒരു പേർ. വ. വിദ്യയുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ.

ഭട്ടൻ-ഗ. ഭട്ടതിരി എന്നുള്ളതിനു പകരം ചില ദിക്കിൽ ബ്രാഹ്മണൎക്കു പറയുന്ന ഒരു ബഹുമാനപ്പേർ. (തത്ഭവം—പട്ടർ) വ. ശത്രുക്കളെ നിന്ദാപൂൎവമായി ഉപാലംഭനംചെയ്യുന്നവൻ

ഭട്ടം-സ്വാമിത്വം.

ഭട്ടവൃത്തി-ഭട്ടതിരിയുടേയും ഭട്ടന്റേയും മുറ.

ഭട്ടസ്വാത്തൻ-ബ്രാഹ്മണരിലെ ഒരു ന്യായാധിപതി.

ഭട്ടാരക-വി. ബഹുമാനമുള്ള, ശ്രേഷ്ഠതയുള്ള.

ഭട്ടാരകൻ-ഗ. നാട്യത്തിൽരാജാവിന്റെ പേർ. ആധിപത്യത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. വ. മുനി. ന. ദേവൻ. ൪. രാജാവു്.

ഭട്ടി-വിക്രമാദിത്യൻ എന്ന രാജാവിന്റെ സഹോദരനും മന്ത്രിയും.

ഭട്ടികാവ്യം-രാമചരിതം വിഷയമാക്കി ഭട്ടി കവിയുണ്ടാക്കിയ ഒരു കാവ്യം.

അലങ്കാരശാസ്ത്രവും വ്യാകരണസൂത്രങ്ങളും ഉദാഹരിക്കണമെന്നുള്ളതാണു് ഇതിന്റെ പ്രധാനോദ്ദേശ്യം. ഈ കാവ്യം ഭൎത്തൃഹരി ഉണ്ടാക്കിയതാണെന്നും അഭിപ്രായം കാണുന്നു. ഭട്ടികവി ക്രിസ്ത്വാബ്ദം ആറാം നൂററാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു.

ഭട്ടിനി-ഗ. രാജസ്ത്രീ, രാജ്ഞി.

പ്രധാന രാജമഹിഷിയെ 'ദേവി' എന്നും മററുള്ള സ്ത്രീകളെ 'ഭട്ടിനി' എന്നും പറയും).

വ. ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീ. ന. വെപ്പാട്ടി. (ഭട്ടൻ=ഭടാധിപൻ, രാജാവു്. രാജാവു് ഭൎത്താവായിട്ടുള്ളവൾ എന്നൎത്ഥം).

ഭണിത-വി. പറയപ്പെട്ട.

ഭണിതം-പറയപ്പെട്ടതു്.

'ഗണിതക്കാരൻബ്രാഹ്മണനവനുടെ,
ഭണിതംനലമൊടുഫലിതമിതാണീം
(പ്രദോഷമാഹാത്മ്യം തുള്ളൽ)

ഭണിതി-വാക്കു്.

ഭണ്ടാകി-ചെറുവഴുതിന. ഭരിക്കുന്നതെന്നൎത്ഥം.

ഭണ്ഡകം-വാലാട്ടിപ്പക്ഷി.

ഭണ്ഡനം-ഗ. കവചം. വ. യുദ്ധം. ന. ദോഷം.

ഭണ്ഡൻ-പോരാട്ടുകാരൻ, ഫലിതക്കാരൻ.

ഭണ്ഡഹാസിനി-വ്യഭിചാരിണി.

ഭണ്ഡാകി-ചെറുവഴുതിന.

ഭണ്ഡാരപ്പിള്ളർ-കൊച്ചീ മഹാരാജാവിൻെറ താണതരം ഭൃത്യന്മാർ.

ഭണ്ഡാരപ്പുര - രാജധാനിയിലും മററും സ്വൎണ്ണം, രത്നം മുതലായവ വച്ചുസൂക്ഷിക്കുന്നതിനുള്ള പുരമുറി.

ഭണ്ഡാരമഞ്ചി-൧. പണ്ടാരവക ഖജനാവ്. ൨. ക്ഷേത്രംവക ഖജനാവ്.

ഭണ്ഡാരം-൧. രാജാക്കന്മാരുടേയോ ക്ഷേത്രങ്ങളിലേയോ സ്വൎണ്ണാഭരണങ്ങളും മററും. ൨. ഭണ്ഡാരപ്പുര.

ഭണ്ഡാരി-പണ്ടാരി.

ഭണ്ഡി-൧. മഞ്ചട്ടി. നിറപ്പാറുള്ളവയിൽ പറയപ്പെടുന്നത് എന്നൎത്ഥം. (പാഠങ്ങൾ-ഭണ്ഡീരീ, ഭണ്ഡീരിക) ൨. നെന്മേനിവാക.

ഭണ്ഡില-വി. ൧. ദൂതുപറയുന്ന. ൨. ഭാഗ്യമുള്ള.

ഭണ്ഡിലം-നെന്മേനിവാക. മംഗളകരം എന്നൎത്ഥം. ഭണ്ഡിരം എന്നുമാവാം.

ഭണ്ഡീരി-മഞ്ചട്ടി.

ഭത്തി-ശമ്പളത്തിനു പുറമേ കിട്ടുന്ന പടി മുതലായ വരുമാനം. Allowance.

ഭദ്ര-വി. ൧. ഭാഗ്യമുള്ള ൨. ശുഭമായ, നന്മയുള്ള. ൩. ശ്രേഷ്ഠമുള്ള.

ഭദ്ര-൧. ദ്വിതീയ, സപ്തമി, ദ്വാദശി ഈ മൂന്നു തിഥികൾക്കും കൂടെയുള്ള പേർ. ൨. ഭദ്രകാളി. ൩, കീരിക്കിഴങ്ങ്, ൪. അമരി. ൫. മംഗളസ്വരൂപിണി, കല്യാണവതി. ൬. നറുനീണ്ടി, ൭. വന്നി. ൮. ചെറിയ ദന്തി ൯. അടവതിയൻ ൰. ഗംഗാനദി. ൧൧. തുളസി. ൧൨. കാട്ടുപരുത്തി. ൧൩. അരത്ത. ൧൪. ൧൪. തിപ്പലി. ൧൫ പച്ചു. ൧൬. മലയമുക്കി. ൧൭. ചെറുവന്നി. ൧൮. വെങ്കുറ. ൧൯. മഞ്ഞൾ.

ഭദ്രക-വി. സൌന്ദൎയ്യമുള്ള.

ഭദ്ര(ക)ം-൧ ദേവതാരം.

ഭദ്രകം-൧. പെരുമുത്തങ്ങ. ൨. ദേവതാരം ൩. ഒരു വൃത്തത്തിൻെറ പേർ, പാദത്തിൽ ൨൨ അക്ഷരംവീതം കാണും.

'ഒന്നാട്ടുനാലുതാറുദശമാക്ഷരം
സുതനു! പത്തിനപ്പുറമതാ-
കുന്നൊരരണ്ടുമാറുമിവയും ഗുരുക്കൾ
പുനരെട്ടുമന്തിമമതും
ഇന്ദിരതോററിട്ടുംവരതനോ! ധരി-
ച്ചിട്ടുകപത്തിലുംയതിശ്ശുഭേ!
സുന്ദരിപന്തിരണ്ടതിലുമാം സുഭ്രൂതരം-
ഗാക്ഷി! 'ഭദ്രക'മതിൽ'.

(കാന്തവൃത്തം)

ഭദ്രകൎമ്മം-നല്ലകൃത്യം, സൽകൎമ്മം.

ഭദ്രചതുഷ്ടയം-പുരുഷാൎത്ഥചതുഷ്ടയം.

ഭദ്രൻ-൧. ശിവൻ. ൨. കാള. ൩. മംഗലൻ, ൪. കാമശാസ്ത്രപ്രകാരം ചിത്രിണീവല്ലഭൻ.

ഭദ്രം-൧. സുഖം. കല്യാണസ്വരൂപം എന്നൎത്ഥം. ൨. ഭാഗ്യം. ൩. ഒരു സുഗന്ധപ്പുല്ല്. ൪. പൊൻ. ൫. ഇരിമ്പ്, ഉരുക്ക്. ൬. സമുദ്രത്തിലെ ഒരു ചെറിയ കക്ക. ൭. കരുതൽ. ൮. നല്ലത്. ൯. വിസ്താരം. ൰. ഉറപ്പ്. ൧൧. മംഗലം. ൧൨. മേരുപൎവ്വതം. ൧൩. സൂക്ഷ്മമായത്. തടുക്കപ്പെടുന്നത് എന്നൎത്ഥം. ൧൪. മുത്തങ്ങ. ൧൫. കരുത്ത ആമ്പൽ. ൧൬. കാള. ൧൭. ഭൂന. ൧൮. കടമ്പു. ൧൯. കരിങ്കുരിക്കിൽ. ൨൰. ചതുരക്കള്ളി.

ഭദ്രകാളി-കാളി, ദുൎഗ്ഗ.

ഭദ്രകുംഭം-ശുദ്ധമുള്ള വെള്ളംകൊണ്ടു നിറച്ച കുടം രാജദ്വാരാദികളിൽ മംഗളാൎത്ഥമായി വെക്കുന്ന പൂൎണ്ണകലശം.

ഭദ്രചാരു-കൃഷ്ണൻെറയും രുക്മിണിയുടേയും പുത്രൻ,

ഭദ്രദാരു-പ്ര. ദേവതാരം. വ. കാഷ്ഠദാരു.

ഭദ്രദീപപ്രതിഷ്ഠ-ഒരു മഹാവ്രതം.

ഭദ്രദീപം-മകരമാസം ഒന്നാംതീയതിയിലും കർക്കടകമാസം ഒന്നാംതീയതിയിലും തിരുവനന്തപുരത്തു പത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രത്തിൽ കഴിക്കുന്ന ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട മംഗളകർമ്മം.

ഭദ്രദീപപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രത്തിനു തെക്കേഭാഗത്തുള്ള ക്ഷേത്രത്തിലാകുന്നു. നിത്യപൂജ മുതലായതു് ഇവിടെ നടന്നുവരുന്നുണ്ടു്. ശ്രീ വീരമാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവു രാജ്യം പിടിച്ചടക്കിയതുനിമിത്തമുണ്ടായ പാപശാന്തിക്കായിട്ടാണു ഈ കർമ്മം ആരംഭിച്ചതു്. ആണ്ടിൽ രണ്ടു തവണ നടത്തുന്നുണ്ടു്. ധനു, മിഥുനം ഈ മാസങ്ങളിലാണു്. ആറു വത്സരത്തിലൊരിക്കൽ-മുറ ഭദ്രദീപാനന്തരം -മുറജപവും ലക്ഷദീപവും കഴിക്കുന്നു. ഭദ്രദീപംതുടങ്ങിയതു ൯൨൫ ാമാണ്ടാണു്. വടക്കേ നടയിലത്രെ ശ്രീരാമസ്വാമി ക്ഷേത്രം.

ഭദ്രനാമ-മരംകൊത്തിപ്പക്ഷി.

ഭദ്രൻ-കാള.

'ഭദ്രനെക്കാണായിഭദ്രനെക്കാണായി'

(കൃഷ്ണഗാഥ)

ഭദ്രപദങ്ങൾ - പൂരുരുട്ടാതി, ഉത്രട്ടാതി ഈ രണ്ടിന്റെയും പേർ. മംഗളമായ സ്ഥിതിയോടുകൂടിയവ എന്നർത്ഥം.

ഭദ്രപർണ്ണി-പ്ര. കുമിഴ്. വ. പ്രസാരണി.

ഭദ്രപീഠം-സിംഹാസനം.

ഭദ്രപുഷ്പം-ചെമ്പരത്തി.

ഭദ്രബല-പ്ര. പ്രസാരണി. വ. കുറുന്തോട്ടി. ന. മാധവി.

ഭദ്രബലനൻ, ഭദ്രാംഗൻ-ബലരാമൻ.

ഭദ്രമുസ്തകം -പെരുങ്കോരപ്പുല്ല്, നാഗമുത്തങ്ങ.

ഭദ്രയവം-കുടകപ്പാലയരി.

ഭദ്രരേണു-ഇന്ദ്രന്റെ ആന.

ഭദ്രവിരാട്-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ. (അർദ്ധസമവൃത്തത്തിൽപെട്ടതാണ്).

ഭദ്രശാഖൻ-കാർത്തികേയൻ.

ഭദ്രശ്രവാവ്-ഒരു വിഷ്ണുഭക്തൻ.

'ഭദ്രാശ്വവർഷത്തിങ്കൽ
ധർമ്മദേവന്റെപുത്രൻ
നിത്യവുംഭദ്രശ്രവാവാകിയ
വിഷ്ണുഭക്തൻ'

(ഭാഗവതം)

ഭദ്രശ്രീ-ചന്ദനം.

ഭദ്രശ്രേണ്യൻ-ഒരു ഹേഹയരാജാവ്.

ഹരിണികാരണം ഇദ്ദേഹവും കാശിരാജാവായ ദിവോദാസനും തമ്മിൽ യുദ്ധം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. -ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണം നോക്കുക.

ഭദ്രസോമാ-ഗംഗാ.

ഭദ്രാ-പ്ര. കൃഷ്ണന്റെ സഹോദരിയായ സുഭദ്രാ. വ. ഉതഥ്യന്റെ ഭാര്യ.

ഭദ്രാകരണം-ക്ഷൗരം.

ഭദ്രാക്ഷം-രുദ്രാക്ഷത്തിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ളതും അതിൽ ചെറിയ മുഴപ്പോടുകൂടിയതും ആയ ഒരു തരം കായ്.

ഭദ്രാംഗൻ-ബലരാമൻ.

ഭദ്രാചലം-ഒരു പുണ്യക്ഷേത്രം.

ശ്രീരാമഭഗവാൻ ഗോദാവരി കടന്നതു് ഇവിടെയാണു്. മദിരാശി സംസ്ഥാനത്തു ഗോദാവരി ഡിസ്ട്രിക്ടിലാണു് ഇതു്. രാജമഹേന്ദ്രത്തു നിന്നു 104 മയിലുണ്ടു്. ഇവിടെ രാമചന്ദ്രക്ഷേത്രത്തിൽ ഋഷിപ്രതിഷ്ഠയാണു്. ശ്രീരാമനവമിമഹോത്സവം കെങ്കേമവുമാകുന്നു.

ഭദ്രശ്രയം-ചന്ദനം.

ഭദ്രാശ്വം-പു. ഭൂമിയുടെ ഒൻപതു ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഒന്നിന്റെ പേർ (ജംബൂദ്വീപം എന്നതു നോക്കുക). വ. ഒരു ദ്വീപം. ന. ഒരു ശ്രേഷ്ഠപ്പെട്ട കുതിര, ഉച്ചൈശ്ശ്രവസ്സിന്റെ പുത്രൻ.

ഭദ്രാസനം-പു. സിംഹാസനം. രാജസിംഹാസനം. വ. യോഗാസനത്തിൽ ഒന്ന്.

രത്നങ്ങൾ പതിച്ചു വിശേഷമായി പണി ചെയ്തതും രാജാവിരിക്കുന്നതുമായ ആസനമാത്ര ഭദ്രാസനം. (ഭദ്രമായ ആസനം).

ഭദ്രാവഹൻ-വിഷ്ണു.

ഭദ്രികാ-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭൻ-ശുക്രൻ.

ഭപൻ-രാശ്യാധിപൻ.

ഭം-പു. നക്ഷത്രം. ശോഭിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. വ. തേനീച്ച. ന. തേറ്റ്. ർ. ഇരുപത്തേഴ് എന്ന സംഖ്യ.

ഭംഭം-പു. പുക. വ. ഈച്ച.

ഭയകൃത്ത്-പു. വിഷ്ണു. വ. ഭയത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ.

ഭയങ്കരം-വി. ഭയത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന.

ഭയദ്രുത-വി. പേടിച്ചോടിയ.

ഭയനാശനൻ-പു. വിഷ്ണു. വ. ഭയത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ.

ഭയപ്പെടു-പേടിക്കുക.

ഭയപ്പെടുന്നു-പേടിക്കുന്നു. (സ. ക്രി-ഭയപ്പെടുത്തുന്നു).

ഭയം-പു. പേട്. വ. ആപത്ത്. ന. സ്വൈരമില്ലായ്ക, ഭീനം

ഭയാനക-ഭയങ്കര.

ഭയാനകൻ-പു. രാഹു. വ. കടുവാ.

ഭയാനകം-പു. ഭയം. വ. ഭയപ്പെട്ടവന്റെ ഭാവം, പേടിക്കുക. ന. നവരസങ്ങളിൽ ഒന്ന്. ഭയപ്പെടുത്തുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ഇതിൽ ഭയം സ്ഥായിയായി നില്ക്കും. ഇതിന്റെ അധിദേവത കാലനാണ്. നിറം കറുപ്പ്. ഭയങ്കരങ്ങളായ ചേഷ്ടകളാണ് ഇതിനുള്ളതു്.

ർ. കടുവാ.

ഭയാപഹം-ഭയത്തെ ഇല്ലാതെയാക്കുന്നതു്

ഭയാർത്ത-വി. ഭയംകൊണ്ടു സങ്കടപ്പെട്ട.

ഭയാവഹം-ഭയം ഉണ്ടാക്കുന്നതു്.

ഭരടൻ-കുശവൻ.

ഭരണം-പു. ഭരിക്കുക. വ. ശമ്പളം, കൂലി. ന. ചുമക്കുക.

ഭരണി-പു. രണ്ടാമത്തെ നാൾ. വ. (മ) ഒരുവക വലിയ ഉറപ്പുള്ള മൺപാത്രം. ന. കാട്ടുപിച്ചിൽ.

ഭരണ്ഡൻ-പു. യജമാനൻ, നാഥൻ. വ. ഭരിക്കുന്നവൻ, രാജാവ്. ന. കാള.

ഭരണ്യ-വി. ഭരിക്കപ്പെടുവാൻതക്ക.

ഭരണ്യഭുക്ക്-കൂലിവേലക്കാരൻ, ശമ്പളം വാങ്ങി വേലചെയ്യുന്നവൻ. ഭരണ്യത്തെ (ശമ്പളത്തെ) ഭുജിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭരണ്യം-കൂലി, ശമ്പളം. ഭരണത്തിൽ സാധു എന്നർത്ഥം.

ഭരതൻ-പു. ശ്രീരാമന്റെ അനുജൻ. വ. ദുഷ്ഷന്തന്റെ പുത്രൻ.

ചന്ദ്രവംശരാജകുലത്തിൽ തലോംശീയനായ ദുഷ്ഷന്തമഹാരാജാവിനു ശകുന്തളയിൽ ജനിച്ച പുത്രൻ. ബാലനായിരുന്ന കാലത്തു സിംഹം, കടുവാ, പുലി മുതലായ ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെ കളിപ്പാവയാക്കി അദ്ദേഹം മനുഷ്യരാൽ അസാദ്ധ്യങ്ങളായ പല കൃത്യങ്ങളും ചെയ്തിരുന്നു. അമാനുഷികങ്ങളായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃത്യങ്ങളെക്കണ്ടു സർവ്വദമനൻ എന്നു അദ്ദേ

ഹത്തെ വിളിച്ചുവന്നു. അദ്ദേഹം ഇൻഡ്യാരാജ്യം മുഴുവനും ജയിച്ചടക്കി ഏകച്ഛത്രാധിപതിയായി രാജ്യം വാണു. അനേകം രാജസൂയയാഗങ്ങളും അശ്വമേധയാഗങ്ങളും നടത്തിച്ചു ബ്രാഹ്മണൎക്കു ധാരാളം ദ്രവ്യം ദാനംചെയ്തു പ്രസിദ്ധനായ ഈ ചക്രവൎത്തിയുടെ പേരിനെ ഇന്നും ജനങ്ങൾ കൊണ്ടാടുന്നു. ഇൻഡ്യാരാജ്യത്തെ ഇന്നും ഭാരതഖണ്ഡം എന്നു തന്നെയല്ലേ പറഞ്ഞുവരുന്നതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർ ഭരതന്മാർ. കൈകേയിയിൽ ദശരഥനു ജനിച്ച ഒരു ഭരതൻ ഉണ്ടായിരുന്നതുകൂടാതെ ഋഷഭന്റെ പുത്രനായി ഒരു ഭരതനും പണ്ടു ജീവിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹവും ഒരു ദിവ്യനായിരുന്നു.
൩. നാട്യക്കാരൻ, നടൻ. ൪. ഒരു തപസ്വി, ഋഷഭന്റെ പുത്രൻ.

ഋഷഭൻ മേരുദേവിയിൽ നാഭിക്കു ജനിച്ച മഹാനാണു്. ഋഷഭൻ ശ്രീനാരായണാവതാരമാകുന്നു. (ഭാഗവതം പഞ്ചമസ്കന്ധം നോക്കുക)

ഭരതവാക്യം—എല്ലാ നാടകത്തിന്റേയും ഒടുവിലത്തെ ആശീൎവ്വാദവാക്കുകളായ ശ്ലോകം. നാടകത്തെ ആദ്യമായി കണ്ടുപിടിച്ച ഭരതന്റെ യശസ്സിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു ബഹുമാനപൂൎവ്വം ചെയ്യുന്നതാണത്രെ.

ഭരതശാസ്ത്രം—നാട്യശാസ്ത്രം.

ഭരഥൻ—൧. രാജാവു്. ൨. അഗ്നി.

ഭരദ്വാജ(ക)ം — ഒരു പക്ഷി, ചെംപോത്തു്.

ഭരദ്വാജൻ—ഒരു മഹൎഷി, ബൃഹസ്പതിയുടെ പുത്രൻ, പാണ്ഡവരുടെ ഗുരുവായ ദ്രോണരുടെ പിതാവു്.

ഉതത്ഥ്യന്റെ പത്നി തന്റെ ഭൎത്താവിനാലും ബൃഹസ്പതിയാലും ഗൎഭിണിയായിരുന്നു. ഭൎത്താവു് ഉല്പാദിപ്പിച്ച ദീൎഘതമസ്സ് അവധിയാകുമുമ്പു ബൃഹസ്പതിയുടെ മകനെ ചവിട്ടി ഗൎഭപാത്രത്തിനു പുറത്താക്കി. അനന്തരം കുട്ടിയുടെ മാതാവോടു ബൃഹസ്പതി 'ഭരദ്വാജം' എന്നു പറഞ്ഞു. ഇതുകൊണ്ടാണു് ഭരദ്വാജൻ എന്ന പേരുണ്ടായതു്.

ഭരദ്വാജം—ചെമ്പോത്തു് എന്ന പക്ഷി. ഭരദ്വാജമുനിയാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതു് എന്നൎത്ഥം.

ഭര—വി. ഭരിക്കുന്ന, രക്ഷിക്കുന്ന, താങ്ങുന്ന.

ഭരം—അ. വളരെ.

ഭരം—൧. ൨൦ തുലാം, ഒരു പാരം, രണ്ടായിരം പലംകൂടിയതു്, ഭാരം. ഒരു പുരുഷനാൽ ഭരിക്കുവാൻ (ചുമക്കുവാൻ) കഴിയുന്നതു് എന്നൎത്ഥം. ൨. ചുമതല. ൩. അതിശയം.

ഭരിക്കുന്നു—൧. രക്ഷിക്കുന്നു. ൨. ചുമക്കുന്നു.

ഭരിത—വി. ൧. രക്ഷിക്കപ്പെട്ട. ൨. നിറഞ്ഞ. ൩. പച്ചനിറമായ.

ഭരിപ്പു്—൧. ഊട്ടുപുരയിലെ അധികാരം. ൨. ഭരിക്കുക.

ഭരിപ്പുകാരൻ—പരിപ്പുകാരൻ.

ഭരു—൧. ശിവൻ. ൨. വിഷ്ണു. ൩. സ്വൎണ്ണം. ൪. ഭൎത്താവു്. ൫. യജമാനൻ. ൬. കടൽ.

ഭരുജൻ—കുറുക്കൻ.

ഭൎഗ്ഗം—൧. ഉപായം, വഞ്ചന. ൨. (സം) ശോഭ. ൩. വറക്കുക.

ഭൎഗ്ഗിക്കുന്നു—വഞ്ചിക്കുന്നു.

ഭൎഗ്ഗൻ—൧ ശിവൻ, കാമൻ, കാലൻ മുതലായവരെ ഹിംസിച്ചവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. ബ്രഹ്മാവു്. ൩. (മ) ഉപായി. ൪. ശോഭയുള്ളവൻ.

ഭർജ്ജനം-പ്ര. വറക്കുക. വ. വറക്കുന്ന (പൊരിക്കുന്ന) പാത്രം.

ഭർത്തവ്യ-പ്ര. രക്ഷിക്കത്തക്ക. വ. വഹിക്കാവുന്ന, വഹിക്കേണ്ടുന്ന, ഭരിക്കപ്പെടത്തക്ക.

ഭർത്തവ്യാ-ഭാര്യ.

ഭർത്താവ്-പ്ര. സ്ത്രീയെ വിവാഹംചെയ്തവൻ. ഭരിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. മററു പര്യായങ്ങൾ-ധവൻ, പ്രിയൻ, പതി. വ. യജമാനൻ. ന. രക്ഷിക്കുന്നവൻ. ര്. ഭരണകർത്താവ്.

ഭർത്തൃ-വി. ഭരിക്കുന്ന. പ്ര. രക്ഷിക്കുന്ന. വ. ചുമക്കുന്ന. (ഗു. ന-ഭർത്തൃത, ഭർത്തൃത്വം).

ഭർത്തൃത്വം-ഭർത്താവ് (പതി) എന്ന അവസ്ഥ.

ഭർത്തൃദാരകൻ-നാടകത്തിലും മററും രാജകുമാരനെ സംബോധനചെയ്യുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്ന വാക്ക്. രാജാവിൻെറ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം. (മേൽപ്രകാരം രാജകുമാരിയുടെ വിഷയത്തിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന വാക്ക്—ഭർത്തൃദാരിക).

ഭർത്തൃദാരിക-രാജപുത്രി.

ഭർത്തൃദുഃഖം-ഭർത്താവു മരിച്ചിട്ടുള്ള ദുഃഖം.

ഭർത്തൃഹരി- വിക്രമാദിത്യരാജാവിൻെറ അനുജനും യോഗാഭ്യാസിയുമായിരുന്ന ഒരു കവി.

പ്രധാനകവിതകൾ- പ്ര. ഭർത്തൃഹരി (ശൃംഗാരശതകം, നീതിശതകം, വൈരാഗ്യശതകം ഈ മൂന്നും കൂടിയതു്). വ. വാക്യപദീയം (വ്യാകരണം). ഭർത്തൃഹരി ക്രിസ്ത്വാബ്ദം ൬-ാം നൂററാണ്ടിൻെറ അവസാനത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നതായി കേൾക്കുന്നു. ഭട്ടികാവ്യം ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ കൃതിയാണെന്നു അഭിപ്രായക്കാരുണ്ട്.

ഭർത്തൃഹീന-ഭർത്താവില്ലാത്തവൾ.

ഭർത്സനം-പ്ര. ഭീഷണിവാക്ക്. വ. നിന്ദാവാക്ക്, ശകാരം, അപകാരാർത്ഥകമായ വാക്ക്. ഉ-ം, 'നീ ചതിയനാണ്, നിന്നെ ഞാൻ വെളിയിലിറക്കും'.

ഭർത്സിക്കുന്നു-പ്ര. നിന്ദിക്കുന്നു. വ. ശാസിക്കുന്നു. ന. ഭയപ്പെടുത്തുന്നു.

ഭർത്സിത-വി. നിന്ദിക്കപ്പെട്ട.

ഭർമ്മം-പ്ര. ശമ്പളം. വ. പൊൻ, ഭരിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ന. പൊക്കിൾ. ര്. ഭാണ്ഡം നാണയം.

ഭല്ലൻ-ശിവൻ.

ഭല്ലം-പ്ര. കരടി, കരടിക്കുരങ്ങ്, ആൾക്കരടി. വ. ഒരുമാതിരി അമ്പ്, മഴുവമ്പ്.

'ഭല്ലങ്ങൾക്കൂഴംപ്രയോഗിച്ചു'

(വാത്മീകിരാമായണം)

ഭല്ലഹം-നായ്.

ഭല്ലാതകം-പ്ര. ചേക്കുരു്. വ. ചേർവൃക്ഷം.

ഭല്ലാതകി-ചേർമരം. അഗ്നിയെപ്പോലെ ശീഘ്രകാരി എന്നർത്ഥം.

ഭല്ലുകം-പ്ര. കരടി, വ. പലകപ്പയ്യാനി.

ഭല്ലൂകം-പ്ര. കരടി. ഹിംസിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. വ. വലിയ പലകപ്പയ്യാനി. ന. നായ്.

ഭവതരണം-ഒരു വൃത്തത്തിൻെറ പേർ.

ഭവതി-സ്ത്രീകളെ നീയെന്നു പറയുന്നതിനുപകരം മാനിച്ചു പറയുന്ന ഒരു വാക്ക്. (പു=ഭവാൻ)

ഭവദീയ-വി. നിന്നെ സംബന്ധിച്ച.

ഭവനം-പ്ര. വീട്. ജനിക്കുന്നിടം എന്നർത്ഥം. വ. പാർക്കുന്ന സ്ഥലം. ന. ജനനം, ര്. കെട്ടിടം. ൫. വയൽ. ൬. സ്വഭാവം, പ്രകൃതി.

ഭവനീയം-വി. വരുവാനുള്ള.

ഭവൻ-ശിവൻ. സകലത്തിന്റെയും ഉത്ഭവസ്ഥാനമായവൻ എന്നർത്ഥം. എല്ലാം പ്രാപിക്കുന്നവൻ, ജീവാത്മസ്വരൂപേണ സംസാരത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവൻ, മംഗളസ്വരൂപി ഇങ്ങിനെയുമാവാം.

'ഭവഃക്ഷേമേശസംസാരേ
സത്തായാംപ്രാപ്തിജന്മനോഃ'
(മേദിനി)

ഭവൽ-വി. പദങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ ചേരുമ്പോൾ 'അങ്ങെ സംബന്ധിച്ച' എന്നർത്ഥം വരുത്തുന്നു. ഉ-ം, ഭവദ്വചനം = അങ്ങേ സംബന്ധിച്ച വാക്ക്.

ഭവൽ-വി. (വാൻ, വതീ, വൽ). വി. ന.- ഉള്ള.

ഭവന്തി-വിഷം തേച്ച അമ്പ്.

ഭവഭൂതി-ഒരു പ്രസിദ്ധനായ ഗ്രന്ഥകർത്താവ്.

ഏഴാം നൂററാണ്ടിന്റെ ഒടുവിൽ കാന്യകുബ്ജരാജ്യം വാണിരുന്ന യശോവർമ്മരാജാവിന്റെ സദസ്യനാണു ഭവഭൂതി. ഉത്തരരാമചരിതം, മാലതീമാധവം, മഹാവീരചരിതം ഈ മൂന്നു നാടകങ്ങളും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളാകുന്നു.

ഭവം-പു. സംസാരം, ജനനവും മരണവും. ൨. ഉല്പാദനം, ജനനം. ൩. നേട്ടം. ൪. ലോകം. ൫. ശ്രേഷ്ഠത ൬. സുഖം. ൭. ഉല്പത്തികാരണം. ൮. അവസ്ഥ. ൯. ഉള്ളത്. ൧൦. ഫലം. ൧൧. പതിനൊന്നാം രാശി. ൧൨. ഭൂലോകം. ൧൩. ഐശ്വര്യം. ൧൪. ദൈവം.

ഭവസാരം-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭവാനി-പാർവ്വതി. ഭവന്റെ (ശിവന്റെ) പത്നി എന്നർത്ഥം.

ഭവാനീഗുരു-ഹിമാലയപർവ്വതം.

ഭവാനീപതി-ശിവൻ.

ഭവാൻ-നീ എന്നതിനു പകരം ബഹുമാനപൂർവ്വം പറയുന്ന ഒരു വാക്ക്, അങ്ങ് എന്നുമാവാം (സ്ത്രീ-ഭവതി)

ഭവാബ്ധി-സംസാരസമുദ്രം.

ഭവായനി, ഭവായന-ഗംഗാനദി.

ഭവിക-വി. ക്ഷേമമായുള്ള, ഭാഗ്യമുള്ള.

ഭവികം-നന്മ, ഭാഗ്യം, മംഗളം, ക്ഷേമം, ഭ. പ്രാപ്തിയോടുകൂടിയതു് എന്നർത്ഥം.

ഭവിക്കുന്നു-ഉണ്ടാകുന്നു.

ഭവിത-വി. ഉണ്ടായ.

ഭവിതവ്യ-വി. ഉണ്ടാകുവാനുള്ള.

ഭവിതവ്യത-ഉണ്ടാകുവാനുള്ളതിന്റെ അവസ്ഥ, ഭവിക്കത്തക്കതു് എന്നുള്ള അവസ്ഥ, ദൈവഗതി.

ഭവിതാവ്-ഭവിക്ക ശീലമായിട്ടുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭവിതൃ-വി. ഭവിക്കുന്ന.

ഭവിപുലാ-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭവിനൻ-കവി.

ഭവില-വി. ഉള്ള.

ഭവിലൻ-പു. ജാരൻ. ൨. വിഷയാസക്തൻ.

ഭവിഷ്ണു-വി. ഭവിക്കുന്ന, ഉണ്ടാകുന്ന.

ഭവിഷ്ണു-ഭവിക്കശീലമായിട്ടുള്ളവൻ.

ഭവിഷ്യ-വി. ഭവിപ്പാനിരിക്കുന്ന, മേൽക്കാലത്തിൽ ഉണ്ടാകുവാനുള്ള.

ഭവിഷ്യത്ത്-൧൮ പുരാണങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

അഘോരകല്പത്തിൽ ആദിത്യമാഹാത്മ്യമധികരിച്ചു ലോകസ്ഥിതിയും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട സ്വഭാവവും മനുവിനോടു പറഞ്ഞതു്. ബ്രഹ്മാവിനെ പുകഴ്ത്തുന്നു. വിഷ്ണുവിന്റെ അവയവം വലതുമുട്ട്. രജസ്സഗുണപ്രധാനം. ഗ്രന്ഥം 14,500.

ഭവിഷ്യൽ-വി. മേലാൽ ഭവിപ്പാനുള്ള.

ഭവിഷ്യപുരാണം-ഒരു ശൈവപുരാണം

ചില കർമ്മങ്ങളും ആചാരങ്ങളും മാത്രം വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. പഞ്ചലക്ഷണങ്ങൾ തികഞ്ഞിട്ടില്ല.

ഭവിഷ്യാവസ്ഥ-മേലാലുണ്ടാകുന്ന അവസ്ഥ.

ഭവ്യ-വി. ൧. ഭാഗ്യമുള്ള, ശുഭമായ. ൨. നല്ല, ശരിയായ. ൩. സത്യമുള്ള. ൪. ഭവിപ്പാൻ തക്ക. ൫. പൂജ്യതയുള്ള. ൬. ശ്രേഷ്ഠമായ.

ഭവ്യ-ത്രീ. ൧. പാർവ്വതി. ൨. തിപ്പലി. ൩. അശി.

ഭവ്യം-ന ഒരുതരം വലിയ വൃക്ഷം.

ഈ വൃക്ഷം കൽക്കത്താ, ബംഗാളം മുതലായ ദേശങ്ങളിൽ വളരെ ഉണ്ടാകുന്നു. ഇതിന്റെ കായ് പാലിനോടു ചേർത്തു ഭക്ഷിക്കരുത്.

൨. അസ്ഥി. ൩. സാമർത്ഥ്യം, ഫലം. ൪. ശുഭം ഉണ്ടാകുവാൻ യോഗ്യം എന്നർത്ഥം. ൫. വൈരപ്പുളി.

ഭവ്യരാശി-ഭാഗ്യനിധി.

ഭഷക(ൻ)ം-നായ്. കള്ളന്മാരും മററും വരുമ്പോൾ വീട്ടുകാരനെ മനസ്സിലാക്കികൊടുക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭഷണം-നായ്.

ഭഷം-നായ്.

ഭസത്(ദ്)-മാംസം. ൨. കുളക്കോഴി.

ഭസനം-തേനീച്ച.

ഭസിതം-ചാരം, ഭസ്മം.

ഭസ്ത്ര-ഉലയിൽ ഊതുന്നതിനുള്ള തുകൽ, ഉല. ഇതുകൊണ്ടു തീ കത്തിക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. മറെറാരു പര്യായം-ചർമ്മപ്രസേവക.

ഭസ്ത്രികൻ-ഉലയിൽ തോൽകൊണ്ടു ഊതുന്നവൻ.

ഭസ്മകം-ന. സ്വർണ്ണം. ൨. വിഴാൽ. ൩. വെള്ളി. ൪. ഒരുമാതിരി കണ്ണിലീനം.

ഭസ്മകാരൻ-അലക്കുകാരൻ.

ഭസ്മകുഞ്ഞി-ഭസ്മം കലക്കിതെളിച്ചെടുത്ത വെള്ളത്തിൽ അരിയിട്ടു വെന്ത കഞ്ഞി, ഒരു മരുന്നുകഞ്ഞി.

ഭസ്മക്കുറി-ഭസ്മംകൊണ്ടു നെററിയിലും മററും വരപോലെ തേയ്ക്കുക.

ഭസ്മഗന്ധാ, ഭസ്മഗന്ധിക, ഭസ്മഗന്ധിനി-അരേണുകം. (തക്കോലം എന്നുള്ള അഭിപ്രായവുമുണ്ട്).

ഭസ്മഗർഭം-തൊട്ടുകാര.

ഭസ്മഗർഭാ-ന. അല്പം മഞ്ഞനിറമുള്ള ഇരുവൂൾമരം. ൨. അരേണുകം.

ഭസ്മഗർഭം-ഉള്ളിൽ ഭസ്മനിറമുള്ളതു. കാതൽ വെളുത്തതായിരിക്കുമെന്നു താൽപര്യം. ഇരുമുള്ളുമരം തന്നെ കപിലനിറത്തിലുള്ള പുഷ്പത്തോടുകൂടിയതാണെങ്കിൽ അതാത്രെ ഭസ്മഗർഭം.

ഭസ്മപ്രിയൻ-ശിവൻ

ഭസ്മഭൂത-വി. മരിച്ച.

ഭസ്മം-ന. ചാണകംചുട്ട ചാരം. ൨. വെന്തു ചാരമായതു, ചാരം. ൩. പിശാചസംബന്ധമായ പീഡാപരിഹാരത്തിനായി ജപിച്ചു കൊടുക്കുന്നതു. ൪. നാശം.

ഭസ്മലേപനം-ഭസ്മം തേയ്ക്കൽ.

ഭസ്മശായി-ശിവൻ.

ഭസ്മീകരണം-ഭസ്മമാക്കുക.

ഭസ്മീകരിക്കുന്നു-ഭസ്മമാക്കുന്നു, ചാമ്പലാക്കുന്നു.

ഭസ്മീകൃത-വി. ഭസ്മമാക്കപ്പെട്ട, നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ഭളഭള-ന. ഒരുമാതിരി ശബ്ദം. ൨. ശോഭ.

ഭളഭളായമാന-വി. മിനുസവും ശോഭയും ഉള്ള.

ഭള്ള-ഫ്ര. അഹംഭാവം. പള്ള, വഴ്, പാഴ് അല്ലെങ്കിൽ വളതം, വള്ള ഇവയിൽ നിന്നുണ്ടായി. വ. ദുഷ്പ്രാഭവം. ന. അതിസ്തുതി, കൂട്ടിപ്പറക.

ഭാ

ഭാ-ഫ്ര. ശോഭ. വ. സൌന്ദര്യം. ന. ഛായ, നിഴൽ.

ഭാക്-വി. അനുഭവിക്കുന്ന, പങ്കുകൂട്ടുന്ന.

ഭാക്തൻ-വി. ഫ്ര. ചോററുവേലക്കാരൻ, പിന്നാലെ നടക്കുന്നവൻ, ആശ്രിതൻ.

ഭാക്തം-തീൻവസ്തു

ഭാക്തികൻ-ക്ഷേണത്തിനായിട്ടു സേവിക്കുന്ന ഭൃത്യൻ, ആശ്രിതൻ, ഭാക്തൻ.

ഭാക്ഷ-വി. ഭോജനപ്രിയമുള്ള,

ഭാഗകൻ-പകിടുന്നവൻ.

ഭാഗധേയൻ-അവകാശി.

ഭാഗധേയം-ഫ്ര. ഭാഗ്യം. വ. കരം.

ഭാഗനം-കാലക്രമം.

ഭാഗഭാക്ക്-പങ്കുകൊള്ളുന്നവൻ.

ഭാഗം-ഫ്ര. പങ്കു, ഓഹരി. ഒന്നിനെ ആശ്രയിച്ചു നില്ക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭാഗം എന്നാൽ ഒന്നിലധികമായി ഭാഗിച്ചതിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഭാഗത്തിന്റെ പേർ. ഈ ഭാഗങ്ങൾ സമാംശങ്ങളായിരിക്കണമെന്നില്ല.

വ. വശം, പുറം. ന. ഒരു കണക്കു്. ർ. സ്ഥലം. ഊ. ഒരളവു്. ന്യ. ഭാഗ്യം.

ഭാഗവത-വി. ഫ്ര. പരിശുദ്ധമായ. വ. വിഷ്ണുവിനെസംബന്ധിച്ച.

ഭാഗവതം-പുരാണങ്ങൾ പതിനെട്ടുള്ളതിൽ ഒന്നു്.

പുരാണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായുള്ളതാണു്. ഇതിലെ പത്താമദ്ധ്യായത്തിലടങ്ങിയ കൃഷ്ണചരിതം അതി മുഖ്യമായി കരുതിപ്പോരുന്നു. ദേവഗിരിരാജാവായ ഹേമാദ്രിയുടെ സഭയിലുണ്ടായിരുന്നവൈയാകരണനായ വോപദേവന്റെ കൃതിയാണു്.

ഗായത്രി വിഷയകമായി ധർമ്മം പ്രതിപാദിക്കുന്നതും, വൃത്രാസുരവധം അടങ്ങിയതും സാരസ്വത കല്പത്തിലെ രാജാക്കന്മാരുടെ ചരിത്രം ചേർന്നതുമാണു്.

വിഷ്ണുവിനെ പുകഴ്ത്തുന്നു. അവയവം വിഷ്ണുവിന്റെ തുട. സാത്വികപ്രധാനം. ഗ്രന്ഥം 18,000.

ഭാഗവതർ-ഫ്ര. സംഗീതകലയിൽ സമർത്ഥൻ. വ. എല്ലായ്പോഴും ഈശ്വരഭജനം ചെയ്യുന്നവൻ.

ഭാഗവതി-ഭഗവൽ സംബന്ധിനി.

ഭാഗി-പങ്കുള്ളവൻ.

ഭാഗിക്കുന്നു-പകിടുന്നു.

ഭാഗിനീ-പങ്കുള്ളവൾ.

ഭാഗിനേയൻ-പെങ്ങളുടെ മകൻ, മരുമകൻ.

ഭാഗീരഥി-ഫ്ര. ഒരാറു്, ഗംഗാ. ഭഗീരഥമഹാരാജാവിനെ സംബന്ധിച്ചവൾ എന്നർത്ഥം. ഗംഗാ എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക.

വ. ഗംഗയുടെ ഒരു പിരിവു്.

ഭാംഗീനം, ഭാംഗ്യം-ചെറുകയു നെല്ലു് വിളയുവാൻ യോഗ്യമായ ക്ഷേത്രം. (ഭംഗാ എന്നതിനു ചണ എന്നും അർത്ഥം കാണുന്നു).

ഭാഗ്യ-വി. ഫ്ര. ഭാഗം ചെയ്യപ്പെട്ടുവാന്തക്ക. വ. നന്മയുള്ള.

ഭാഗ്യക്കുറി-ഭാഗ്യം പരീക്ഷിക്കുന്നതിന്നു ചീട്ടു് ഇടുന്ന ക്രമം.

ഭാഗ്യപരീക്ഷ-ഭാഗ്യം ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നു ശോധനചെയ്തു നോക്കുക.

ഭാഗ്യം-ദൈവത്തിങ്കൽനിന്നു ലഭിക്കുന്ന നന്മ, പൂർവ്വജന്മകൃതമായ പുണ്യം. സേവിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ശുഭമായും അശുഭമായുമുള്ള കർമ്മത്തിന്റെ (ജന്മാന്തരകൃതമായ പുണ്യപാപങ്ങളുടെ) പേർ എന്നും കാണുന്നുണ്ടു്.

ഭാഗ്യവൽ-വി. ഭാഗ്യമുള്ള.

ഭാഗ്യവശാൽ-ഭാഗ്യംനിമിത്തം.

ഭാഗ്യവാൻ-ധന്യൻ.

ഭാഗ്യശാലി-വി. ഭാഗ്യമുള്ള. (സ്ത്രീ-ഭാഗ്യശാലിനി).

ഭാഗ്യഹീന-വി. ഭാഗ്യമില്ലാത്ത.

ഭാഗ്യഹീനത-ഭാഗ്യമില്ലായ്ക.

ഭാഗ്യായത്തം-ഭാഗ്യംകൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചതു്.

ഭാജകം-ഹാരകം.

ഭാജനം-പാത്രം. ആധേയവസ്തുവിനാൽ സേവിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭാജിത-വി. ഭാഗിക്കപ്പെട്ട, പങ്കിടപ്പെട്ട.

ഭാജ്യം-ഹരിക്കപ്പെടുന്ന തുക.

ഭാട(ക)ം-൧. കൂലി. ൨. വില. ൩. വാടക.

ഭാടി-൧. വാടക. ൨. കുലടകളുടെ സമ്പാദ്യം.

ഭാണം-വിടന്റെ ഒരു ദിവസത്തെ കഥ, ദശരൂപകങ്ങളിൽ ഒന്നു്. (ദശരൂപകം എന്ന ശബ്ദം നോക്കുക).

ഭാണകൻ-പരസ്പരം ചെയ്യുന്നവൻ.

ഭാണ്ഡക്കെട്ടു്-മാറാപ്പു്.

ഭാണ്ഡപതി-കച്ചവടക്കാരൻ.

ഭാണ്ഡപുടൻ-ക്ഷൌരക്കാരൻ.

ഭാണ്ഡം-൧. പാത്രം. സുഖത്തെചെയ്യുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. മൂലധനം. ൩. വാദ്യം. ൪. കതിരക്കോപ്പു്. ൫. വൃക്ഷം. ൬. (൭) മാറാപ്പു്. ൮. പെട്ടി. ൯. വ്യാപാര സാമാനങ്ങൾ. ൰. ആഭരണം.

ഭാണ്ഡാഗാരം-ഭാണ്ഡങ്ങൾ സൂക്ഷിക്കുന്ന പുര.

ഭാണ്ഡാഗാരികൻ-ശ്രാപ്പു്, മുതൽപിടിക്കാരൻ.

ഭാണ്ഡിക(ല)ൻ-ക്ഷൌരക്കാരൻ.

ഭാണ്ഡികം-പണിക്കോപ്പു്.

ഭാണ്ഡീ, ഭാണ്ഡീരി-മഞ്ചട്ടി. തിറപ്പറള്ളുവയിൽ പറയപ്പെടുന്നതു്. (പാഠങ്ങൾ-ഭണ്ഡീരി, ഭണ്ഡീരിക).

ഭാത്തു-ആദിത്യൻ.

ഭാദ്രം, ഭാദ്രപദം-പ്രോഷ്ഠപദ (കന്നി) മാസം.

ഭാദ്രമാതുരൻ-പാതിവ്രത്യവും സത്വവുമുള്ള ഭാര്യയുടെ പുത്രൻ.

ഭാദ്രമാസം-കന്നിയും തുലാവും.

ഭാനം-൧. പ്രകാശം. ൨. കാഴ്ച (തോററം).

ഭാനു-൧. ആദിത്യൻ. ശോഭാധീശൻ എന്നർത്ഥം. (ഭാതു എന്നുമാവാം.) ൨. പ്രകാശം. ൩. രശ്മി. ശോഭിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൪. സൌന്ദര്യമുള്ള സ്ത്രീ. ൫. ദിവസം. ൬. എരിക്കു്. ൭. രാജാവു്. ൮. ശിവൻ.

ഭാനുജൻ-൧. സുഗ്രീവൻ. ൨. ശനി. ൩. കാലൻ.

ഭാനുഫല-വാഴ.

ഭാനുമണ്ഡലം-ആദിത്യന്റെ മണ്ഡലം, ആദിത്യബിംബം.

ഭാനുമൽ-വി. ൧. പ്രകാശമുള്ള. ൨. സൌന്ദര്യമുള്ള.

ഭാനുമതി-൧. ദുര്യോധനന്റെ ഭാര്യ. ൨. അഹംപതിയുടെ ഭാര്യ.

ഭാനുമാൻ-൧. ആദിത്യൻ. ൨. എരിക്കു്.

ഭാനുവാരം-ഞായറാഴ്ച.

ഭാമതി-ബ്രഹ്മസൂത്രങ്ങൾക്കു വാചസ്പതിമിശ്രന്റെ ഒരു വ്യാഖ്യാനം.

ഭാമൻ-പു. ആദിത്യൻ. ൨. സഹോദരിയുടെ ഭർത്താവ്.

ഭാമം-പു. കോപം. ൨. ശോഭ. ൩. എരിക്ക്.

ഭാമാ-സ്ത്രീ. കൃഷ്ണന്റെ ഭാര്യമാരിൽ ഒരുത്തി, സത്യഭാമ. ൨. കോപമുള്ളവൾ, ഭാമിനി.

ഭാമി-വി. ഭാമമുള്ള, കോപമുള്ള. (സ്ത്രീ-ഭാമിനി).

ഭാമിനി-സ്ത്രീവിശേഷം. സുന്ദരിയായ ഒരു യുവതി. തീവ്രമായും കോപിക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം.

ഭാമിനീവിലാസം-ഒരു കാവ്യം. (ഗ്രന്ഥകർത്താവ്-ജഗന്നാഥപണ്ഡിതർ).

ഭായി-(ബായി എന്നതു നോക്കുക).

ഭാരക്കട്ടി-പു. ഇരുപതു തുലാം തൂക്കുന്ന കട്ടി. ൨. ഏററവും കനം.

ഭാരക്കല്ല്-തുലായന്ത്രത്തിന്റെ പിഞ്ഞാണിക്കല്ല്.

ഭാരംഗീ-രക്ഷാകർത്തൃറി.

ഭാരതക്രൂപം-ഒരു തീർത്ഥം. (ചിത്രകൂടത്തിലാണ്).

ഭാരതഖണ്ഡം-ഭൂമിയുടെ നവഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഒന്ന്, ഹിമവാന്റെ തെക്ക് സേതുവിന്റെ വടക്കുള്ള ഭൂമി.

ഭാരതൻ-പു. ആട്ടക്കാരൻ. ൨. ഭരതന്റെ സന്തതി. ൩. അർജ്ജുനൻ. ൪. അഗ്നി. ൫. ഭാരതവർഷത്തിൽ പാർക്കുന്നവൻ.

ഭാരതം-പു. ഇതിഹാസങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

'ഭരതമഹീപതിതന്നുടെ ഗുണങ്ങളുരൽ
പറഞ്ഞീടുന്നു ലോകർ ഭാരതമെന്നു തന്നെ'

'ഭാരതഃ പഞ്ചമോ വേദഃ' എന്നതനുസരിച്ച് ഭാരതം അഞ്ചാമത്തെ വേദമാകുന്നു. ഭാരതം എന്ന പദം ഭ, ര, ത എന്ന മൂന്നു വർണ്ണങ്ങൾ ചേർന്നുണ്ടായിട്ടുള്ളതാണ്. ഓരോ വർണ്ണത്തിനും ഓരോ അർത്ഥമുണ്ട്. ഭ=എല്ലാ വേദങ്ങളിലും (ഭാതി) ശോഭിക്കുന്നത്. ര=എല്ലാ ജീവികളിലും (രതി) താൽപര്യം ഉള്ളത്. ത= എല്ലാ തീർത്ഥങ്ങളേയും തരിക്കുന്നത്.

'ഭാതിസർവ്വേഷു വേദേഷു
രതിസ്സർവ്വേഷു ജന്തുഷു
തരണം സർവ്വതീർത്ഥാനാം
തേന ഭാരതമുച്യതേ'

ഭാരതം വൈശമ്പായനൻ ജനമേജയനെ കേൾപ്പിച്ചതാണ്.

൨. നാടകശാസ്ത്രം.

ഭാരതവർഷം-ഭാരതഖണ്ഡം, ഇൻഡ്യാമഹാരാജ്യം.

പണ്ടു ഭരതൻ ഭരിച്ചതുകൊണ്ട് ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചു.

നാം അധിവസിച്ചുവരുന്ന രാജ്യം ഭാരതവർഷമാകുന്നു. ജംബൂദ്വീപത്തിന്റെ ഒമ്പതിൽ ഒരുഭാഗമാകുന്നു ഈ വർഷം. 'മഹർഷിവ്യാസരചിതേ ജംബൂദ്വീപേ ച ഭാരതം' എന്നു ഭഗസൻ.

സ്വായംഭുവമനുവിന്റെ പുത്രനായ പ്രിയവ്രതന്റെ പൌത്രൻ (ഋഷഭപുത്രൻ) ഭരതൻ ഭരിച്ചതുകൊണ്ടാണ് ഇൻഡ്യക്കു ഭാരതം എന്ന പേരുണ്ടായതു്. ജംബൂദ്വീപത്തെ ഒമ്പതു വർഷ (രാജ്യ)ങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. (വർഷം എന്ന പദം നോക്കുക.)

ഭാരതി-സ്ത്രീ. വാക്ക്. ൨. വാക്കിന്റെ അധിഷ്ഠാനദേവതയായ സരസ്വതി. ൩. ഒരു വൃത്തം. 'ഭാരതിതൻഗുരുചേരു

കിലാദിയിൽ'. (പാദത്തിൽ മൂന്നക്ഷരം വീതം). ൪. ബ്രാഹ്മി. ൫. സരസ്വതീ നദി.

ഭാരത്തുലാം-പുരയുടെ കട്ടിയുള്ള തുലാം.

ഭാരദ്വാജൻ-൧. ഭരദ്വാജന്റെ പുത്രൻ, ദ്രോണർ. ൨. അഗസ്ത്യൻ. ൩. ഒരു വൈയാകരണൻ.

ഭാരദ്വാജം-ചെമ്പോത്ത്.

ഭാരദ്വാജി-൧. കാട്ടുപരുത്തി. ഇതിനെ സൃഷ്ടിച്ചതു ഭരദ്വാജമുനിയാകയാൽ ഈ പേർ വന്നു. ൨. ഊരകം.

ഭാരം-൧. കനം. ൨. ചുമട്. ൩. ഇരുപതു തുലാം-2000 പലം-ഒരു ഭാരം. ഒരു പുരുഷനാൽ ഭരിക്കുവാൻ കഴിയുന്നതു് എന്നർത്ഥം. (മ) ൧. ഉള്ളിലുള്ള വ്യസനം. ൨. കാര്യത്തിന്റെ ചുമതല.

ഭാരയം-വാനമ്പാടിപ്പക്ഷി.

ഭാരയഷ്ടി-ചുമടെടുക്കുന്നതിനു തോളത്തു വയ്ക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു വടി, കാവുതണ്ട്, രണ്ടുഭാഗത്തും ഉറി തൂക്കുന്ന വടി. ഭാരം വഹിക്കുന്ന വടി എന്നർത്ഥം.

ഭാരവാഹൻ-ചുമട്ടുകാരൻ.

ഭാരവി-ഒരു സുപ്രസിദ്ധനായ കവി. കിരാതാർജ്ജുനീയത്തിന്റെ കർത്താവ്. കാളിദാസന്റെ കാലത്തു് ജീവിച്ചിരുന്നിരിക്കണം.

ഭാരശൃംഗം-കടമാൻ.

ഭാരി-വി. ൧. വലിയ, നീളമുള്ള. ൨. തടിച്ച. ൩. ഭാരമുള്ള.

ഭാരി-൧. സിംഹം. ൨. ചുമട്ടുകാരൻ.

ഭാരികൻ-ചുമട്ടുകാരൻ.

ഭാരുണ്ഡസാമം - സാമവേദത്തിന്റെ ഉൾപ്പിരിവ്.

ഭാർഗ്ഗവകം-വൈരം.

ഭാർഗ്ഗവക്ഷേത്രം-കേരളം.

ദക്ഷിണഇൻഡ്യയുടെ പടിഞ്ഞാറുവശത്തു് തെക്കുവടക്കായി നീണ്ടുകിടക്കുന്ന പശ്ചിമപർവ്വതനിരകൾ എന്ന 'സഹ്യാദ്രി' 'മലയാദ്രി' ഇവയുടേയും പശ്ചിമസമുദ്രമാകുന്ന അറബിക്കടലിന്റേയും നടുക്കായിട്ടു നീളംകൂടിയും വീതികുറഞ്ഞും ഉള്ള ഒരു ഭൂമി കിടക്കുന്നുണ്ട്. ആ ഭൂമിയുടെ തെക്കേകോടിയായ കന്യാകുമാരി മുതൽ വടക്കു ഗോകർണ്ണം വരെ 160 കാതം ഭൂമിക്കു് മലയാളം എന്നും ഭാർഗ്ഗവക്ഷേത്രം എന്നും കർമ്മഭൂമി എന്നും കേരളം എന്നും പേരുകൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഭാർഗ്ഗവൻ-൧. (ഭൃഗുവിന്റെ സന്തതി) പരശുരാമൻ. ൨. ശുക്രൻ. ൩. വില്ലാളി. ൪. ശിവൻ. ൫. മാർക്കണ്ഡേയൻ. ൬. ജമദഗ്നി. ൭. ആന.

ഭാർഗ്ഗവി-൧. ലക്ഷ്മി. തേജസ്വിനി എന്നർത്ഥം. ഭൃഗുവിന്റെ മകൾ. ൨. പാർവ്വതി. ൩. കറുക. ൪. ദേവയാനി.

ഭാർഗ്ഗി-ചെറുതേക്കു്.

ഭാർങ്ഗി-ഒരു പച്ചമരുന്നു്, ചെറുതേക്കു്. കഫാദികളെ പചിക്കുന്നതു് എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം.

ഭാര്യ-തന്നാൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ട സ്ത്രീ. ഭർത്താവിനാൽ ഭരിക്കപ്പെടുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. (അടിതോൽ എന്നതു നോക്കുക).

ഭാര്യമാർ രണ്ടുവിധം-൧. ഏകചാരിണി-തന്നെമാത്രം വിവാഹംകഴിച്ചു തന്നിൽതന്നെ രമിക്കുന്ന ഒരു പുരുഷന്റെ ഭാര്യ. ൨. സപത്നി-അനേകം സ്ത്രീകളെ വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുരുഷന്റെ ഭാര്യ.

ഭാര്യാഗൃഹം-ഭാര്യയുടെ വീട്. (അടിതോൽ എന്നതു നോക്കുക.)

ഭാൎയ്യാടികം-മാൻ.

ഭാൎയ്യാപതികൾ-ഭാൎയ്യയും ഭൎത്താവും.

ഭാൎയ്യാരു-മാൻ.

ഭാൎയ്യാവു്-ഭാൎയ്യ.

കണ്ണശ്ശപ്പണിക്കരുടെകാലത്തെ ഒരു പ്രയോഗവിശേഷം. ഇതുപോലെ കന്യാവു എന്നും കാണുന്നുണ്ടു്.

ഭാൎയ്യാവാൻ-ഭാൎയ്യയുള്ളവൻ.

ഭാലം-൧. നെററി.

'ഭാലനേത്രനപദേശദായകൻ'

(അന്യാപദേശശതകം)

൨. ശോഭ.

ഭാലാംകം-൧. ആമ. ൨. ചെങ്കവരിമീൻ. ൩. അറപ്പവാൾ.

ഭാലാംകൻ-ശിവൻ.

ഭാലു-സൂൎയ്യൻ.

ഭാലൂകാ, ഭാല്ലൂകാ-കരടി.

ഭാവ-അറുപതു വൎഷത്തിൽ എട്ടാമത്തെ വൎഷം.

ഭാവൽക്കം-ഭവാനെ (അങ്ങയെ) സംബന്ധിച്ച, അവിടുത്തെ.

ഭാവഗാംഭീൎയ്യം - ഭാവത്തിന്റെ ഗാംഭീൎയ്യം.

ഭാവദൎശി-വി. ഭാവത്തെ നോക്കുന്ന. (സ്ത്രീ-ഭാവദൎശിനീ)

ഭാവന, ഭാവനം-൧. ഓൎമ്മ. മുമ്പനുഭവിച്ചതിനെ മറക്കാതിരിക്കുന്നതു്. ൨. ധ്യാനം. ൩. ബൎഹമാനം, ഭാവിക്ക, സങ്കല്പം.

ഭാവനാത്രയം-അസംഭാവന, സംശയഭാവന, വിപരീതഭാവന.

ഭാവനാപുരുഷോത്തമം-ഒരു നാടകമാണു്. കൎത്താവു് ശ്രീനിവാസൎത്താവധാനി.

ഭാവനാസാഫല്യം-ഒന്നുതുടങ്ങി അതിനെ സംബന്ധിച്ചുവരുന്ന ഓരോ സംഗതികൾ മനസ്സിൽ ഉദിക്കുന്നതു്.

ഭാവൻ-൧. നാട്യത്തിൽ വിദ്വാൻ എന്നതിനു പകരം പറയുന്ന ഒരു വാക്കു്. എല്ലാററിനേയും അറിയുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. ൨. മാന്യൻ.

ഭാവബന്ധനം-പരസ്പരം സ്നേഹമുല്പാദിക്കുക എന്നതു്.

ഭാവബോധകം-മനോഗതത്തെ അറിയിക്കു, അനുഭാവം.

ഭാവഭേദം-ഭാവത്തിന്റെ വ്യത്യാസം.

ഭാവം-൧. അവസ്ഥ ൨. മനസ്സ്. അന്തൎഗ്ഗതം, ആത്മാവു്. ൩. താൽപൎയ്യം. ൪. സ്വഭാവം. ൫. നാട്യസംബന്ധമായുള്ള സ്ഥായീഭാവം എട്ടും, വ്യഭിചാരീഭാവം മുപ്പത്തിമൂന്നും. ൬. നാട്യം. ൭. ശരീരത്തിന്റെ പ്രവൃത്തികൊണ്ടറിയിക്കു. ൮. ഉദയംമുതൽ പന്ത്രണ്ടു രാശിക്കും പറയുന്ന ഒരു പേരു്. ൯. സാരം. ൰. ഉത്ഭവം. ൰൧. ഉണ്ടെന്നുള്ള അവസ്ഥ. ൰൨. രത്യാദിയായ മനോവികാരം. രസങ്ങളെ ഭാവനം ചെയ്യുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

നായികാശ്രിതങ്ങളായ 28 അലങ്കാരങ്ങളിൽ ഒന്നിനു് ഭാവം എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. ജനിച്ചതു മുതൽ ഇതുവരെ യാതൊരു ഭാവഭേദങ്ങളും ഉണ്ടായിക്കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത മനസ്സിൽ പ്രഥമമായി കാണുന്ന വികാരമത്രെ ഭാവം.

ഭാവവികാരം-ഭാവഭേദം.

ഭാവശുദ്ധി-സ്വഭാവമഹിമ.

ഭാവാനുകൂലം-അ. ഭാവത്തിനു സഹായമായിട്ടു്.

ഭാവാനുബന്ധം-ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനോടുള്ള പ്രതിപത്തി, പ്രാവണ്യം.

ഭാവാന്തരം-ഒന്നിൽ നിന്നും മറെറാന്നിലേയ്ക്കുള്ള മാററം.

ഭാവാവസ്ഥ-ഉദയം, ശാന്തി, സന്ധി,

ശബ്ദമാത്രം. (സാഹിത്യപ്രകാരമുള്ളവയാണ്.)

ഭാവി-വി. ഭവിപ്പാനുള്ള, വരാൻ പോകുന്ന.

ഭാവിക-വി. ൧. വരുവാനുള്ള. ൨. സ്വഭാവേനയുള്ള.

ഭാവികം-അലങ്കാരശാസ്ത്രത്തിലെ ഒരലങ്കാരം.

ഭൂതമായും ഭാവിയായും ഉള്ള സംഗതിയെ പ്രത്യക്ഷമായി മുന്നിൽ കാണിക്കുന്നത്.

ഭാവികാലം-(വ്യാകരണത്തിൽ) വരാനുള്ളതിനു ഭാവികാലം എന്നു പേർ.

ഭാവിക്കുന്നു-൧. നിശ്ചയിക്കുന്നു. ൨. നിരൂപിക്കുന്നു. ൩. തുടങ്ങുന്നു. ൪. നടിക്കുന്നു. ൫. ധ്യാനിക്കുന്നു.

ഭാവിത-വി. ൧. വിചാരിക്കപ്പെട്ട. ൨. പ്രാപിക്കപ്പെട്ട. ൩. നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട. ൪. വീര്യഭേദം വരുത്തുവാനായിട്ടു മരുന്നു വെള്ളത്തിലും മറ്റും ഇടപ്പെട്ട.

ഭാവിതം-൧. സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളാൽ ഭാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടതു്, മുമ്പറഞ്ഞ മാതിരി സൌരഭ്യയുക്തമാക്കി ചെയ്യപ്പെട്ട വസ്തുവിന്റെ-വസ്ത്രാദികളുടെ പേർ. ൨. കൊത്തമല്ലി, കായം മുതലായതുകൊണ്ടു സുഗന്ധമാക്കപ്പെട്ട രസവും മറ്റും. ൩. മുല്ലപ്പൂ മുതലായതുകൊണ്ടു സുഗന്ധം വരുത്തിയ തൈലം മുതലായവ. ഭാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടതു് എന്നർത്ഥം. ൪. പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതു്.

ഭാവിനി-ദുർമ്മാർഗ്ഗമായി നടക്കുന്നവൾ, ഒരുമാതിരി വേശ്യ.

ഭാവുക-വി. ഭാഗ്യമുള്ള, സുഖമുള്ള. ഇതു ചില നാമത്തോടു ചേരുമ്പോൾ 'ആയിത്തീരുന്നു' എന്നർത്ഥം വരും.

ഭാവുകൻ-മച്ചുനൻ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ നാടകങ്ങളിൽ സാധാരണ ഉപയോഗിച്ചുകാണുന്ന പദം.

ഭാവുകം-൧. ശുഭം, മംഗളം. ഭാഗ്യവാന്മാരിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. ശ്രേയസ്സ്.

ഭാഷ-൧. വാക്ക്. ൨. വാക്കിന്റെ അധിഷ്ഠാനദേവതയായ സരസ്വതിദേവി. വ്യക്തമായി വചിക്കുന്നവൾ എന്നർത്ഥം. (വീണാവാദനാദികളെക്കൊണ്ടു സ്വരങ്ങളെ വ്യക്തമാക്കിച്ചെയ്യുന്നവൾ). വ്യക്തമായി ഉച്ചരിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നുമാവാം. ൩. രൂപം. ൪. മാതിരി, സ്വഭാവം. ൫. നിവൃത്തി. ൬. സമ്പ്രദായം.

ഒരുവന്റെ മനസ്സിലുള്ള വിചാരത്തെ മറ്റൊരാളെ ധരിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ഉത്തമമായ ഒരു മാർഗ്ഗമത്രെ ഭാഷ.

ഭാഷാന്തരത്തിൽ പ്രധാനമായി വേണ്ടതു്—൧. ഭാവം തെറ്റാതെ അർത്ഥം കൊണ്ടുവരണം. ൨. ഓരോ ദിക്കിലും ചേർച്ചയുള്ള പദം ചേർക്കണം. ൩. പാദപൂരണത്തിനോ പ്രാസത്തിനോ വേണ്ടി ഇടയ്ക്കു് ആപ്പു് എന്നപോലെ നിരർത്ഥപദങ്ങളെ കുത്തിച്ചെലുത്തരുതു്.

ഭാഷക്കാരൻ-ഒരു ഭാഷയിൽ പറയുന്ന വാക്കിനെ മറ്റൊരു ഭാഷയിൽ പൊരുൾതിരിച്ചു പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കുന്നവൻ.

ഭാഷകേടു്-വിരൂപം, ചേർച്ചക്കേടു്.

ഭാഷണം-വാക്ക്.

ഭാഷൻ-സൂര്യൻ.

ഭാഷപ്പെടുത്തുന്നു-സംസ്കൃതശ്ലോകങ്ങളും മറ്റും മലയാളഭാഷയിലോ മറ്റോ പൊരുൾ തിരിച്ചെഴുതുന്നു.

ഭാഷാജനകൻ-ബ്രഹ്മാവു്.

ഭാഷാന്തരം-ഒരു ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഭിപ്രായത്തെ മറെറാരു ഭാഷയിൽ പറയുക, തർജ്ജിമ. (ഭാഷ എന്നതു നോക്കുക.)

ഭാഷാഭേദം-ഃ മന്ത്രിരിയുടെ വ്യത്യാസം. ഉ. ഓരോ ജാതിക്കാരുടെ വാക്കുകളിലുള്ള ഭേദം.

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം-സംസ്കൃതഭാഷയിലുള്ള വ്യാഖ്യാനത്തിൽ നിന്നെടുത്തു മലയാള ഭാഷയിലെഴുതിയ വ്യാഖ്യാനം.

ഭാഷി (ഭാഷിണി)-(സാധാരണമായി പദാന്ത്യത്തിൽ ചേൎന്നുവരുന്നതു്). പറയുന്നവൻ (പറയുന്നവൾ).

ഭാഷിക്കുന്നു-ഃ പറയുന്നു. ഉ. പരിഹസിക്കുന്നു.

ഭാഷിത-വി. പറയപ്പെട്ട.

ഭാഷിതം-വാക്കു്.

ഭാഷ്യ-വി. ഭാഷിക്കപ്പെടുവാൻതക്ക, പറയേണ്ടുന്ന.

ഭാഷ്യം-ഃ പാണിനീയസൂത്രത്തിൻേറയും മററും വ്യാഖ്യാനം. സൂത്രാൎത്ഥം ഇതിനാൽ വ്യക്തമായി പറയപ്പെടുന്നു എന്നൎത്ഥം. ഉ. ഖണ്ഡനവും മണ്ഡനവും ചെയ്തു സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന വ്യാഖ്യാനം. ന. ഒരുമാതിരി പണി.

ഗ്രന്ഥത്തെ ആക്ഷേപിച്ചു പ്രതികൂലമായി ചെയ്യുന്നതു ഖണ്ഡനം. ഗ്രന്ഥകാരനെ പിൻതാങ്ങി അനുകൂലമായി ചെയ്യുന്ന വിമൎശം മണ്ഡനം.

ഭാഷ്യകാരൻ-ഭാഷ്യം ഉണ്ടാക്കിയ ആൾ, പതഞ്ജലി.

ഭാസൻ-ഃ കഴുവൻ ഉ. നായ്. ന. കഴുകു.

ഭാസൻ-ഒരു സുപ്രസിദ്ധനായ കവി.

(ക്രിസ്ത്വാബ്ദം ഏഴാംനൂററാണ്ടിനുമുമ്പു ജീവിച്ചിരുന്നു).

ഭാസം-ഃ. ശോഭ. ഉ. രശ്മി. ന. പൂവൻകോഴി. ൪. കഴുകു.

ഭാസമാന-വി. ശോഭിക്കുന്ന.

ഭാസാ-ചന്ദ്രവംശത്തിലെ അയുതൻ എന്ന നൃപൻേറ ഭാൎയ്യ.

ഭാസുര-വി. ശോഭയുള്ള.

ഭാസുരൻ-പരാക്രമമുള്ളവൻ.

ഭാസുരം-ഃ. സ്ഫടികം. ഉ. കുഷ്ഠം.

ഭാസ്കര-വി. ശോഭിക്കുന്ന.

ഭാസ്കരൻ-ഃ. ആദിത്യൻ. കാന്തിയെ ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ എന്നൎത്ഥം. ഉ. അഗ്നി. ന. ഭാസുരൻ. ൪. ശിവൻ.

ഭാസ്കരപ്രിയം-ഃ. രക്തചന്ദനം. ഉ. മാണിക്യം.

ഭാസ്കരം-സ്വൎണ്ണം.

ഭാസ്കരാചാൎയ്യമിശ്രൻ-ഒരു ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രപാരംഗതൻ. 'സിദ്ധാന്തശിരോമണി' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൻേറ കൎത്താവു്.

ബീജഗണിതം, ലീലാവതി ഇവയും നിൎമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പതിനൊന്നാം നൂററാണ്ടോടു സമീപിച്ചു ജീവിച്ചിരുന്നു.

ഭാസ്ഫുരസം-ഫ്ാസ്ഫാസ്.

ഭാസ്വര-വി. ശോഭിക്കുന്ന.

ഭാസ്വരൻ-ഃ. ആദിത്യൻ. ഉ. എരിക്കു്.

ഭാസ്വൽ-വി. ശോഭിക്കുന്ന.

ഭാസ്വതി-ശോഭിക്കുന്നവൾ.

ഭാസ്വാൻ-ഃ. ആദിത്യൻ. ഉ. ശോഭിക്കുന്നവൻ. ന. എരിക്കു്.

ഭാസ്സ്-ഃ. ശോഭ. ഉ. രശ്മി. ന. ദീപ്തി.

'ആറാമുത്സവവാസര ലസിതഭാസ്സേറുമന്നാരിന്ദ്രാസനേ'
(ഉത്സവപ്രബന്ധം)

ഭി.

ഭിക്ഷ-ഃ. യാചന. ഉ. യാചിക്കുന്നവനു കൊടുക്കുന്നതു്, ഇരന്നിട്ടു കിട്ടിയ വസ്തു. ന. സന്യാസിയുടെ ഭക്ഷണം.

ഭിക്ഷക്കാരൻ-യാചകൻ, പിച്ചക്കാരൻ.

ഭിക്ഷക്കാരി-വി. ഇരക്കുന്നവൾ.

ഭിക്ഷാകദംബകം-ഭിക്ഷയെടുത്തു കിട്ടിയത്. ഭിക്ഷാസമൂഹം എന്നർത്ഥം.

ഭിക്ഷാകൻ(കി)-പു. യാചിക്കുന്നവൻ. ഉ. സന്ന്യാസി.

ഭിക്ഷാടനം-ഇരപ്പാനുള്ള നടപ്പ്.

ഭിക്ഷാടനൻ-സന്ന്യാസി.

ഭിക്ഷാന്നം-ഇരന്നു വാങ്ങിച്ച ചോറ്.

ഭിക്ഷാർത്ഥി-വി. ഭിക്ഷ ചോദിക്കുന്ന.

ഭിക്ഷാശനം-ഭിക്ഷ വാങ്ങിച്ചിട്ടുള്ള ഭക്ഷണം.

ഭിക്ഷാശി-വി. ഇരന്നുണ്ണുന്ന.

ഭിക്ഷാശിത്വം-ഇരന്നുണ്ണ്.

ഭിക്ഷിത-വി. യാചിക്കപ്പെട്ട.

ഭിക്ഷു-പു. സന്ന്യാസി, നാലാമത്തെ ആശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിച്ച ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ. (സ്ത്രീ-ഭിക്ഷുണി).

വയിന്നേരത്തേയ്ക്കും. നാളേയ്ക്കും ഉള്ള ഭക്ഷണപദാർത്ഥത്തെ സമ്പാദിക്കരുത്. അപ്പപ്പോൾ ക്ഷുന്നിവൃത്തിക്കായ് ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളണമെന്നാണു വിധി.

സന്ന്യാസാശ്രമത്തിലിരിക്കുന്നവൻ, യാചിക്ക ശീലമായവൻ-സർവ്വപരിത്യാഗം ചെയ്തു ഭിക്ഷാന്നംകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ഉ. ശ്രാവണി ന. വയൽച്ചുള്ളി.

ഭിക്ഷുകൻ-ഭിക്ഷവാങ്ങിച്ചു ജീവിക്കുന്നവൻ, സന്ന്യാസി.

ഭക്ഷുകി - സന്ന്യാസവൃത്തിയിലിരിക്കുന്ന സ്ത്രീ.

ഭിണ്ഡ(കം), ഭിണ്ഡാ, ഭിണ്ഡീ, ഭിണ്ഡീതകം-വെണ്ട.

ഭിണ്ഡാ-വെണ്ട.

ഭിണ്ഡിപാലം-ഒരുതരം അമ്പ്, ഒരു മാതിരി ഈട്ടി.

ഭിണ്ണ-വി. തടിച്ച.

'അമ്പങ്ങളെഭിണ്ണനാം ഭോമണ്ണോമനേരം'
(രാമായണസങ്കീർത്തനം)

ഭിത്തം-അംശം, ശകലം. ഭേദിക്കപ്പെട്ടത് എന്നർത്ഥം.

ഭിത്തി, ഭിത്തിക,-ചുവര്, ചുമര്. ചോരന്മാരാൽ ഭേദിക്കപ്പെടുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ഭിത്തിക-പു. ചിഹ്നങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

[(:) ഇത് ഒരു ഇടഭിത്തിപോലെ സമനിലയിലുള്ള രണ്ടു ഭാഗങ്ങളെ വേർപെടുത്തുന്നു].

ഉ. ശതാവരി.

ഭിത്തിപാതനം-പെരുച്ചാഴി.

ഭിദ-പിളപ്പ്. ഭേദിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ഭിദകം-പു. ഇന്ദ്രന്റെ വജ്രായുധം. ഉ. വൈരം.

ഭിദി-വൈരം.

ഭിദു-പു. വജ്രായുധം. ഉ വൈരം.

ഭിദുര-വി. ഭേദിക്കുന്ന, പിളർക്കുന്ന.

ഭിദുരം-പു. വജ്രായുധം. പിളർക്കുന്നത്, ഭേദിക്ക ശീലമുള്ളത്. ശത്രുസൈന്യത്തെ പിളർക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം. ഉ. വൈരം. ന. ഇത്തിയാല്.

ഭിന്ദിപാലം-കവണ. ഭിന്ദി എന്നാൽ പന്ത്രണ്ടു താളത്തിന്റെ കാലം, പന്ത്രണ്ടു താളകാലം കാക്കുന്നത്-അത്ര വേഗത്തിൽ സ്വ പ്രവൃത്തിയെ ചെയ്യുന്നത് എന്നർത്ഥം. ഉ. ചാണ്ടുന്നതിനുള്ള ഒരായുധം. ന. വെടിയുണ്ട. ർ. ഒരു മുഴം നീളമുള്ള തിരുകത്തടി.

ഭിന്ദി-പന്ത്രണ്ടു താളത്തിന്റെ കാലം.

ഭിന്ദു-പു. തുള്ളി. ഉ. ചാപിള്ളയെ പ്രസവിക്കുന്ന സ്ത്രീ.

ഭിന്ന-വി. പു. വേർപെട്ട. ഉ. ഭേദിക്കപ്പെട്ട, പിളർക്കപ്പെട്ട. (ന—ഭിന്നത, ഭിന്നത്വം).

ഭിന്നഭിന്നങ്ങൾ-ഭേദിച്ചു ഭേദിച്ചിരിക്കുന്നവ.

ഭിന്നം-പു. രത്നങ്ങളിലോ മറ്റോ ഉള്ള കേട്. ൧. ശകലം, ഭാഗം. ൨. ഭേദിച്ചതു് (വ്യത്യാസപ്പെട്ടതു്). ൩. സദ്യോവ്രണനിദാനത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു രോഗം.

ഭിന്നമെന്ന രോഗം വേൽ, കുന്തം മുതലായവയുടെ മുനകൾ ഏറ്റിട്ടോ എല്ലും മറ്റോ ഏറ്റിട്ടോ വസ്തി മുതലായവ മുറിഞ്ഞു് അല്പമായ രക്തം ഒലിക്കുന്നതാണ്.

൪. പിളർക്കപ്പെട്ടതു്,

ഭിന്നമതി-ഭിന്നാഭിപ്രായം ഉള്ള ആൾ.

ഭിന്നിക്കുന്നു-പു. പിളരുന്നു ൧. വേർപെടുന്നു. ൨. പൊട്ടുന്നു. ൩. ശകലമായിത്തീരുന്നു. (സ-ക്രി-ഭിന്നിപ്പിക്കുന്നു).

ഭിന്നിപ്പ്-പു പിളപ്പ്, വേർപാട്. തമ്മിലുള്ള അകലിച്ച.

ഭിന്നോദരൻ-ചിറ്റമ്മയിലോ, പേരമ്മയിലോ ജനിച്ച ഭ്രാതാവ്.

ഭിയാ-ഭയം.

'ഭയേഭിയാ' എന്നു ശബ്ദാർണ്ണവം.

ഭിദ്രം-വൈരം.

ഭിഷക്-പു. വൈദ്യൻ. രോഗങ്ങളെ ജയിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ൧. വിഷ്ണു. ൨. മരുന്ന്.

ഭിഷഗ്വരാ-കടുക്ക.

ഭിസ്സ-ചോറ്. ശോഭിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭിസ്സട-കരിഞ്ഞ ചോറ്. കുത്സിതാവസ്ഥയെ ഗമിച്ച അന്നം എന്നർത്ഥം.

ഭീ

ഭീ-ഭയം.

ഭീകരം-വി. ഭയങ്കരം.

ഭീത-വി. ഭയപ്പെട്ട.

ഭീതി-ഭയം.

ഭീതിപ്പെടുന്നു-ഭയപ്പെടുന്നു.

ഭീമ-വി ഭയത്തെ തോന്നിക്കുന്ന, ഭയങ്കരം

ഭീമം-പു ഭയം, ഭയാനകരസം. ൧. ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളി.

ഭീമൻ-പു. ഭീമസേനൻ. ൧. ശിവൻ. ൨. ഭയങ്കരൻ. ൩. പരമാത്മാവ്. ൪. നളന്റെ ഭാര്യയായ ദമയന്തിയുടെ പിതാവ്.

ഭീമരം-യുദ്ധം.

ഭീമരഥി-പു. ഒരുവന്റെ ൭൭-ാം വയസ്സിൽ ൭-ാംമാസം ൭-ാം ദിവസം രാത്രി.

(ഈ സമയം അയാൾക്കു് ആപൽക്കരമാകുന്നു).

'സപ്തസപ്തതിമേ വർഷേ സപ്തമേ
മാസി സപ്തമീ രാത്രിർഭീമരഥീനാമ
നരാണാമതിദുസ്തരം'

൧. ഭീമരഥീനദി (മലയപർവ്വതത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്നു).

ഭീമവിക്രാന്തൻ-സിംഹം.

ഭീമസേനൻ-പു. പാണ്ഡവന്മാരിൽ രണ്ടാമൻ.

കുന്തിയിൽ വായുവിനുണ്ടായ ഭീമസേനൻ പാണ്ഡവരിൽ രണ്ടാമത്തവനാണ്. ഭീമന്റെ ആയുധം ഗദയാകുന്നു. ശക്തിയും ധൈര്യവും അസാധാരണമായിരുന്നു. ഭക്ഷണപ്രിയനാകയാൽ വൃകോദരൻ എന്നു വിളിക്കുന്നു. ആളും വലുപ്പംകൊണ്ടു സാമാന്യനല്ല. തന്റെ അമ്മയും സഹോദരന്മാരും കൂടി ഭക്ഷിക്കുന്നിടത്തോളമുള്ള ഭക്ഷണം ഭീമനു തന്നെ വേണ്ടിവന്നു. ഗദായുദ്ധം പഠിപ്പിച്ചതു് ദ്രോണരും ബലരാമനും കൂടിയായിരുന്നു. ഭീമന്റെ ഗദാപ്രയോഗ

വൈമനസ്യമാണ് ദുര്യോധനന് മുഖ്യമായി അസൂയയെ ജനിപ്പിച്ചത്. ദുര്യോധനൻ ഭീമന് ഒരിക്കൽ വിഷംകൊടുത്തു് ദേഹത്തെ ഗംഗയിൽ എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞു. അരക്കില്ലത്തിലാക്കി തീവച്ചു. ഹിഡിംബൻ, ബകൻ, കിമ്മീരൻ, ജരാസന്ധൻ, ജീമൂതൻ, (ഒരു മല്ലൻ), കീചകൻ, ദുശ്ശാസനൻ, ദുര്യോധനൻ ഇവരെ ഭീമൻ വധിച്ചു. ഹിഡിംബൻ എന്ന നിശാചരനെ കൊന്നതിന്റെ ശേഷം അവന്റെ സോദരിയായ ഹിഡിംബിയെ ഭീമൻ തന്റെ പത്നിയാക്കി. ദ്രൗപതിയെ കട്ടുകൊണ്ടു പോകുന്നതിനു ശ്രമിച്ച ജയദ്രഥനെ ഭീമൻ വലിച്ചിട്ടു ചവുട്ടി അവമാനിച്ചയച്ചു. ത്രിഗർത്തരാജാവായ സുശർമ്മാവിനെ തോല്പിച്ചു. ദുര്യോധനനുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ ഭീമൻ ക്രമംകെട്ടു കാണിക്കയാൽ ബലരാമൻ ഭീമനു ജിഹ്മയോധി എന്ന പേർ കൊടുത്തു. യുദ്ധാനന്തരം ധൃതരാഷ്ട്രർ ഭീമനെ കാണണമെന്നു പറഞ്ഞു. കൃഷ്ണൻ കാരണം മനസ്സിലായതുകൊണ്ടു് ഒരു ഇരിമ്പുബിംബം ഹാജരാക്കി. ധൃതരാഷ്ട്രർ അതിനെ പിടിച്ചു ഞെക്കിപ്പൊടിച്ചുകളഞ്ഞു. ഭീമനു ദ്രൗപദിയിൽ ശ്രുതസേനനും, ഹിഡിംബിയിൽ ഘടോൽകചനും, കാശിരാജാവിന്റെ പുത്രിയായ ബലന്ധരയിൽ സർവഗനും ജനിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ബാഹുശാലി, ജരാസന്ധജിത്തു് ഇവയും ഭീമന്റെ പേരുകൾ തന്നെ.

[അജ്ഞാതവാസത്തിൽ ഭീമന്റെ ഒരു പേർ 'ജയന്തൻ' എന്നു കാണുന്നു. 'വലലൻ' എന്നതു പ്രസിദ്ധം.]

൨. ജനമേജയനൃപന്റെ ഒരു സോദരൻ.

ഭീമസേനം-ഭീമസേനകപ്പൂരം.

കപ്പൂരവൃക്ഷം ചൈന, ജപ്പാൻ മുതലായ ദേശങ്ങളിലുണ്ടാകുന്നു. ആകൃതി കറുവാപോലെ ഇരിക്കും. ഇതിന്റെ തൊലി മുറിച്ചാൽ പുറപ്പെടുന്ന പശ ഉണങ്ങുമ്പോൾ അതത്രേ കർപ്പൂരം.

ഭീമാ-ഫ. ദുർഗ്ഗയുടെ ഒരു പേർ. ൨. ഗോരോചന ൩, ഒരു നദി.

ഭീമാക്ഷൻ-ഒരു രാക്ഷസാധിപതി.

ഇവനെ കോസലാധിപനായ വസുമനസ്സു കൊന്നു. ഭീമാക്ഷന്റെ പിതാവു ക്ഷേമകൻ. ഇവനെ ദിവോദാസൻ വധിച്ചു.

ഭീരങ്കി-വലിയതോക്കു്. (പീരങ്കി, ബീരങ്കി ഇങ്ങിനേയും കാണുന്നുണ്ടു്).

ഭീരു-വി. ഭയമുള്ള, പേടിച്ച.

ഭീരു-ഫ. പേടി സ്വഭാവമുള്ള സ്ത്രീ, ഭയത്തിനുള്ള ഹേതുക്കൾ പൂർണ്ണങ്ങളല്ലാതിരിക്കുമ്പോഴും ഭയപ്പെടുന്നവൾ. ൨. വെള്ളി. ൩. ആട്ടിൻപെട. ൪. ശതാവരി. ൫. കണ്ടകാരിച്ചുണ്ട. ൬. കരുക്കൻ. ൭. കടുവാ.

ഭീരുക-വി. ഭയമുള്ള.

ഭീരു(ക)ം-ഫ. കടുവാ. ൨. നീലക്കരിമ്പ്.

ഭീരുകം-ഫ, മരക്കൂട്ടം, കാട്. ൨. മൂങ്ങാ. ൩. കരടി.

ഭീരു(കൻ)-കരുക്കൻ.

ഭീരുകൻ-പേടിയുള്ളവൻ.

ഭീരുത, ഭീരുത്വം-ഭയം.

ഭീരുഹൃദയം-മാൻ.

ഭീലുക-വി. പേടിയുള്ള.

ഭീലു(ലൂ)കം-കരടി.

ഭീഷണ-വി. ഭയങ്കരത്വമുള്ള.

ഭീഷണം-ഫ. ഭയം. ൨. ഇരുന്തപ്പന. ൩. കുന്തുരുക്കം. ൪. ഇരുന്തിൽ. ൫. പ്രാവ്.

ഭീഷണൻ-ഫ. ഭയങ്കരൻ. ൨. ശിവൻ.

ഭീഷണി-വ്യാജം പറഞ്ഞും മറ്റും ഭയപ്പെടുത്തുക.

ഭീഷണിക്കാരൻ-ശക്തിയില്ലാതെ വൃഥാ ജംഭകാണിച്ചും മററും ഭയപ്പെടുത്തുന്നവൻ.

ഭീഷിത-വി. പേടിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

ഭീഷ്മ-വി. ഭയത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന, ഭയങ്കര.

ഭീഷ്മജനനി-ഗംഗാനദി.

ഭീഷ്മം-പു. ഭയം. വ. ഭാരതത്തിലെ ഒരു പർവ്വം.

ഭീഷ്മൻ-പു. ശിവൻ. വ. ശന്തനു എന്ന രാജാവിനു ഗംഗയിൽ ജനിച്ച പുത്രൻ. ഭയങ്കരൻ എന്നർത്ഥം.

ഭീഷ്മൻ— മഹാഭിഷക് എന്ന സൂര്യവംശരാജാവു ബ്രഹ്മസദസ്സിൽ വെച്ച് ഗംഗാദേവിയെ പ്രേമത്തോടെ നോക്കിയതിനാൽ ബ്രഹ്മാവ് ശപിച്ചു. അതു നിമിത്തം ഗംഗയും, ഇതിനടുത്ത കാലത്തു വസിഷ്ഠന്റെ ശാപം ഹേതുവായിട്ട് അഷ്ടവസുക്കളും ഭൂമിയിൽ ജനിക്കേണ്ടതായി വന്നു. ഈ രണ്ടു കാര്യങ്ങളും ഒന്നിച്ചു നിറവേററുന്നതിന് അഷ്ടവസുക്കളുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം ഗംഗാദേവി ശന്തനുവിന്റെ ഭാര്യയായി ഭവിച്ചു അനന്തരം അഷ്ടവസുക്കളുടെ അംശങ്ങൾ ഒന്നായി വഹിച്ചുള്ള ഭീഷ്മർ എന്ന മകനെ ഗംഗ പ്രസവിച്ചു. തന്റെയും പുത്രന്റെയും വാസ്തവങ്ങളെല്ലാം രാജാവിനെ ധരിപ്പിച്ചു മറഞ്ഞ ദേവിയുടെ വാക്കനുസരിച്ച് ഭീഷ്മരുടെ വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കിയതിൽപിന്നീട് ഭീഷ്മരെ ദേവിതന്നെ രാജസന്നിധിയിലാക്കി. പിന്നീട് മൂന്നു രാജാക്കന്മാരുടെ തലമുറയോളം കാലം നിത്യബ്രഹ്മചാരിയായ ഭീഷ്മർ കുരുവംശരാജാക്കന്മാരുടെ ഒരു രക്ഷകന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ വന്നു. അംബ, അംബിക, അംബാലിക ഈ മൂന്നു പേരും കാശിരാജാവിന്റെ പുത്രികളാണ്. അംബികയും അംബാലികയും വിചിത്രവീര്യന്റെ ഭാര്യമാരാകുന്നു. ഇവരുടെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരിയായ അംബ സാല്വനെ ഭർത്താവായി കിട്ടാത്ത ഇച്ഛാഭംഗം നിമിത്തം ഭീഷ്മരോട് ഭർത്താവാകണമെന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. അദ്ദേഹം അതിനെ സ്വീകരിച്ചില്ല. അതുകൊണ്ടുള്ള വിരോധം നിമിത്തം അംബ സുബ്രഹ്മണ്യനെ തപസ്സുചെയ്ത് ഭീഷ്മരെ കൊല്ലുന്നതിന് ഒരു മാല വാങ്ങി. ഇതിനെ അവൾ പാഞ്ചാലരാജ്യത്തിൽ കൊണ്ടിട്ടു. അതു യാജ്ഞസേനി എന്ന രാജപുത്രിക്കു കിട്ടി. ഭീഷ്മരെ ഭയപ്പെട്ട് അവൾ പുറത്താക്കപ്പെട്ടു. അവൾ ഗന്ധർവ്വബലം കൊണ്ട് ശിഖണ്ഡി എന്ന രൂപാന്തരത്തെ അംഗീകരിച്ചു. ഭീഷ്മർക്കു തപ്പണേച്ഛു, താലകേതു, ശാന്തനവൻ, ഗാംഗേയൻ, നദീജൻ എന്ന നാമധേയങ്ങളുമുണ്ട്. യുദ്ധത്തിൽ ഭീഷ്മർ കൌരവരുടെ ഭാഗം നിന്നു. ദുര്യോധനന്റെ ഉത്സാഹവും പരിഹാസവും നിമിത്തം ഇദ്ദേഹത്തിന് അർജ്ജുനനോടു എതിർക്കേണ്ടിവന്നു ഭീഷ്മർ നീതിമാനും സുകൃതിയും ഭക്തനും വിശ്വസ്തനുമായിരുന്നു.

ഭീഷ്മകൻ-പു. ശിവൻ. വ. ഗംഗയിൽ ശന്തനുരാജാവിന്റെ ഒരു പുത്രൻ. ന. രുക്മിണിയുടെ പിതാവായ വിദർഭരാജാവ്.

ഭീഷ്മപഞ്ചകം ഒരു മഹാവ്രതം വാസുദേവൻ ധർമ്മപുത്രർക്കും ഭീഷ്മർക്കും ഉപദേശിച്ചതാണ്. കാർത്തികമാസത്തിലെ ശുക്ലൈകാദശി തുടങ്ങി അഞ്ചു ദിവസം കൊണ്ടു അവസാനിക്കും. ഇതിനെ വിഷ്ണുപഞ്ചകം എന്നും പറയും

ഭീഷ്മസൂ-ഗംഗ. ഭീഷ്മരെ പ്രസവിച്ചവൾ എന്നർത്ഥം.

ഭു

ഭുക്ത-വി. ൧. ഭക്ഷിക്കപ്പെട്ട. ൨. അനുഭവിക്കപ്പെട്ട.

ഭുക്തം-ചോറ്, ഭുജിക്കപ്പെട്ടത്.

ഭുക്തശേഷം-ഉച്ഛിഷ്ടം.

ഭുക്തസമുജ്ഝിതം-ഭക്ഷിച്ചു ശേഷിച്ചത്, എച്ചിൽ. ആദ്യം ഉണ്ടതും പിന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചതും എന്നർത്ഥം.

ഭുക്തി-൧. ഭക്ഷിക്ക. ൨. അനുഭവം.

ഭുക്തിപ്രദം-ചെറുപയറ്.

ഭുഗ്ന-വി. കുനുള്ള, വളഞ്ഞ, കുനിഞ്ഞ.

ഭുജഗഭുക്-൧. മയിൽ. ൨. ഗരുഡൻ.

ഭുജഗഭോജി-മയിൽ.

ഭുജഗം-പാമ്പ്. വളഞ്ഞ ഗമനമുള്ളവൻ, ഉപായത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നവൻ ഇങ്ങിനെ അർത്ഥം.

ഭുജംഗത-വേശ്യാഭർത്തൃത്വം.

ഭുജംഗൻ-വിടവൃത്തിയോടുകൂടിയവൻ.

ഭുജംഗപ്രയാതം-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

പാദത്തിൽ ൧൨ അക്ഷരം വീതം കാണും.

'ക്രമാലൊന്നുനാലേഴുപത്തെന്നിവററിൽ
പ്രമോദപ്രദേ! ലാഘവം വന്നുവെന്നാൽ,
പ്രമാണങ്ങളെല്ലാം ഭുജംഗപ്രയാതാ-
ഖ്യമാം വൃത്തമാണായതെന്നോതിടുന്നു'
(കാന്തവൃത്തം)

ഭുജംഗമാ-൧. പാമ്പ്. ൨. കാരിയം.

ഭുജംഗം-൧. പാമ്പ്. സർപ്പപര്യായങ്ങളെല്ലാം ആയില്യം നക്ഷത്രത്തിന്റെ പര്യായങ്ങളാകുന്നു. ൨. ആയില്യം നക്ഷത്രം. ൩. എട്ട് എന്ന അക്കം.

ഭുജംഗവിജൃംഭിതം-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭുജംഗാക്ഷി-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, ചിററരത്ത. സർപ്പത്തിന്റെ കണ്ണുപോലെയുള്ള പൂവുള്ളത് എന്നർത്ഥം.

ഭുജഗാന്തകൻ-കഴുവൻ.

ഭുജംഗേശൻ-൧. വാസുകി. ൨. പതഞ്ജലി. ൩. ശേഷൻ. ൪. പിംഗലമഹർഷി.

ഭുജപത്രം-കടലാസുപോലെ തൊലിയുള്ള ഒരു വൃക്ഷം, പൂതണക്കവൃക്ഷം.

ഭുജബലം-കൈയൂക്ക്.

ഭുജഭവൻ-ക്ഷത്രിയൻ.

ഭുജം-൧. കൈയ്. പാലിക്കുന്നത്, ഭക്ഷിക്കുന്നത് ഇങ്ങിനെ അർത്ഥം. ൨. ഭൂർജ്ജമരം.

ഭുജവീര്യം-കൈയുടെ ശക്തി.

ഭുജശിരസ്സ്-തോൾ, ചുമല്.

ഭുജാ-൧ ഭുജം. ൨, കൈ.

ഭുജാടോപം-കൈക്കരുത്ത്.

ഭുജാന്തരം-മാറിടം.

ഭുജാന്തരാളം-മാറിടം.

ഭുജി-അഗ്നി.

ഭുജിക്കുന്നു-൧. ഭക്ഷിക്കുന്നു. ൨. അനുഭവിക്കുന്നു. (കാ. ക്രി. ഭുജിപ്പിക്കുന്നു.)

ഭുജിഷ്യ-ദാസി.

ഭുജിഷ്യൻ-ദാസൻ. സ്വാമിയുടെ ഉച്ഛിഷ്ടത്തെ ഭുജിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭുഞ്ജാന-വി. ൧. ഭക്ഷിക്കുന്ന. ൨. അനുഭവിക്കുന്ന.

ഭുവനത-രാജ്യം.

ഭുവനപതി-ലോകത്തിന്റെ നാഥൻ.

ഭുവനം-൧. ലോകം. എല്ലാം ഇതിൽ ഉണ്ടാകുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു. ൨. വെള്ളം. പ്രാപിക്കപ്പെടേണ്ടത് എന്നർത്ഥം. ൩. കൊട്ടാവലി. ൪. സ്വർഗ്ഗം. ൫ പതിനാല് എന്ന അക്കം. ൬. വാസസ്ഥാനം.

ഭുവനേശ്വരൻ-ലോകങ്ങളുടെ നാഥൻ.

ഭുവനേശ്വരം-നശിച്ചു കിടക്കുന്ന അനേകം ശിവക്ഷേത്രങ്ങളുള്ള ഒറിസയിലെ ഒരു നഗരം.

'ഏകാമ്രകാനനം' എന്നു പേരുണ്ടായിരുന്നു.

ഭുവർല്ലോകം-ഭൂമിയ്ക്കുമീതെയുള്ള ഒരു ലോകം, ഭൂമിക്കും സൂൎയ്യനും മദ്ധ്യേയുള്ള സ്ഥലം.

ഭുവിസ്സ്-സമുദ്രം.

ഭുശുണ്ഡി-ഒരായുധം, ചാണ്ടുന്ന ഒരായുധം.

ഭൂ

ഭൂ-ഭൂമി, സ്ഥലം. ഭവിക്കുന്നതു് എന്നൎത്ഥം.

ഭൂകം-൧. ഗുഹ. ൨. ദ്വാരം. ൩. ഇരുട്ടു്.

ഭൂകൎണ്ണം-ഭൂമിയുടെ നടുവര.

ഭൂകമ്പം-ഭൂമികുലുക്കം.

"ഭൂമിയുടെ ഉൾഭാഗത്തു നിന്നു് എല്ലായ്പ്പോഴും ഉഷ്ണം പോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ചില ഭാഗങ്ങൾ ക്രമേണ തണുത്തുവരുകയും അങ്ങിനെ തണുക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം ആ ഭാഗങ്ങളിൽ പെട്ടെന്നു സങ്കോചം ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്യുന്നതാണു്. ഉൾഭാഗത്തിൽ ഒരിടത്തിൽ സങ്കോചമുണ്ടാകുമ്പോൾ അതിന്നു നേരെ മേലെയുള്ള ഭാഗങ്ങൾക്കു ഒരു ചലനം ഉണ്ടാകുന്നതാണല്ലൊ. ആ ചലനം ആകുന്നു ഭൂകമ്പം." സങ്കോചത്തിന്റെ അവസ്ഥപോലെയിരിക്കും ഭൂകമ്പത്തിന്റെ ഗൌരവം.

ഭൂകശ്യപൻ-വസുദേവർ.

ഭൂകാകം-൧. ചെറിയ കാക്ക. ൨. കരിഞാറൽപക്ഷി.

ഭൂക്ഷിത്തു്-രാജാവു്.

ഭൂഖണ്ഡം-ഭൂഭാഗം (ഏഷ്യാ, യൂറോപ്പ്, ആഫ്റിക്ക, അമേരിക്ക, ഓഷ്യാനിയ ഇങ്ങിനെ ൫).

ഭൂഗൎഭൻ-൧. വിഷ്ണു. ൨. ഭവഭൂതി.

ഭൂഗൎഭം-ഭൂമിയുടെ ഉൾഭാഗം. (ഭൂഗൎഭം ഇന്നും അത്യുഷ്ണമായിരിക്കുന്നു. ഭൂമി കുഴിച്ചു കീഴ്പോട്ടു പോകുമ്പോൾ ചൂടു കൂടിവരുന്നു. തണുപ്പു ഭൂഗൎഭത്തിൽ ചെല്ലുന്നില്ല. ഭൂഗൎഭം ഘനരൂപത്തിൽ ഇരിക്കാത്തതിന്റെ കാരണം അതാണു്. ഉപരിതലത്തു മാത്രമെ തണുപ്പു സ്പൎശിക്കുന്നുള്ളു.)

ഭൂഗൎഭശാസ്ത്രം- ഭൂമിക്കുള്ളിലുള്ളവയെപ്പററി പ്രതിപാദിക്കുന്ന ശാസ്ത്രം, ഭൂമിയുടെ ഉള്ളിലുള്ള പലതരം വസ്തുക്കളും കണ്ടുപിടിക്കാനുള്ള ശാസ്ത്രം.

ഭൂഗോളം-ഭൂമി എന്നുള്ള ഉരുണ്ട വസ്തു.

ഭൂഗോളശാസ്ത്രം- ഭൂഗോളത്തിനെക്കുറിച്ചു പറയുന്ന പുസ്തകം.

ഭൂചക്രം-ഭൂഗോളം.

ഭൂചര-വി. ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന.

ഭൂഛത്രം-കൂൺ.

ഭൂഛായ- ൧. ഭൂമിയുടെ നിഴൽ. ൨. രാഹു.

ഭൂജ-വി. ഭൂമിയിൽ നിന്നു ജനിച്ച.

ഭൂജം-വൃക്ഷം.

ഭൂജംബു-നിലഞാവൽ.

ഭൂജാത-വി. ഭൂമിയിൽ ജനിച്ച.

ഭൂജാനീശ്വരൻ-൧. ഭൂമിയാകുന്ന ഭാൎയ്യയ്ക്കു നാഥനായുള്ളവൻ, രാജാവു്. ൨. രാജാക്കന്മാരിൽവച്ചു ശ്രേഷ്ഠൻ, രാജാധിരാജൻ.

ഭൂത-വി. ൧. ഉണ്ടായ. ൨. കഴിഞ്ഞ. ൩. ലഭിച്ച. ൪. സത്യമായ.

ഭൂതകാലം-൧. കഴിഞ്ഞ സമയം. ൨. (വ്യാകരണത്തിൽ) കഴിഞ്ഞതിന്നു ഭൂതകാലം എന്നു പേർ.

ഭൂതകേശം-൧. വയമ്പു്. ൨. ജടാമാഞ്ചി. ഭൂതങ്ങളുടെ കേശത്തോടു തുല്യമായതു് എന്നൎത്ഥം.

ഭൂതക്കണ്ണാടി-എത്രയും ചെറിയ ലോക സാധനങ്ങളെപ്പോലും വലിയ ആകൃതിയിൽ കാണിക്കുന്ന ഒരുതരം കണ്ണാടി. (Mycroscope).

ഭൂതക്കാൽ-വീങ്ങിയ കാൽ.

ഭൂതഘ്നം-൧. ഒട്ടകം. ൨. ഭൂൎജ്ജമരം. ൩. വെള്ളുള്ളി.

ഭൂതങ്ങൾ-ദേവയോനികളിൽ ഒരു കൂട്ടർ, ബാലഗ്രഹാദികൾ എന്നർത്ഥം. പിശാചുകൾ, ശാസ്താവിന്റെ ഭൃത്യവൎഗ്ഗങ്ങൾ

ഭൂതചാരി-ശിവൻ.

ഭൂതത്താൻ-ഒരുമാതിരി പിശാച്.

ഭൂതദയ-എല്ലാ ജീവികളോടും തോന്നുന്ന അനുകമ്പ, എല്ലാററിനോടുമുള്ള സ്നേഹം.

ഭൂതധാത്രി-ഭൂമി.

ഭൂതനാഥൻ-൧. ശിവൻ. ൨. ശാസ്താവ്

ഭൂതനാശനം-൧. രുദ്രാക്ഷം. ൨. പെരുങ്കായം. ൩. ചേരുമരം. ൪. കടുക്.

ഭൂതപിണ്ഡം- പഞ്ചഭൂതങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കീട്ടുള്ള ശരീരം.

ഭൂതപൂൎവ്വം-മുൻപിനാലെ.

ഭൂതപ്രയോഗം-മന്ത്രവാദം, ആഭിചാരം

ഭൂതബാധ -ഭൂതത്തിനെകൊണ്ടുള്ള ഉപദ്രവം.

ഭൂതം-൧. പിശാച്. ൨. ദേവത ൩. ബാധ. ൪. ജനം. ൫. ജന്തു. ൬. ഭവിച്ചത്, കഴിഞ്ഞത്. ൭. വ്യാകരണപ്രകാരം കാലങ്ങളിൽ ഒന്ന്. (കഴിഞ്ഞകാലം). ൮. യുക്തമായിട്ടുള്ളത്. ൯. പൃഥിവ്യാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ. ൧൦. സത്യം. ൧൧. പ്രാണിമാത്രം.

ഭൂതയജ്ഞം-ചില ഭൂതങ്ങൾക്കായിട്ട് കഴിക്കുന്ന ഒരു ബലി.

പശുക്കൾക്കു പുല്ലുകൊടുക്കുക മുതലായത്. തത്തക്കു പാൽ കൊടുക്കുക, പ്രാവിന്നരികൊടുക്കുക, പൂച്ചക്കു ചോറു കൊടുക്കുക മുതലായതും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടും.

ഭൂതലപോടക-ഒരുവക മരുന്ന്.

ഭൂതലം-ഭൂമി.

ഭൂതവാക്ക് — ഭൂതങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടായ ശബ്ദം.

ഭൂതവാസം-താന്നിവൃക്ഷം.

ഭൂതവിദ്യ- പിശാചുക്കളെ പററിയുള്ള ശാസ്ത്രം.

ഭൂതവേശി-൧ വെളുത്ത നൊച്ചി, ഭൂതങ്ങൾ പ്രവേശിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം, ൨ വെള്ളച്ചെമന്തി.

ഭൂതസഞ്ചാരം-ഭൂതം ബാധിക്കുക.

ഭൂതസ്ഥാനം-കാവ്.

ഭൂതാങ്കുശം-തുമ്മി, ചെരുപ്പടി. പത്രശാകങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

ഇതിന്റെ ഇല തിരുമ്പി മണപ്പിച്ചാൽ തുമ്മും. അതിനാൽ തുമ്മി എന്നു പറയുന്നു. നിലത്തു ചേൎന്നു പടരുന്നതിനാൽ ചെരുപ്പടി എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഇതു വൃക്ഷമായിട്ടും ലതയായിട്ടും രണ്ടു തരമുണ്ട്.

ഭൂതാത്മാവ്-൧. ബ്രഹ്മാവ്. ൨. ശരീരം, ഭൂതങ്ങളുടെ ആത്മാവ്, ഭൂതങ്ങൾ (പൃഥിവ്യാദികൾ) ആത്മാവായിട്ടുള്ളതു എന്നർത്ഥം.

ഭൂതാവേശം-ഭൂതസഞ്ചാരം.

ഭൂതാവാസം-താന്നി. ഭൂതങ്ങളുടെ വാസസ്ഥാനം എന്നർത്ഥം.

ഭൂതി-൧. ഐശ്വൎയ്യം. വിശേഷേണ ഉണ്ടാകുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. ഭസ്മം. ൩. സൌഭാഗ്യം. ൪ സമ്പത്ത്. ൫. നാന്മുകപ്പുല്ല്. ൬. വൃദ്ധി. ൭. പൂതണക്കപ്പുല്ല് ൮. പിച്ചകം.

ഭൂതികം-൧. നിലവേപ്പ്. ൨. കവടപ്പുല്ല്. ൩. പൂതണക്കപ്പുല്ല്. ൪. കിരിയാത്ത ൫. ചെറുകമിഴ്. തന്നത്താൻ മുളച്ചുണ്ടാകുന്നത് എന്നർത്ഥം. ൬. കർപ്പൂരം.

ഭൂതി(തീ)കം-൧. സംഭൂകപ്പുല്ല്. ൨. പൂതണക്കപ്പുല്ല്. ൩. നിലവേപ്പ്. ൪. ചന്ദനം. ൫. കറാംശാണി.

ഭൂതേശൻ, ഭൂതേശ്വരൻ-൧. ശിവൻ ഭൂതങ്ങളുടെ ഈശ്വരൻ എന്നർത്ഥം. ൨. വിഷ്ണു. ൩. ബ്രഹ്മാവ്. സർവ്വസൃഷ്ടികളുടേയും ഈശ്വരൻ എന്നർത്ഥം.

ഭൂതോദയം-കാരണംകൂടാതെ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു നിശ്ചയം.

ഭൂത്തമം-സ്വർണ്ണം.

ഭൂദാനം-൧. സന്യാസിയുടെ ശവം കുഴിച്ചിടുന്നതിനെ പറയുന്ന പേർ. ൨. ഭൂമിദാനം.

ഭൂദാരം-പന്നി. ഭൂമിയെ പിളൎക്കുന്നതു, വിഷ്ണു വരാഹരൂപേണ അവതരിച്ചപ്പോൾ ഭൂമി ഉദ്ധൃതയായിട്ടുള്ളതു് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം.

ഭൂദേവൻ-ബ്രാഹ്മണൻ. ഭൂമിയിലെ ദേവൻ എന്നർത്ഥം.

'ഭൂപർയ്യായങ്ങളോടു ദേവപർയ്യായങ്ങൾ ചേൎത്താൽ ബ്രാഹ്മണപർയ്യായമാകും'

ഭൂധരം-പർവ്വതം.

ഭൂധരൻ-൧. രാജാവ്. ൨. ശിവൻ. ൩. കൃഷ്ണൻ.

ഭൂധ്രം-പർവ്വതം

ഭൂനാഗം-ഞാഞ്ഞൂൽ.

ഭൂനിംബം-കിരിയാത്ത. നിലത്തുള്ള വേപ്പു=കൈപ്പുരസംകൊണ്ടു വേപ്പിനോടു തുല്യമായതു ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥം. ഭൂനിംബം എന്നതു പുത്തരിച്ചുണ്ടയാണെന്നു അഭിപ്രായക്കാരുണ്ട്. എന്റെ അന്വേഷണത്തിൽ ഞാൻ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിക്കുന്നില്ല.

ഭൂപടം-ഭൂമിയുടെയോ, ഒരു ദേശത്തിന്റെയോ, പല ദേശങ്ങളുടേയോ സ്വരൂപം കാണിക്കേണ്ടതിനു എഴുതുന്ന ചിത്രം.

ഭൂപതി-൧. രാജാവ്. ൨. ശിവൻ. ൩. ഇന്ദ്രൻ.

ഭൂപദി-൧. വള്ളിമുല്ല. കമ്പിൽ വേരൂന്നുന്നതു എന്നർത്ഥം. ൨. മല്ലിക.

ഭൂപൻ, ഭൂമിപൻ-രാജാവ്. ഭൂമിയെ പാലിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭൂപാലൻ-രാജാവ്.

ഭൂപാളം-ഒരു രാഗം.

ഭൂപുത്രൻ, ഭൂസുതൻ-൧. ചൊവ്വാ എന്ന ഗ്രഹം. ൨. നരകാസുരൻ.

ഭൂപുത്രി-സീത.

ഭൂപൃഷ്ഠം-ഭൂതലം, ഭൂമിയുടെ ഉപരിതലം.

ഭൂപ്രദക്ഷിണം-ഭൂമിയുടെ അധികപ്രദേശം തന്റെ വലത്തുവശത്തായിട്ടിരിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം ഭൂമിയെ ചുററിനടക്കുക.

ഭൂഭൎത്താവ്-൧. രാജാവ്. ൨. ശിവൻ.

ഭൂഭാരം-ഭൂമിയുടെ കനം, ദുഷ്ടന്മാർ വൎദ്ധിച്ചാൽ ഭൂമിക്കുണ്ടാകുന്ന കനം.

ഭൂഭുൿ-രാജാവ്.

ഭൂഭൃത്ത്-൧. രാജാവ്. ൨. പർവ്വതം. ഭൂമിയെ ഭരിക്കുകകൊണ്ടു ഈ പേർ വന്നു.

ഭൂഭൃന്നിലം-പർവ്വതപ്രദേശം.

ഭൂമണ്ഡലം-ഭൂമിക്കു മുഴുവനും കൂടെ പറയുന്ന ഒരു പേർ, ഭൂഗോളം.

ഭൂമാവ്-൧. ബാഹുല്യം. ൨. നേരമ്പോക്ക്. ൩. പ്രാഭവം, വലിപ്പം, മഹിമ, ൪. ശക്തി.

ഭൂമ-വി. വളരെയുള്ള, വലിച്ച.

ഭൂമന്യു-ശകുന്തളയുടെ പുത്രനായ ഭരതന് സുനന്ദയിൽ ഉണ്ടായവൻ.

ഭൂമൻ-ലോകനായകൻ, ശ്രേഷ്ഠൻ

ഭൂമഹേശ്വരൻ-ശിവൻ.

ഭൂമി-പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ ഒന്ന്, മനുഷ്യർക്ക് പ്രത്യേകമായുള്ള ഈ ലോകസ്ഥലം.

ഭൂഗോളത്തിന്റെ മുക്കാൽ ഭാഗവും മൂടിക്കിടക്കുന്ന ജലാശയങ്ങൾ നീക്കി അഞ്ചുകോടി ഇരുപതുലക്ഷം ചതുരശ്ര നാഴിക ഭൂമിയുണ്ട്.

൨. ധ്രുവന്റെ ഒരു ഭാര്യയുടെ പേർ.

ഭൂമിക-നാട്യാലങ്കാരം, വേഷം. ആകൃതി, ആടിക്കഴിഞ്ഞവൻതന്നെ രണ്ടാമതും ധരിക്കുന്ന വേഷം.

ഭൂമികുലുക്കി-പു. ഒരുതരം വലിയ തോക്ക്, പീരങ്കി. ൨. ഒരു പക്ഷി.

ഭൂമിജ-വി. ഭൂമിയിൽ നിന്നുണ്ടായ.

ഭൂമിജൻ-ചൊവ്വാ എന്ന ഗ്രഹം.

ഭൂമിജംബുക-നിലഞാവൽ വൃക്ഷം,

ഭൂമിതാലം-ഒരു മരുന്ന്, നിലപ്പന.

ഭൂമിതൈലം-മൺതൈലം

ഭൂമിദേവൻ-ബ്രാഹ്മണൻ.

ഭൂമിദേവി-ഭൂമി, ഭൂമിയുടെ ദേവി.

ഭൂമിനാഥകവി-ഒരു സംസ്കൃതകവിയാണ്. രാമഭദ്രദീക്ഷിതരുടെ ശിഷ്യനും വംശക്കാരനുമാണ്. ശഹജിരാജാവിനെ കുറിച്ച് 'ധർമ്മവിജയം' എന്നൊരു ചമ്പൂകാവ്യമുണ്ടാക്കീട്ടുണ്ട്.

ഭൂമിപടം-ഭൂപടം.

ഭൂമിപാലകൻ-രാജാവ്.

ഭൂമിപാലനം-ഭൂമിയെ രക്ഷിക്ക.

ഭൂമിഭർത്താവ്-രാജാവ്.

ഭൂമിലേപനം-ചാണകം.

ഭൂമിസ്പൃക്ക്-പു. വൈശ്യൻ. ൨. മനുഷ്യൻ.

ഭൂമുഖം-ഭൂമിയുടെ ബഹിർഭാഗം. (ഭൂപൃഷ്ഠം); ഭൂമിയുടെ മുകൾവശം.

ഭൂമീന്ദ്രൻ-രാജാവ്.

ഭൂയസ്സ-വി. വളരെയുള്ള, പെരുകിയ.

ഭൂയസ്സ്-അ. കൂടക്കൂടെ, പിന്നെയും പിന്നെയും.

ഭൂയാന്മാർ-ബഹുതരന്മാർ (ഏററവും ബഹുക്കൾ).

ഭൂയിഷ്ഠ-വി. വളരെയുള്ള, അത്യധികമായ, ഏററവും ബഹുവായിരിക്കുന്ന.

ഭൂയോദർശനം-വീണ്ടുമുള്ള കാഴ്ച.

ഭൂരഥൻ-പരമേശ്വരൻ.

'രത്നസാനു വിശിഖാസനൻ ഭൂരഥൻ'
(ഭാഗവതം)

ഭൂരി-വി. വളരെയുള്ള, പെരുകിയ.

ഭൂരി-പു. ബ്രഹ്മാവ്. ൨. വിഷ്ണു. ൩. ശിവൻ. ൪. പൊൻ. ൫. സോമദത്തന്റെ പുത്രൻ. ൬. ഇന്ദ്രൻ. ൭. ബ്രാഹ്മണൻ.

ഭൂരി-അ. അധികമായി.

ഭൂരിഗം-കഴുത.

ഭൂരിഗമം-കഴുത.

ഭൂരിതരം-വളരെ അധികമായുള്ള.

ഭൂരിതമം-വളരെവളരെ അധികമായുള്ള.

ഭൂരിപക്ഷം--അധികമാളുകളുടെ അഭിപ്രായം.

ഭൂരിഫേന-ഒരു തൈ, ചമ്മലന്ത. വളരെ നുരയുള്ളതു എന്നർത്ഥം.

ഭൂരിരസം-കരിമ്പ്.

ഭൂരിപ്രയോഗ -സാധാരണയായ പ്രയോഗം.

ഭൂരിപ്രേമം-ചക്രവാകപ്പക്ഷി.

ഭൂരിമായു-കുറുക്കൻ. വികൃതമായ ശബ്ദത്തെ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ഭൂരിശ്രവസ്സ്-സോമദത്തന്റെ ഒരു പുത്രൻ. കൌരവന്മാരുടെ സ്നേഹിതൻ. (സാത്യകി വധിച്ചു)

സോമദത്തന്റെ അച്ഛൻ ബൽഹി(ഹീ)ക രാജ്യത്തെ രാജാവും ശന്തനുവിന്റെ സഹോദരനുമായ ബൽഹി(ഹീ)കൻ എന്നു കാണുന്നു.

ഭൂരുണ്ഡി-ഒരു പച്ചമരുന്ന്, വേനപ്പച്ച, വേലിപ്പരുത്തി, നിലത്തു പടൎന്നു കിടക്കുന്നത് എന്നൎത്ഥം.

ഭൂരുഹം-വൃക്ഷം.

ഭൂരേണു-പൂഴി, ഭൂമിയിലെ പൊടി.

ഭൂൎജ്ജം-പൂതണക്കവൃക്ഷം. ഭൂമിയാകുന്ന ബലമുള്ളത്, ഭൂമിയിൽ ജനിച്ചത് എന്നൎത്ഥം.

ഭൂൎജ്ജവൃക്ഷത്തിന്റെ തൊലിയെ സംഗ്രസ്ത്രീകൾ കാമലേഖനത്തിന്നായി ഉപയോഗിക്കുന്നു.

അധികമായും ഹിമാലയം മുതലായ പൎവ്വതങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്നു. ഇതിന്റെ തൊലി പുതച്ചു യതികൾ വസ്ത്രമാക്കി ധരിക്കുന്നു.

ഭൂൎജ്ജപത്രം-പൂതണക്കവൃക്ഷം.

ഭൂഷ്ണി-പു. ഭൂമി. വ. മണൽക്കാട്ട്.

ഭൂലത-ഞാഞ്ഞൂൽ.

ഭൂലോകം-ഭൂമി.

ഭൂവലയം-ഭൂമിയുടെ ചുററ്.

ഭൂവാസികൾ-മനുഷ്യർ.

ഭൂവാഹനൻ-ശിവൻ.

ഭൂഷ, ഭൂഷണം-ആഭരണം, അലങ്കാരം, മോതിരവും മററും. ഭീഷണം> <ഭൂഷണം.

ഭൂഷണചതുഷ്ടയം- അലങ്കാരചതുഷ്ടയം തന്നെ.

ഭൂഷണത്രയം-ദാനം (കൈക്കു), സത്യം (കണ്ഠത്തിനു), ശാസ്ത്രം (കൎണ്ണത്തിനു).

ഭൂഷണൻ-വിഷ്ണു.

ഭൂഷിത-വി. അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട.

ഭൂഷിതം-പു. അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതു. വ. വ. അഴിഞ്ഞിൽ.

ഭൂഷ്ണു-വി. ഭവിക്കുന്ന, ഉണ്ടാകുന്ന.

ഭൂഷ്യം-അലങ്കരിക്കപ്പെടേണ്ടതു (അലങ്കാൎയ്യം)

ഭൂസുത-സീത.

ഭൂസുതൻ-പു. ചൊവ്വ, ഭൂമിയുടെ പുത്രൻ വ. നരകാസുരൻ.

ഭൂസുരൻ-ബ്രാഹ്മണൻ.

ഭൂസ്തൃണം--പൂതണക്കപ്പുല്ല്.

ഭൂസ്വൎഗ്ഗം-മഹാമേരു.

ഭൃ

ഭൃകുടി-കോപം അസൂയ മുതലായതു നിമിത്തം പുരികം വളയ്ക്കുക. (ഭ്രുകുടി, ഭ്രൂകുടി.)

ഭൃകുംസൻ-സ്ത്രീവേഷം കെട്ടിയ ആട്ടക്കാരൻ.

സ്ത്രീവേഷം കെട്ടിയ സ്ത്രീക്ക് ഈ പദം യോജിക്കുന്നതല്ല.

(ഭ്രുകുംസൻ, ഭ്രൂകുംസൻ.)

ഭൃഗു-പു. ഒരു മഹൎഷി. വേധാവിന്റെ മകൻ. (ഭൃഗുവിന്റെ മകൻ ച്യവനൻ).

ഭൃഗു ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നിന്നാണ് ജനിച്ചത്.

ഭൃഗു ഒരു പ്രജാപതിയും മഹൎഷിയുമാണ്. ജമദഗ്നിയുടേയും പരശുരാമന്റേയും ഭാൎഗ്ഗവകുലം സ്ഥാപിച്ചു. ദക്ഷയാഗത്തിൽ പുരോഹിതനായിരുന്നു. അന്നു വീരഭദ്രനാൽ കഷ്ടത അനുഭവിച്ചു. ഭൃഗു നഹുഷനെ ശപിച്ചു സൎപ്പമാക്കി.

നഹുഷൻ തൻെറ രഥം വഹിച്ചുകൊണ്ടുപോയ അഗസ്ത്യമഹർഷിയെ ചവുട്ടിയപ്പോൾ ആ മഹർഷിയുടെ ജടയിൽ ഒളിച്ചിരുന്നാണ് ഇങ്ങിനെ ചെയ്തത്. പത്മപുരാണത്തിൽ താഴെ പറയുന്നപ്രകാരം കാണുന്നുണ്ട്. ഒരു യാഗത്തിൽ കൂടിവന്നിരുന്ന ഋഷിമാർ ത്രിമൂർത്തികളിൽ ആരാണ് പൂജ്യയോഗ്യനെന്നു തമ്മിൽ വാദംതുടങ്ങി. ഇതിനെ പരീക്ഷിച്ചു തീർച്ചയാക്കിവരുവാൻ ഭൃഗുവിനെ നിയമിച്ചു. ആദ്യം അദ്ദേഹം ശിവനെ പ്രാപിച്ചു. ശിവൻ പത്നീസമേതം ഇരിക്കുന്നതിനാൽ കാണാൻ തരംകൊടുത്തില്ല. അതിനാൽ ഭൃഗു ശിവനെ ലിംഗരൂപനാകട്ടെ എന്നും സജ്ജനങ്ങളാൽ നിന്ദിതനാകട്ടെ എന്നും ശപിച്ചു. പിന്നീടു ഭൃഗു ബ്രഹ്മാവിൻെറ അടുക്കൽ ചെന്നു. അദ്ദേഹം അനേകം ഋഷികളുടെ മദ്ധ്യേ വലിയ പ്രതാപത്തോടുകൂടി തന്നെ ഗണിക്കാതെ ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ട് ബ്രാഹ്മണരുടെ പൂജക്കു അനർഹനെന്നു ശപിച്ചു. തദനന്തരം ഭൃഗു വിഷ്ണുവിൻെറ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പള്ളിനിദ്രയിലായിരുന്നു, മടിയനെന്നു കണ്ടു ഭൃഗു കോപിച്ചു ഇടത്തെ കാൽകൊണ്ടു വിഷ്ണുവിൻെറ നെഞ്ഞിൽ ചവുട്ടി. ഉടൻ വിഷ്ണു ഉണർന്ന് സന്തോഷത്തോടെ ഭൃഗുവിൻെറ കാൽ തടവീട്ടു വേദനയുണ്ടായോ എന്നു ചോദിച്ചു. ഇതിൽ ഭൃഗു സന്തുഷ്ടചിത്തനായി സൽഗുണമൂർത്തിയായ വിഷ്ണുതന്നെ സാക്ഷാൽ ദൈവമെന്നും പൂജാർഹനെന്നും തീർച്ചപ്പെടുത്തി ഋഷികളെ ധരിപ്പിച്ചു. അവരും ഈ അഭിപ്രായത്തെ പൂർണ്ണമായി സമ്മതിച്ചു.

൨. ശിവൻ. ൩. ശുക്രൻ. ൪. പരശുരാമൻെറ അപ്പൻ, ജമദഗ്നി; ൫. മലയുടെ ചെരിവ്. സൂര്യകിരണം കാട്ടുതീയ്യുവയാൽ തപിപ്പിക്കപ്പെടുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൬. മലമുകൾ ൭ കൃഷ്ണൻ. ൮. വെള്ളിയാഴ്ച.

ഭൃഗുനന്ദനൻ-പരശുരാമൻ.

ഭൃഗുപതി-പരശുരാമൻ.

ഭൃഗുവാസരം-വെള്ളിയാഴ്ച.

ഭൃഗുശാർദ്ദൂലൻ-പരശുരാമൻ.

ഭൃഗുശ്രേഷ്ഠൻ-പരശുരാമൻ.

ഭൃഗുസത്തമൻ-പരശുരാമൻ.

ഭൃഗുസുതൻ-പരശുരാമൻ.

ഭൃംഗം-പ. വണ്ട്. കറുപ്പുനിറത്തെ ഭരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. ഇലവങ്ങം. രോഗികളെ ഭരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൩. ഒരു പക്ഷി, ചെറുകരികിൽ. ൪. കയ്യോന്നി. ൫. വെട്ടാവളിയൻ. ൬. പൊൻകിണ്ടി. ൭. കട്ടമച്ചാത്തൻ. വണ്ടിനെപ്പോലെ കറുത്തതു് എന്നർത്ഥം; കലത്തെ ഭരിക്കുന്നതു് എന്നുമാവാം. ൮. അഭ്രകം.

ഭൃംഗ(ക)ം-കട്ടമച്ചാത്തൻ.

ഭൃംഗരജസ്സ്-കയ്യോന്നി, കഞ്ഞുണ്ണി, കയ്യുണ്ണം.

ഭൃംഗരാജം-പ. കയ്യന്യം, വണ്ടിനെപ്പോലെ ശോഭിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. ഒരു പക്ഷി. ൩. വണ്ട്. ൪. ഒരു പ്രധാന ബലി.

ഭൃംഗാനന്ദാ-കറുമുഴി.

ഭൃംഗാര(ക)ം—പൊൻപിടിമൊന്ത, പൊൻകിണ്ടി, ക്രമ. ജലത്തെ ഭരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. (പാഠം-ഭൃംഗാരു).

ഭൃംഗാരം-പ. സ്വർണ്ണം. ൨. ഇലവങ്ങപ്പൂവ്. ൩. കയ്യോന്നി.

ഭൃംഗാരാമം-വണ്ടുകൾക്കുള്ള പൂന്തോട്ടം.

ഭൃംഗാരി-ചീവീട്, ചിവിട്, ചിലവൂട് എന്നു തമിഴ്. വണ്ടിന്റെ സാദൃശ്യത്തെ ഗമിക്കുന്നത് എന്നർത്ഥം.

ഭൃംഗാവലി-വണ്ടിനം.

ഭൃംഗി-൧. പേരാല്. ൨. അതിവിടയം.

ഭൃംഗി, ഭൃംഗിരിടി-ശിവപാരിഷദന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ.

ഭൃഗുതുംഗം-ഒരു പുണ്യസ്ഥലം.

ഭൃത-വി. ൧. കൂലിയ്ക്കു വാങ്ങിക്കപ്പെട്ട. ൨. താങ്ങപ്പെട്ട. ൩. നിറയ്ക്കപ്പെട്ട.

ഭൃതക-വി. കൂലിക്കുവാങ്ങിയ.

ഭൃത(ക)ൻ-൧. ഭൃത്യൻ. ൨. കൂലിവേലക്കാരൻ.

ഭൃതകൻ-ശമ്പളംവാങ്ങി പണിയെടുത്ത് ഉപജീവിക്കുന്ന വേലക്കാരൻ. ഭരിക്കപ്പെടുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭൃതി-൧. കൂലി, ശമ്പളം. ൨. രക്ഷണം ൩. മുതൽ, ദ്രവ്യം. ൪. ആഹാരം. ൫. വാടക.

ഭൃതിഭുക്-വേലക്കാരൻ.

ഭൃത്യ-വി. ഭരിക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ഭൃത്യ-കൂലി, ശമ്പളം. വേലക്കാരന്മാർ ഇതുകൊണ്ടു ഭരിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു.

ഭൃത്യത്വം, ഭൃത്യത-ദാസവേല.

ഭൃത്യൻ-ആശ്രിതൻ, ദാസൻ. (ഭൃത്യത്വം, ഭൃത്യത-നാമം). മററു പര്യായങ്ങൾ-ദാസേയൻ, ദാസേരൻ, ദാസൻ, ഗോപ്യകൻ, ചേടകൻ, നിയോജ്യൻ, കിങ്കരൻ, പ്രൈഷ്യൻ, ഭുജിഷ്യൻ, പരിചാരകൻ.

ഭൃത്യഭർത്ത്-യജമാനൻ, ഗൃഹസ്ഥൻ.

ഭൃത്യവൃത്തി-ഭൃത്യന്റെ വേലയോ അവസ്ഥയോ.

ഭൃശ-വി. അധികമായ, ഏറിയ.

ഭൃശം-അ. ഏററവും.

'ഭൃശം ഗതോസിനൂനമാപദം'
(നളചരിതം കഥകളി)

ഭൃഷ്ട-വി. വറുക്കപ്പെട്ട.

ഭൃഷ്ടയവം-൧. യവം വറുത്തുപൊടിച്ചത്. ൨. അരി മുതലായതു വറുത്തു പൊടിച്ചത്.

ഭേ

ഭേകം-൧. തവള. ഭയപ്പെടുന്നത്, ഭയപ്പെടുത്തുന്നത് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാർത്ഥങ്ങൾ ൨. കറിയാട്ട്. ൩. മുത്തങ്ങ.

ഭേകഭുക്ക്-പാമ്പ്.

ഭേകവർണ്ണി-കടങ്ങൽ.

ഭേകി-൧ പെൺതവള. ൨. തവളക്കുഞ്ഞ്. ൩. ചെറിയ ബ്രഹ്മി.

ഭേഡം-കറിയാട്ട്.

ഭേത്താവ്-കലഹമുണ്ടാക്കുന്നവൻ, ഭേദിപ്പിക്കുന്നവൻ.

ഭേത്തൃ-വി. ഭേദിപ്പിക്കുന്ന, വിഭാഗിക്കുന്ന.

ഭേദകം-(വ്യാകരണത്തിൽ) ഒരു ശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തെ ഭേദിപ്പിക്കുന്ന (വിശേഷിപ്പിക്കുന്ന) സംജ്ഞ. (ഭേദകം = വിശേഷണം).

ഭേദകാതിശയോക്തി-ഒരലങ്കാരം.

ഭേദകാന്തപ്രയോഗം—(വ്യാകരണത്തിൽ) ധാതുവിന്റെ സ്വാന്താർത്ഥത്തിൽ ചില വിശേഷാംശങ്ങളെ ചേർക്കുന്നത്.

ഭേദഗതി-തുല്യമല്ലാതെയുള്ള അവസ്ഥ, വ്യത്യാസം.

ഭേദത്രയം-സജാതീയം, വിജാതീയം, സ്വഗതം.

ഭേദനം-പു. ഭേദിപ്പിക്കുക, കലഹമുണ്ടാക്കുക. ൨. പെരുങ്കായം. ൩. ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളി. ൪. പന്നി.

ഭേദം-പു. വ്യത്യാസം. ൨. ചീന്തൽ, പിളർക്കുക. ൩. പങ്കുവെക്കുക. ൪. ഭിന്നിപ്പ്. ൫ സ്ഥിതി. ൬. നാലുപായങ്ങളിൽ ഒന്ന്.

പരസ്പരം സ്നേഹിച്ചു കൊണ്ടു തന്നെ ദ്രോഹിക്കുന്ന രണ്ടു ശത്രുക്കളെ തങ്ങളിൽ ഭിന്നിപ്പിക്കയും തരമുണ്ടെങ്കിൽ അവരിൽ ഒരുവനെ തനിക്കധീനനാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു ഭേദോപായം. ഭേദോപായത്തിന്റെ മറെറാരു പര്യായം-ഉപജാപം.

ഭേദാഭേദഃ-വ്യത്യാസവും വ്യത്യാസമില്ലായ്കയും, ഉള്ളിലുള്ള സംഗതികളെ തരംതിരിച്ചറിയിക്കത്തക്ക സ്ഥിതി.

ഭേദി-പു. ഇളക്കുന്നതു്, കലക്കുന്നതു്. ൨. മലശോധന, ൩. ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളി.

ഭേദിക്കുന്നു-പു. വേർ പിരിയുന്നു. ൨. പിളരുന്നു. ൩. വ്യത്യാസം വരുന്നു. ൪ അകലുന്നു.

ഭേദിത-വി. ഭേദിപ്പിക്കപ്പെട്ട, പിളർക്കപ്പെട്ട.

ഭേദിനീ-കരിഞ്ചീരകം.

ഭേദ്യ-വി. ഭേദിപ്പിക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ഭേരി-ഒരു വലിയ വാദ്യം, പെരുമ്പറ. ശത്രുക്കൾക്ക് ഭയത്തെ കൊടുക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭേരുണ്ഡ-വി. ഭയങ്കരതയുമുള്ള.

ഭേരുണ്ഡൻ- ശിവന്റെ ആകൃതിഭേദം കൊണ്ടുണ്ടായ ഒരു പേർ.

ഭേരുണ്ഡം-ഉല്പാദനം.

ഭേരുണ്ഡാ-ദുർഗ്ഗയുടെ ദാസികളിൽ ഒന്ന്.

ഭേഷജപ്പെടുത്തുക-ഭയപ്പെടുത്തുക.

ഭേഷജം-ഔഷധം, മരുന്ന്. ഭേഷത്തെ (രോഗത്തെ) ജയിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭേഷജാംഗം-മരുന്നു കലക്കി സേവിക്കുന്നതിനുള്ള തേൻ പാൽ മുതലായവ.

ഭേഷം-പു. ഭയപ്പെടുത്തുന്നതു്. ൨. രോഗം.

—०००००—

ഭൈ

ഭൈക്ഷം-പു. ഭിക്ഷാവസ്തു, ഇരന്നു കിട്ടിയ സാധനം. ൨. ഭിക്ഷയുടെ സമൂഹം.

ഭൈമസേനി(ന്യൻ)-ഭീമസേനന്റെ പുത്രൻ.

ഭൈമി- ദമയന്തി, ഭീമരാജാവിന്റെ മകൾ.

ഭൈരവ-വി. ഭയത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന, ഭയങ്കര.

ഭൈരവം-ഭയം. ഭീരുവിനെ ബാധിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭൈരവൻ-പു. ശിവൻ. ൨. ഭയങ്കരൻ. ൩. ചുടലദേവതയായ ശൈവമൂർത്തി. (ഭൈരവദേവന്റെ ദൂതന്മാർ പട്ടികളാകുന്നു.)

ഭൈരവമാതൃക്കൾ-ശിവന്റെ രൂപാന്തരങ്ങളായ എട്ടു ഭൈരവന്മാരും ഏഴു ബ്രാഹ്മാദി മാതാക്കളും.

ഭൈരവി-പു. കാളിയുടെ ഒരു പേർ. ൨. ഒരു രാഗം. ൩. ഭയങ്കരി. ൪. ചാമുണ്ഡാദേവി.

ഭൈഷജം- പു. ഔഷധം. ൨. കാടപ്പക്ഷി.

ഭൈഷജ്യം-പു. ഔഷധം ൨. ചികിത്സ.

—०००००—

ഭോ

ഭോ-അ. ഇതു, 'എടൊ', 'ഹെ', അല്ലയോ എന്നുള്ളവയ്ക്കുപകരം ചേൎക്കുന്നതു്.

ഭോക്തവ്യ-വി. ൧. അനുഭവിപ്പാനുള്ള. ൨. ഭക്ഷിക്കപ്പെടുവാനുള്ള.

ഭോക്താവ്-൧. ഭൎത്താവ്. ൨. രാജാവ്. ൩. അനുഭവിക്കുന്നവൻ. ൪. വിഷ്ണു.

ഭോക്തുകാമ-വി. ൧. ഭക്ഷിപ്പാനാഗ്രഹമുള്ള ൨. ഭുജിപ്പാനാഗ്രഹമുള്ള. ൩. അനുഭവിപ്പാനാഗ്രഹമുള്ള.

ഭോക്തൃ-വി. ൧. ഭക്ഷിക്കുന്ന. ൨. അനുഭവിക്കുന്ന.

ഭോക്തൃത്വം-അനുഭവം.

ഭോജ്യം-ഭുജിക്കപ്പെടേണ്ടതു്.

ഭോഗം-൧. സന്തോഷം, സുഖാനുഭവം. ൨. സമ്പത്തു്. ൩. കൃഷി. ൪. പാമ്പിന്റെ പത്തി. ൫. പാമ്പിന്റെ ഉടൽ. ൬. അണിയായി നില്ക്കുന്ന സൈന്യം. ൭. വേശ്യമാർ മുതലായവൎക്കു കൊടുക്കുന്ന ധനം മുതലായവ. ൮. സ്ത്രീകൾ ഹസ്ത്യശ്വാദികൾ ഇവരെ ഭരിക്കുന്നതു്. ഭുജിക്കപ്പെടുന്നതു്, ഭുജിക്കുന്നതു് ഇങ്ങിനെ ശബ്ദാൎത്ഥം.

ഭോഗധരം-സൎപ്പം.

ഭോഗപതി-ഒരു ഡിസ്ത്രിക്ടിലെ ഭരണാധികാരി, ഗവൎണ്ണർ.

ഭോഗപാലൻ-യൌവനമുള്ളവൻ, മണവാളൻ.

ഭോഗഭൂമി-സ്വൎഗ്ഗം.

ഭോഗലാഭം-പലിശ.

ഭോഗലാല വി. ഭോഗത്തിങ്കൽ താല്പൎയ്യമുള്ള.

ഭോഗലോലുപ-വി. സുഖത്തിങ്കൽ ആഗ്രഹമുള്ള.

ഭോഗവതി-൧ നാഗങ്ങളുടെ നഗരം. നാഗലോകത്തിലെ പ്രധാന സ്ഥലം. (പുൽകാരി എന്നും പേരുണ്ടു്).

ഭോഗവതി എന്നതു പാതാളത്തിൽ സൎപ്പങ്ങളുടെ നഗരമാണു്. ഇതിന്റെ മുകളിലായിരുന്നു ധാരകയുടെ സ്ഥിതി. ൨. പാതാളനദി, പാതാളഗംഗാ. സുഖമുള്ളതു് എന്നു ശബ്ദാൎത്ഥം. ൩. പുഴ മുഞ്ഞ.

ഭോഗവ്യൂഹം-യുദ്ധത്തിങ്കൽ വ്യൂഹത്തിനു ദണ്ഡാദികളായ ഭേദങ്ങൾ ഉള്ളവയിൽ ഒന്നു്.

ഭോഗശീല-വി. ഭോഗത്തിങ്കൽ ശീലമുള്ള, സുഖത്തിങ്കൽ ആഗ്രഹമുള്ള.

ഭോഗി-വി. ഭോഗമുള്ള, അനുഭവിക്കുന്ന.

ഭോഗി-൧. സൎപ്പം. ഫണമുള്ളവൻ എന്നൎത്ഥം. വളഞ്ഞു നടക്കുന്നവൻ എന്നുമാവാം. ൨. രാജാവ്. ൩. നാഗതാളി. ൪. ക്ഷൌരക്കാരൻ. ൫. ഗ്രാമത്തിൽ പ്രധാനി. ൬. (മ) പോണൻ.

ഭോഗികൻ-കുതിരക്കാരൻ.

ഭോഗിക്കുന്നു-സുഖം അനുഭവിക്കുന്നു.

ഭോഗിനി-൧. രാജാവിന്റെ വെപ്പാട്ടി. ൨. വെപ്പാട്ടി. മഹിഷിയൊഴിച്ചു ബാക്കിയുള്ള രാജസ്ത്രീ. വളരെ സുഖാനുഭവം ഉള്ളവൾ എന്നൎത്ഥം.

'വിഹായമഹിഷീമന്യ-
രാജയോഷിതി ഭോഗിനി'
(മേദിനി)

൩. നാഗങ്ങളുടെ തലസ്ഥാനം.

ഭോഗിഭുക്ക്-മയിൽ.

ഭോഗീശൻ-സൎപ്പരാജൻ, അനന്തൻ.

ഭോഗേച്ഛ-സുഖതല്പരത.

ഭോഗ്യ-വി. ഭോഗിപ്പാൻ തക്ക, അനുഭവിപ്പാൻ തക്ക.

ഭോഗ്യ-വ്യഭിചാരിണി.

ഭോഗ്യം-പ്ര. സമ്പത്തു്. ദ്വി. ധാന്യം.

ഭോജകൻ-ഭുജിക്കുന്നവൻ.

ഭോജൻ-പ്ര. മഹാവിദ്വാനായിട്ടു ഉജ്ജയിനിയിൽ പണ്ടുണ്ടായിരുന്ന ഒരു രാജാവ്, ഭോജരാജൻ.

ഈ മഹാൻ വിദ്വൽകല്പവൃക്ഷമാണ്. പത്താം ശതാബ്ദത്തിന്റെ ഒടുവിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു. ഭോജപ്രബന്ധം നോക്കുക.

ദ്വി. വിദൎഭരാജാവ്.

ഭോജന്മാർ-ദ്രുഹ്യുവിന്റെ പരമ്പര.

ഭോജനൻ-പ്ര. ശിവൻ. ദ്വി. വിഷ്ണു.

ഭോജപ്രബന്ധം - ഭോജരാജാവിന്റെ ചരിത്രം അടങ്ങിയ ഒരു ഗ്രന്ഥം. (കവി-ബല്ലാളൻ.)

ഭോജനപ്രിയ-വി. ഭക്ഷണത്തിൽ അധികം ഇഷ്ടമുള്ള.

ഭോജനം-പ്ര. ഭക്ഷണം. ദ്വി. വസ്തു, ധനം. തൃ. അനുഭവം.

ഭോജനത്തിന്റെ രുചി പ്രധാനമായി ആശ്രയിച്ചു നില്ക്കുന്നതു് പദാൎത്ഥങ്ങളെ അല്ല, പാകഭേദത്തെയാണ്.

ഭോജനസാധനം-ഭക്ഷണവസ്തു.

ഭോജം-ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ അൻപത്താറു മഹാരാജ്യങ്ങൾ ഉള്ളതിൽ ഒന്നു്.

ഭോജവൎഷം— ഫാൻർ-ക്ക ഫഫഉൻ-ഫഫന്തും.

ഭോജാധിപൻ-പ്ര. കംസൻ. ദ്വി. കൎണ്ണൻ.

ഭോജി-വി. ഭുജിക്കുന്ന.

ഭോജിനി-ഭുജിക്കുന്നവൾ.

ഭോജ്യ-വി. ഭുജിക്കപ്പെടുവാൻ തക്ക.

ഭോജ്യം-ഭക്ഷിപ്പാനുള്ള സാധനം.

ഭോജ്യസംഭവം-ഭക്ഷിച്ച വസ്തുവിന്റെ സാരം.

ഭോലി-ഒട്ടകം.

ഭോഷത്വം-ഭോഷന്റെ സ്ഥിതി.

ഭോഷത്തരം-ഭോഷന്റെ അവസ്ഥ, ഭോഷത്വം, ബുദ്ധിക്കുറവും മറ്റും.

ഭോഷത്വം-ഭോഷന്റെ സ്വഭാവം.

ഭോഷൻ-ബുദ്ധിയില്ലാത്തവൻ. (ഇതാണ് പോഴൻ എന്നായതു്).

ഭോഷ്ക്ക്-അസത്യം, വ്യാജം, നുണ.

ഭോഷ്ക്കാരം-കീഠശ്വാസം.

ഭോസ്സ്-അ. സംസ്കൃതത്തിൽ 'ഹേ' 'എടോ' 'അല്ലയോ' എന്നും മറ്റും പറയേണ്ടുന്നതിനു പകരം കൂട്ടിപറയുന്നതു്.

ഭൌ

ഭൌതിക-വി. ഭൂതസംബന്ധമുള്ള, പിശാചാദികളെ സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ.

ഭൌതികൻ-ശിവൻ.

ഭൌതികപിണ്ഡം-പഞ്ചഭൂതനിൎമ്മിതമായ ശരീരം.

ഭൌതികം-ചേരുമരം.

ഭൌത്യൻ-പതിന്നാലാമത്തെ മനു.

ഭൌമ-വി. ഭൂമിയെ സംബന്ധിച്ച.

ഭൌമൻ-പ്ര. ചൊവ്വാ, ഭൂമിയുടെ പുത്രൻ എന്നൎത്ഥം. ദ്വി. നരകാസുരൻ. തൃ. അത്രി.

ഭൌമരത്നം-പവിഴം.

ഭൌമാ-മൂവില.

ഭൌമം-ഉവരുപ്പ്.

ഭൌമി. സീത.

ഭൌമികം-ഭൂമിയെ സംബന്ധിച്ചതു്.

ഭൌരികൻ-സ്വൎണ്ണഭണ്ഡാരത്തിൽ അധികാരമുള്ളവൻ, മുതൽപിടിക്കാരൻ. വളരെ സ്വൎണ്ണത്തിൽ നിയോഗിക്കപ്പെട്ടവൻ എന്നൎത്ഥം.

ഭ്രു

ഭ്രുകുടി, ഭ്രൂകുടി, ഭ്രൂകുടി—കോട്ടുഞെരമ്പ്. കോപം അസൂയ മുതലായതു ഹേതുവായിട്ടു പുരികം വളയ്ക്കുക. ഭ്രുവിന്റെ (പിരികത്തിന്റെ) കുടി (കൗടില്യം) എന്നർത്ഥം.

ഭ്രുകുടീഘടനം-പുരികം ചുളിക്കുക.

'ഉൾപ്പൂവിൽക്കോപമപ്പോൾ
ഭ്രുകുടീഘടനതാൻ'
(അമരുകശതകം)

ഭ്രുകുംസൻ-സ്ത്രീവേഷം കെട്ടിയ ആട്ടക്കാരൻ.

ഒരു സ്ത്രീ തന്നെ സ്ത്രീവേഷം ധരിച്ചാൽ അവിടെ ഈ അർത്ഥം വരികയില്ല.

ഭ്രജ്ജനം—വറപ്പ്, വറക്കുക.

ഭ്രമണം-നാ ചുററൽ, ചുഴൽച്ച. വട്ടത്തിൽ തിരിയുക ൨. അനക്കം ൩. ഒരുവക കളി.

ഭ്രമം-നാ. ചുഴലിച്ച, തലതിരിച്ചൽ, ഒരു ദിക്കിൽ സ്ഥിരമായിരിപ്പാൻ വയ്യായ്ക. ൨. ഭ്രാന്തി, അറിവില്ലായ്കകൊണ്ടു തെററായി വിചാരിയ്ക്ക, തെററിദ്ധരിക്കൽ ൩. നീർച്ചുഴിവ്, ഉറവ്. ൪. കുശവന്റെ ചക്രവും മററും.

ഭ്രമം എന്നതു് ഭ്രാന്തി തന്നെ. ഭ്രാന്തി എന്നാൽ അതല്ലാത്തതിൽ അതാണെന്നുള്ള ജ്ഞാനമാകുന്നു.

ഭ്രമാ-വി ഭ്രമിക്കുന്ന, ചുററുന്ന.

ഭ്രമരക -നാ നെററിക്കുറുനിര, നെററിയിന്മേൽ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന കുറുനിര. ൨. വണ്ട്. ൩. പമ്പരം. ൪. നീർച്ചുഴിവ്. ൫. ജലം ൬. കാന്തിമണ്ണ്.

ഭ്രമരകീടം-ഒരു ചെറിയ പറക്കുന്ന പ്രാണി, വേട്ടാവളിയൻ.

ഭ്രമരച്ഛല്ലീ-ഒരു വൃക്ഷം.

ഇതു് വളരെ വലുതാണ്, അധികമായും മരുഭൂമിയിലുണ്ടാകുന്നു.

ഭ്രമരൻ-നാ. സ്ത്രീലോലൻ ൨. യുവാവ്.

ഭ്രമരം-നാ. വണ്ട്. ഒരേടത്തും സ്ഥിരമായി നില്ക്കാത്തവൻ എന്നർത്ഥം. ൨. ഒരു ദീനം, തലതിരിച്ചൽ. ൩. ഒരുവക തേൻ.

ഈ തേൻ വെളുത്തിരിക്കും.

ഭ്രമരമാരി-ഒരു വൃക്ഷം. ഇതിന്റെ പൂക്കൾ വണ്ടുകൾക്കു വിരോധമാണ്.

ഭ്രമരവിലസിതം-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭ്രമരാവലി-ഒരു വൃത്തത്തിന്റെ പേർ.

ഭ്രമരാസക്തൻ—കടച്ചിക്കൊല്ലൻ.

ഭ്രമി-വി. ഭ്രമമുള്ള, ചുററിത്തിരിയുന്ന.

ഭ്രമി-നാ. തലതിരിച്ചൽ, ചുഴൽച്ച, ചക്രം തിരിച്ചൽ. ൨ തെററ്.

ഭ്രമിക്കുന്നു-നാ. തെററുന്നു, മനസ്സിളകുന്നു. ൨. ഭ്രാന്തുപിടിക്കുന്നു. ൩. വിസ്മയിക്കുന്നു ൪. മോഹിക്കുന്നു. (സ ക്രി. ഭ്രമിപ്പിക്കുന്നു).

ഭ്രമിണി- ഭ്രമമുള്ളവൾ, ചുററിത്തിരിയുന്നവൾ.

ഭ്രംശഥ-ഒരു നാസാരോഗം.

തലയിൽ മുമ്പെ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന കഫം വെയിൽ കൊള്ളുമ്പോൾ ലവണരസത്തോടുകൂടിയതായി പാകപ്പെടാതെയും കൊഴുത്തിട്ടും മൂക്കിൽകൂടിയൊഴുകും.

ഭ്രംശം- അതാതിന്റെ സ്ഥാനത്തുനിന്ന് വീഴുകയോ മാറുകയോ ചെയ്ക, വീഴ്ച.

ഭ്രംശിക്കുന്നു-തന്റെ സ്ഥാനത്തുനിന്നു മാററം വരുന്നു, വീഴുന്നു.

ഭ്രഷ്ട-വി. ഭ്രംശിച്ച, വീണുപോയ, നശിച്ചുപോയ. (ന-ഭ്രഷ്ടത).

ഭ്രാ

ഭ്രാജിഷ്ണു-വി. ഭ്രാജിക്കുന്ന, ശോഭിക്കുന്ന. അലംകാരാദികളെക്കൊണ്ടു അതിശയേന ശോഭിക്ക ശീലമായിട്ടുള്ള.

ഭ്രാജിഷ്ണു-പു. ശിവൻ. ൨. വിഷ്ണു.

ഭ്രാതാവു്-സഹോദരൻ, ജ്യേഷ്ഠൻ, അനുജൻ. ശോഭിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭ്രാതൃക-വി. സഹോദരസംബന്ധമുള്ള.

ഭ്രാതൃജൻ-സഹോദരപുത്രൻ. ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും കനിഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും പുത്രൻ. ഭ്രാതാവിങ്കൽനിന്നു ജനിച്ചവൻ എന്നർത്ഥം.

ഭ്രാതൃജായാ-സഹോദരൻെറ ഭാര്യ. ജ്യേഷ്ഠൻെറ അല്ലെങ്കിൽ അനുജൻെറ ഭാര്യ.

ഭ്രാതൃദ്വിതീയാ-ഒരു വിശേഷദിവസം. വൈഷ്ണവന്മാരുടെ പുണ്യയാത്രസ്ഥലമാണു് ചിത്രകൂടം. വൈഷ്ണവന്മാർ കൂട്ടംകൂട്ടമായി അവിടേയ്ക്കു യാത്രപുറപ്പെടും. ശ്രീരാമനവമി, ഭ്രാതൃദ്വിതീയം എന്നീ രണ്ടു ദിവസങ്ങളിൽ അസംഖ്യം യാത്രക്കാർ അവിടെ ചെന്നുകൂടുന്നു.

ഭ്രാതൃപത്നി-സഹോദരഭാര്യ.

ഭ്രാതൃഭഗിനികൾ-സഹോദരനും, സഹോദരിയും.

ഭ്രാതൃവ്യൻ-പു. സഹോദരപുത്രൻ, കൂടെ പിറന്നവൻെറ പുത്രൻ. ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും കനിഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും പുത്രൻ. ൨. ശത്രു.

ഭ്രാതൃസ്നേഹം-സഹോദരനോടുള്ള സ്നേഹം.

ഭ്രാത്രീയ-വി. സഹോദരനെ സംബന്ധിച്ച.

ഭ്രാത്രീയൻ-സഹോദരപുത്രൻ, ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും കനിഷ്ഠഭ്രാതാവിൻെറയും പുത്രൻ. (ഭ്രാതൃവ്യൻ എന്നുമാവാം).

ഭ്രാന്തു്-ബുദ്ധിഭ്രമം.

ഭ്രാന്ത-വി. ചുററിത്തിരിഞ്ഞ, ഭ്രമിക്കുന്ന, ഭ്രമമുള്ള.

ഭ്രാന്തൻ-പു. ബുദ്ധിഭ്രമമുള്ളവൻ ൨. ഭോഷൻ.

ഭ്രാന്താപഹ്നുതി-ഒരു അലങ്കാരം.

ഭ്രാന്തി-സ്ത്രീ. ഒന്നിനൊന്നായിട്ടു ധരിക്കുക, തെററിദ്ധാരണ. ബുദ്ധിയെ ഇളക്കിത്തിരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ൨. ബുദ്ധിഭ്രമം, ഭ്രാന്തു്. ൩. ഭ്രമിക്കുക.

ഭ്രാന്തിമൽ-വി. ഭ്രാന്തിയുള്ള.

ഭ്രാന്തിമാൻ-ഒരു അലങ്കാരം. (ഒന്നിനെ മറെറാന്നെന്നു ഭ്രമിക്കുന്നതു്).

ഭ്രാന്തിഹരൻ-ആലോചനക്കാരൻ.

ഭ്രാമകം-പു. കുറുക്കൻ. ൨. അയസ്കാന്തം.

ഭ്രാമകം-ഭ്രമത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന. ൨. ചതിക്കുന്ന.

ഭ്രാമണം-ചുററൽ.

ഭ്രാമരം-പു. ഒരുവക തേൻ. ൨. ഒരുമാതിരി കളി. ൩. അയസ്കാന്തം. ൪. ചുററൽ.

ഭ്രാമര-വി. പു. ഭ്രമിക്കുന്ന, ചുററുന്ന. ൨. ഭ്രമരത്തിൽ നിന്നുണ്ടായ.

ഭ്രാഷ്ട്ര-വി. കരണ്ടിയിൽ വറുത്ത

ഭ്രാഷ്ട്രം-വറുക്കുന്ന കരണ്ടിയും മററും. ഇതിൽ വറക്കുന്നതിനാൽ ഈ പേർ വന്നു.

* * *

ഭ്രു

ഭ്രുകുടി-കോട്ടുഞരമ്പു്, കോപം അസൂയ ഇവ വരുമ്പോൾ നെററിമേലുണ്ടാകുന്ന കരടയാളം.

ഭ്രുകുംസൻ-സ്ത്രീയുടെ വേഷംധരിച്ചു നൃത്തംചെയ്യുന്നവൻ, പിരികക്കൊടികൊണ്ടു ഭാഷണം ചെയ്യുന്നവൻ. ശോഭിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം.

* * *

ഭ്രൂ

ഭ്രൂ- പുരികം. ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം.

ഭ്രൂകുടി-കോട്ടുഞരമ്പു്, ചുളുക്കിയ പുരികം (ഭ്രുകുടി എന്നതു നോക്കുക)

ഭ്രൂകുംസൻ-സ്ത്രീയുടെ വേഷം ധരിച്ചു് നൃത്തംചെയ്യുന്നവൻ. (ഭ്രുകുംസൻ എന്നതു നോക്കുക).

ഭ്രൂചലനം-പുരികത്തിന്റെ ഇളക്കം.

ഭ്രൂണം-ശിശു, ഗർഭം, കുക്ഷിയിലിരിക്കുന്ന ഗർഭം. പുറത്തുകടപോയാൽ കൊല്ലുമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നതു് എന്നർത്ഥം. ഭൂമിയിൽ ചെന്നാൽ ഇനിയും പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുമെ എന്നു ശങ്കിക്കുന്നതു് എന്നുമാവാം.

ഭ്രൂണഹത്യ-ഗർഭത്തിലിരിക്കുന്ന ശിശുവിന്റെ വധം.

ഭ്രൂണഹാ-ഗർഭം അലസിപ്പിക്കുന്നവൻ.

ഭ്രൂഭംഗം-പുരികത്തിന്റെ ഇളക്കം.

ഭ്രൂഭേദം-പുരികച്ചുളുക്കൽ.

ഭ്രൂമദ്ധ്യം-പുരികത്തിന്റെ നടുവ്.

ഭ്രൂലത-പുരികക്കൊടി.

ഭ്രൂവല്ലി-പുരികക്കൊടി.

ഭ്രൂവിക്ഷേപം-പുരികം ഇളക്കുക.

പുരികംചുളുക്കൽ ഏഴുവിധമുണ്ടു്.
'ഉൽക്ഷേപഃ പാതനഞ്ചൈവ
ഭ്രുകുടീചതുരംഭ്രൂവഃ
കുഞ്ചിതംരേചിതംചൈവ
സഹജംചൈവസപ്തധാ'

ഭ്രൂവിഭംഗം-പുരികം ചുളുക്കുക.

ഭ്രൂസംജ്ഞ-പുരികംകൊണ്ടറിയിക്ക.

ഭ്രേ

ഭ്രേഷം-൧. സ്വസ്ഥാനത്തു നിന്നു വീഴുക. ഇളകുക എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം. ൨. നടക്കു. ൩. ചേതം. ൪. ഒരുമ എന്ന ഒരു കണക്ക്.

മ

മ-ഹല്ലുകളിൽ ഇരുപത്തഞ്ചാം അക്ഷരം.

മഃ-൧. ബ്രഹ്മാവു്. ൨. ശിവൻ. ൩. വിഷ്ണു. ൪. യമൻ. ൫. ചന്ദ്രൻ.

മകണി, മോണി-വാഴക്കുലയിൽ ഒട്ടു വിളയാത്ത പടലയിലുള്ള മൂണ്ടങ്കായ്. (തമിഴിൽ മോണ്ണ=പഴവറൽ).

മകൻ- പുത്രൻ. (അടിതോൽ എന്നതു നോക്കുക).

രാജാക്കന്മാരോടും മററും കിടാത്തൻ എന്നു പറയണം.

മം-൧. സുഖം, സന്തോഷം. ൨. ജലം.

മകം-൧. പത്താമത്തെ നക്ഷത്രം, ഇരുപത്തേഴു നാളുള്ളതിൽ പത്താമത്തേതു്. (മഘം എന്നതാണു് മകമായതു്). ൨. ഓണം കഴിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷമുള്ള ഒരു വിശേഷനാൾ.

മകയിരം-അഞ്ചാമത്തെ നക്ഷത്രം, അഞ്ചാമത്തെ നാൾ (സം-മൃഗശീർഷം).

മകരകുണ്ഡലം-വിഷ്ണുവിന്റെ ഒരാഭരണം. (മകരാകൃതിയിലുള്ളതു്. കാതിലിടുന്നതാണു്).

'മകരകുണ്ഡലപ്രതിബിംബിക്കുന്ന
കവിൾത്തടങ്ങളും മുഖസരോജവും'

(ഭാരതം)

This PDF edition is generated from the scanned images of Śabdatārāvali, volume 2, edition 2, made available by a team of volunteers comprising of Shiju Alex, Byju Ramakrishnan, VS Sunil, Vishva Prabha and Benjamin Varghese. This can be downloaded or read online at http://stv.sayahna.org under the terms of Creative Commons Attribution-ShareAlike License.

Sayahna Foundation, JWRA 34, Jagathy, Trivandrum 695014 • ⟨info@sayahna.org⟩